

Allochtonen in Nederland
2002

Voorwoord

Voor u ligt de achtste uitgave van de CBS-publicatie *Allochtonen in Nederland*. Deze publicatie is bedoeld voor iedereen die beroepshalve of anderszins geïnteresseerd is in de leefsituatie van allochtonen in de Nederlandse samenleving. In deze jaarlijks verschijnende publicatie wordt bijzondere aandacht geschonken aan de doelgroepen van het integratiebeleid etnische minderheden van de Nederlandse overheid. In de editie 2002 zijn voor het eerst ook gegevens opgenomen over voortijdig uitval van scholieren en over soorten banen van werknemers naar herkomstgroepering.

De publicatie is samengesteld op verzoek van en mede gefinancierd door het ministerie van Justitie, Directie Coördinatie en Integratie Minderhedenbeleid.

Het CBS heeft uiteraard meer in huis aan cijfers over allochtonen dan in *Allochtonen in Nederland* is opgenomen. Meer informatie kunt u kosteloos vinden in de statistische database StatLine op de uitgebreide website van het CBS (www.cbs.nl).

De Directeur-Generaal van de Statistiek,

Ir. drs. R.B.J.C. van Noort

Voorburg/Heerlen, november 2002

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Druk

Centraal Bureau voor de Statistiek - Facilitair bedrijf

Omslag

WAT ontwerpers Utrecht

Inlichtingen

Tel. (045) 570 70 70
Fax: (045) 570 62 68
E-mail: infoservice@cbs.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen, 2002.
Verveelvoudiging voor eigen gebruik of intern gebruik toegestaan.
Bronvermelding is verplicht.

Prijzen zijn excl. administratie- en verzendkosten.

Prijs: € 14,50

Kengetal: B-52

ISSN 1383-7311

ISBN 903573155 7

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2001–2002	= 2001 tot en met 2002
2001/2002	= het gemiddelde over de jaren 2001 tot en met 2002
2001/'02 ¹⁾	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enzovoort, beginnend in 2001 en eindigend in 2002
1991/'92–2001/'02 ¹⁾	= boekjaar enz., 1991/'92 tot en met 2001/'02

¹⁾ 2001/'02 betreft het boekjaar 2001/2002.

In geval van afronding kan het voorkomen, dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen.
Verbeterde cijfers in de staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Inhoud

Voorwoord	3
Artikelen	
1. Samenvatting 'Allochtonen in Nederland 2002'	9
2. Recente demografische ontwikkelingen	13
3. Ruimtelijke concentratie en spreiding	23
4. Gehuwde allochtonen en hun partner	33
5. Hogere zuigelingensterfte onder niet-westerse allochtonen	41
6. Schoolverlaten onder niet-westerse allochtonen	47
7. Onderwijsachterstand van niet-westers allochtone scholieren	53
8. Allochtonen op de arbeidsmarkt	61
9. Banen van werknemers naar herkomstgroepering	69
10. Kwart minder koopkracht in niet-westerse huishoudens	73
11. Kwart niet-westerse allochtonen heeft uitkering	83
Tabellen	89
A.1 – A.7 Statistische bijlage hoofdstuk 2 Bevolking	91
A.8 – A.10 Statistische bijlage hoofdstuk 3 Bevolking	98
A.11 – A.12 Statistische bijlage hoofdstuk 4 Bevolking	100
A.13 Statistische bijlage hoofdstuk 5 Bevolking	102
B.1 – B.7 Statistische bijlage hoofdstuk 7 Onderwijs	103
C.1 – C.3 Statistische bijlage hoofdstuk 8 Arbeid	115
C.4 – C.6 Statistische bijlage hoofdstuk 9 Banen	121
D.1 – D.3 Statistische bijlage hoofdstuk 10 Inkomen	127
E.1 – E.5 Statistische bijlage hoofdstuk 11 Uitkeringen	132
Begrippen	137

1. Samenvatting 'Allochtonen in Nederland 2002'

De publicatie 'Allochtonen in Nederland 2002' richt zich vooral op de leefsituatie van de niet-westerse allochtonen in Nederland en vergelijkt deze met die van de autochtone bevolking. Onderwerpen die aan bod komen, zijn onder meer demografie, spreiding, arbeid, inkomen en onderwijs. Daarbij wordt aandacht geschonken aan verschillen tussen de eerste en tweede generatie allochtonen en aan de doelgroepen van het integratiebeleid etnische minderheden in de Nederlandse samenleving.

Bevolkingsaantallen

Nederland telt in 2002 ongeveer 1,6 miljoen niet-westerse allochtonen. Dat is bijna 10 procent van de bevolking. De totale bevolking van Nederland is sinds 1997 met 3,5 procent toegenomen. Het aantal niet-westerse allochtonen groeide in dezelfde periode ongeveer acht keer zo snel. Vooral de 'nieuwe' herkomstgroepen zoals Afghanen en Irakezen, zijn recent sterk in omvang toegenomen. De 'klassieke' niet-westers allochtone groepen zoals Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen/Arubanen, zijn met grote afstand de omvangrijkste groepen niet-westerse allochtonen. Tezamen maken ze ongeveer twee derde uit van alle niet-westerse allochtonen.

Bevolkingsgroei en prognose

Allochtonen dragen sterk bij aan de bevolkingsgroei van Nederland. Tegenwoordig kan bijna de helft van de bevolkingsgroei worden toegeschreven aan migratie. Naast immigratie zorgt ook de gemiddeld hogere vruchtbaarheid van niet-westerse allochtonen ervoor dat twee derde van de bevolkingstoename in de afgelopen vijf jaar bestond uit niet-westerse allochtonen. De verwachting is dat in 2010 er 2 miljoen niet-westerse allochtonen in Nederland zullen zijn. Hoewel het gemiddeld kindertal van niet-westerse allochtonen daalt, ligt de vruchtbaarheid van bijvoorbeeld Marokkaanse en Turkse vrouwen nog beduidend boven het Nederlands gemiddelde. De afgelopen jaren bestond bijna de helft van de stroom immigranten die niet de Nederlandse nationaliteit bezaten uit 'volgmigranten'. Dit zijn personen die zich bij hun familie in Nederland voegen of personen die zich in Nederland vestigen om te trouwen of ongehuwd samen te wonen. De toestroom van zogeheten gezinsherenigers is geslonken en de gezinsvormers zijn in aantal toegenomen.

Vergrijzing

De vergrijzing in Nederland, ofwel het aandeel 65-plussers in de totale bevolking, wordt enigszins afgeremd door de aanwezigheid van de niet-westerse allochtonen. Zowel de immigratie van relatief jeugdige niet-westerse allochtonen als hun bovengemiddelde vruchtbaarheid hebben een verlagend effect op de vergrijzing. Het percentage 65-plussers onder de niet-westerse allochtonen is met 2 procent zeer laag. Dit percentage zal de komende jaren langzaam toenemen. In 2010 zal 4 procent van de niet-westerse allochtonen 65 jaar of ouder zijn en pas op termijn zal deze bevolkingsgroep te maken krijgen met een aanzienlijke vergrijzing. De leeftijdsopbouw van niet-westerse herkomstgroepen vertoont opvallende verschillen met die van de autochtone populatie. Vooral de 'nieuwe' niet-westerse groepen zijn beduidend jonger en bestaan bovendien voor een groter deel uit mannen.

De tweede generatie

Ruim een derde van de niet-westerse allochtonen is van de tweede generatie en deze groep neemt steeds sneller in omvang toe. De procentuele groei van de tweede generatie overtreft de groei van de eerste generatie niet-westerse allochtonen. Vooral bij de 'klassieke' niet-westers allochtone groepen, zoals de Turken, Marokkanen en Surinamers, neemt het aandeel van de tweede generatie toe. Driekwart van de niet-westerse allochtonen van de tweede generatie heeft twee ouders die in het buitenland zijn geboren. Dit in tegenstelling tot de tweede generatie westerse allochtonen, waarvan 85 procent één in Nederland en één in het buitenland geboren ouder heeft. Het aandeel van de tweede generatie is het kleinst binnen de herkomstgroepen die betrekkelijk recent zijn geïmmigreerd.

Trouwen

Van een van de vijf gehuwde paren in Nederland is minstens één partner allochtoon. In twee derde van de gevallen gaat het om westerse allochtonen en in een derde om niet-westerse allochtonen. Negen van de tien gehuwde Turkse en Marokkaanse mannen van de eerste generatie zijn getrouwd met een vrouw uit het buitenland. Bij de vrouwen ligt dit aandeel nog hoger. De tweede generatie Turken en Marokkanen is nog vrij jong. Hierdoor zijn er vanzelfsprekend nog niet veel gehuwde tweede-generatie Turken en Marokkanen. De Turkse en Marokkaanse tweede generatie die al wel getrouwd is, kiest massaal voor een partner uit het buitenland en met name uit hun herkomstland. De tweede generatie Surinamers en Antillianen/Arubanen kiest daarentegen in meerderheid voor een autochtone partner.

Zuigelingensterfte

Zuigelingensterfte ofwel overlijden in het eerste levensjaar, ligt bij niet-westerse allochtonen hoger dan bij autochtonen. Ongeveer een derde van deze extra sterfte is toe te schrijven aan de economisch zwakkere positie van niet-westerse allochtonen. Dat er meer tienermoeders onder de niet-westerse allochtonen zijn, heeft slechts een gering effect op de hogere zuigelingensterfte.

Spreiding over Nederland

Meer dan de autochtone bevolking is de allochtone bevolking ongelijk verdeeld over Nederland. In de vier grote steden behoren drie van de tien inwoners tot de niet-westerse herkomstgroepen. In de overige gemeenten met meer dan 100 duizend inwoners is dit een van de tien, in de kleinere gemeenten een van de twintig. De concentratie in de grote steden is het sterkst onder de 'klassieke' herkomstgroepen. Meer recente immigranten zijn gelijkmatiger over Nederland verspreid.

Onderwijs

Het aandeel niet-westerse allochtonen onder de eindexamenkandidaten is de laatste jaren bij alle schoolsoorten toegenomen. Voornamelijk door een verhoudingsgewijs sterkere toename van het aantal allochtonen in de bevolking. De niet-westerse allochtonen zijn oververtegenwoordigd in het vbo maar sterk ondervertegenwoordigd bij havo en vwo. Vooral Marokkanen en Turken deden vaker examen op scholen met een lager niveau. Voor Surinaamse, Antilliaanse en Arubaanse scholieren was dit minder het geval. Ook slagen niet-westerse scholieren minder vaak voor hun examens. Daarnaast ligt het slagingspercentage van niet-westerse scholieren in grote steden lager dan van de niet-westerse scholieren in de rest van ons land. Dit verschil in slagingspercentages komt bij autochtone scholieren niet voor.

Jongens, en dan vooral jongens van niet-westerse herkomst, gaan vaker dan meisjes zonder diploma of startkwalificatie van school. Ook de opleiding van de ouders is van invloed op de schoolloopbaan. Wanneer ouders hoger opgeleid zijn, verlaten kinderen minder vaak ongediplomeerd het onderwijs. Wel blijkt de uitval en het voortijdig schoolverlaten van niet-westers allochtone kinderen van hoog opgeleide ouders toch ook groot te zijn.

Arbeid

Niet-westerse allochtonen behoren minder vaak tot de werkzame beroepsbevolking dan autochtonen en westerse allochtonen. De verschillen zijn in de afgelopen jaren iets kleiner geworden. Binnen de diverse herkomstgroeperingen bestaan grote verschillen in arbeidsdeelname. De arbeidsdeelname onder Surinamers was in 2001 ongeveer even hoog als onder autochtonen. De arbeidsdeelname van Marokkanen lag daar echter duidelijk onder.

Niet-westerse allochtonen zijn beduidend vaker werkloos dan autochtonen. Ook hier zijn de verschillen de afgelopen vijf jaar minder groot geworden. Marokkanen waren in 2001 ongeveer drie keer zo vaak werkloos als autochtonen. Turken, Surinamers, Antillianen en Arubanen waren dat ruim twee keer zo vaak. Mensen met een hogere opleiding zijn minder vaak werkloos dan laagopgeleiden. Dit is zowel bij allochtonen als bij autochtonen het geval.

Naar verhouding werken niet-westerse allochtonen dikwijls voor een uitzendbureau en zijn ze ook vaak te vinden in banen bij schoonmaakbedrijven.

Welvaart

Niet-westers allochtone huishoudens moeten meer dan drie keer zo vaak van een laag inkomen rondkomen als autochtone huishoudens. Verscheidene factoren maken de kans op een laag inkomen groter: zo ontvangen relatief veel niet-westerse huishoudens een uitkering en zijn niet-westerse huishoudens vaak meerpersoonshuishoudens. Aan de andere kant is de leeftijd van niet-westerse hoofdkostwinners gemiddeld laag, en dat vermindert de kans op een laag inkomen. Maar ook als we met deze factoren rekening houden, hebben niet-westerse huishoudens vaker een laag inkomen.

Bijna een kwart van de niet-westerse allochtonen van 15 tot 64 jaar had eind 2000 een uitkering; dat is twee keer zoveel als bij de autochtonen. Vooral het percentage oudere niet-westerse allochtonen met een uitkering is hoog. Niet-westerse allochtonen doen veel meer een beroep op de bijstand dan autochtonen. Arbeidsongeschiktheid komt veel voor bij oudere Turkse en Marokkaanse mannen.

2. Recente demografische ontwikkelingen

M.P.C. Alders en M.J. Garssen

Bijna de helft van de bevolkingsgroei in Nederland wordt veroorzaakt door migratie. In de afgelopen jaren was twee derde van de bevolkingstoename te danken aan de immigratie en de gemiddeld hogere vruchtbaarheid van de niet-westerse allochtonen. Deze groep telt inmiddels 1,6 miljoen personen. Vooral de 'nieuwe' herkomstgroepen, zoals Afghanen en Irakezen, zijn recent sterk in omvang toegenomen. Ook is het aandeel van huwelijksmigratie gegroeid, vooral onder Turken en Marokkanen. Niet-westerse allochtonen vormen een jonge bevolkingsgroep: slechts een van de vijftig is 65-plusser. Op korte termijn verlagen immigranten uit deze herkomstlanden dan ook de grijze druk, maar op lange termijn bieden ze geen oplossing voor vergrijzing.

Allochtonen dragen sterk bij aan bevolkingsgroei

In de afgelopen eeuw was ons land een van de sterkst groeiende landen van Europa. De totale bevolking verdrievoudigde in honderd jaar. Sinds de jaren zestig is de bevolkingsgroei iets minder sterk, maar nog altijd te vergelijken met de jaarlijkse bevolkingsaanwas ter grootte van een stad als Leiden. Begin 2001 is de zestien miljoenste inwoner geregistreerd en naar verwachting zal over tien jaar de mijlpaal van zeventien miljoen worden bereikt. Daarna zal het groeitempo snel afnemen en pas medio jaren dertig wordt de achttien miljoenste inwoner verwacht. Na die tijd zal de bevolking nauwelijks verder toenemen.

Sinds in de jaren zeventig van de vorige eeuw het geboortecijfer sterk daalde, is de natuurlijke groei, ofwel geboorte minus sterfte, in omvang afgenomen. Het migratiesaldo, ofwel immigratie minus emigratie, is echter beduidend toegenomen. Inmiddels kan bijna de helft van de bevolkingsgroei worden toegeschreven aan migratie. Naast immigratie is ook de gemiddeld hogere vruchtbaarheid van niet-westerse allochtonen ervoor verantwoordelijk dat twee derde van de totale bevolkingstoename in de afgelopen vijf jaar bestond uit niet-westerse allochtonen.

De bevolkingsgroei liep in 2001 ten opzichte van 2000 iets terug tot 118 duizend personen, maar bleef op een hoog niveau vergeleken met eerdere jaren. In de vijf voorgaande jaren groeide de bevolking met bijna negentigduizend personen per jaar.

De totale bevolking van Nederland is sinds 1997 met 3,5 procent toegenomen. Het aantal niet-westerse allochtonen groeide in dezelfde periode ongeveer acht keer zo snel, terwijl de groei van het aantal westerse allochtonen met 5,5 procent iets boven het gemiddelde lag. In 2002 is het aantal niet-westerse allochtonen groter dan het aantal westerse allochtonen: respectievelijk 1,6 miljoen en 1,4 miljoen. In 1997 had 7,8 procent van de bevolking een niet-westerse herkomst; in 2002 is dit percentage 9,7.

Niet-westerse tweede generatie van nieuwe groepen klein

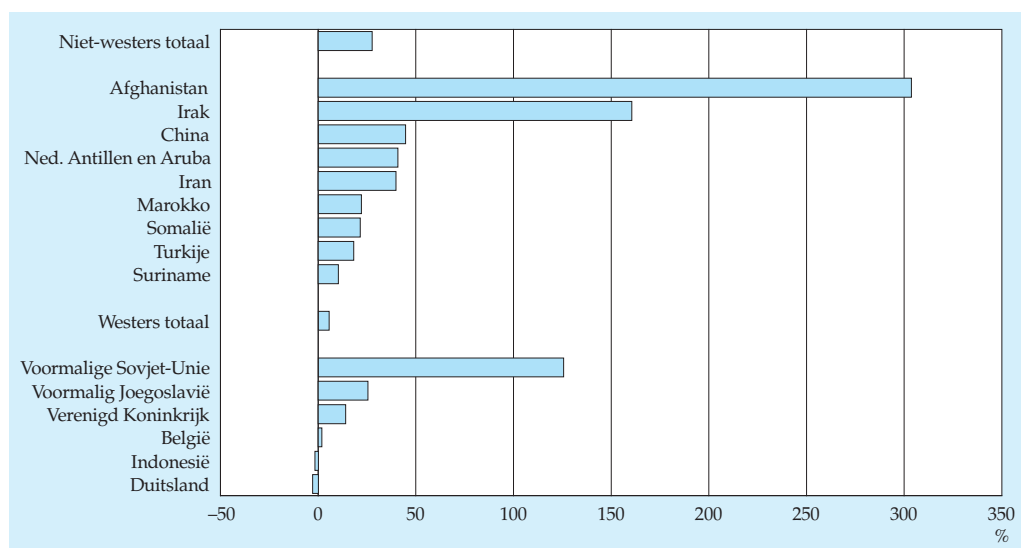
De grootste allochtone herkomstgroepen worden gevormd door westerse allochtonen: Duitsers en personen uit voormalig Nederlands-Indië/Indonesië. Beide groepen bestaan uit ongeveer vierhonderdduizend personen. De 'klassieke' niet-westers allochtone groepen, ofwel Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen/Arubanen, zijn met grote afstand de omvangrijkste groepen niet-westerse allochtonen. Tezamen maken ze ongeveer twee derde uit van alle niet-westerse allochtonen. De overige niet-westers allochtone herkomstgroepen zijn beduidend kleiner. Irakezen vormen daarbinnen de grootste groep met 41 duizend personen. Zij hebben, evenals Somaliërs, Iraniërs en Afghanen, pas een korte geschiedenis in Nederland. In de jaren negentig zijn velen van hen als asielzoeker naar Nederland gekomen. Ze wonen dan ook nog niet lang in Nederland en hebben nog maar weinig kinderen hier gekregen. Hun tweede generatie is daarom relatief klein.

Afghanen en Irakezen sterk in aantal toegenomen

Vrijwel alle allochtone herkomstgroepen zijn de afgelopen jaren in omvang toegenomen. Van de grote groepen niet-westerse allochtonen steeg het aantal Antillianen en Arubanen met bijna 40 procent het sterkst, vooral door de toegenomen immigratie vanaf de eilanden tot 2000.

Allochtone groepen die nog klein in omvang zijn, groeiden relatief het sterkst, met de Afghanen en Irakezen als uitschieters. Het aantal Afghanen verviervoudigde de afgelopen vijf jaar, van bijna 8 duizend in 1997 naar 31 duizend in 2002. Het aantal Irakezen nam toe van 16 duizend naar 41 duizend. De oorzaak van deze stijging is het grote aantal asielzoekers uit deze landen. Andere sterke groeiers zijn de herkomstgroepen uit de voormalige Sovjet-Unie, Somalië en Iran. Opvallend is dat juist de twee grootste groepen allochtonen, Duitsers en personen uit voormalig Nederlands-Indië/Indonesië, de enige van alle groepen met ten minste tienduizend personen zijn waarvan de omvang is afgenomen. Een verklaring voor deze afname is dat het twee relatief oude bevolkingsgroepen betreft.

2.1 Procentuele toename van allochtonen naar herkomstgroep tussen 1997 en 2002

Toename niet-westerse allochtonen: immigratie en vruchtbaarheid

Door de veel langere migratiehistorie is de tweede generatie westerse allochtonen zowel in absoluut als relatief opzicht groter dan de tweede generatie niet-westerse allochtonen: respectievelijk 831 duizend en 587 duizend. Het aandeel van de tweede generatie is het kleinst binnen de herkomstgroepen die betrekkelijk recent zijn geïmmigreerd. Bijna elke groepering van de tweede generatie westerse allochtonen is groter dan hun eerste generatie, met uitzondering van personen die voormalig Joegoslavië of het Verenigd Koninkrijk als herkomstland hebben.

Zowel de eerste als de tweede generatie allochtonen is de laatste jaren in omvang toegenomen. De eerste generatie is door immigratie gegroeid. De afgelopen vijf jaar zijn 618 duizend immigranten naar Nederland gekomen. Ongeveer een vijfde van deze stroom betrof de terugkeer van in Nederland geboren personen. Verder is een deel van de immigranten weer vertrokken. De eerste generatie niet-westerse allochtonen nam per saldo toe van 786 duizend personen in 1997 tot 971 duizend personen in 2002. De eerste generatie westerse allochtonen is met een toename van vijftigduizend tot 575 duizend in 2002 minder sterk toegenomen. Enerzijds is dit het gevolg van een minder sterke immigratiestroom van westerse allochtonen dan van niet-westerse allochtonen. Anderzijds vestigen westerse allochtonen zich minder vaak permanent in Nederland.

De tweede generatie westerse allochtonen bestaat voor 85 procent uit personen met een in Nederland en een in het buitenland geboren ouder. Relatief vaak is die ouder afkomstig uit Duitsland of België. Driekwart van de

niet-westerse allochtonen van de tweede generatie heeft twee ouders die in het buitenland zijn geboren.

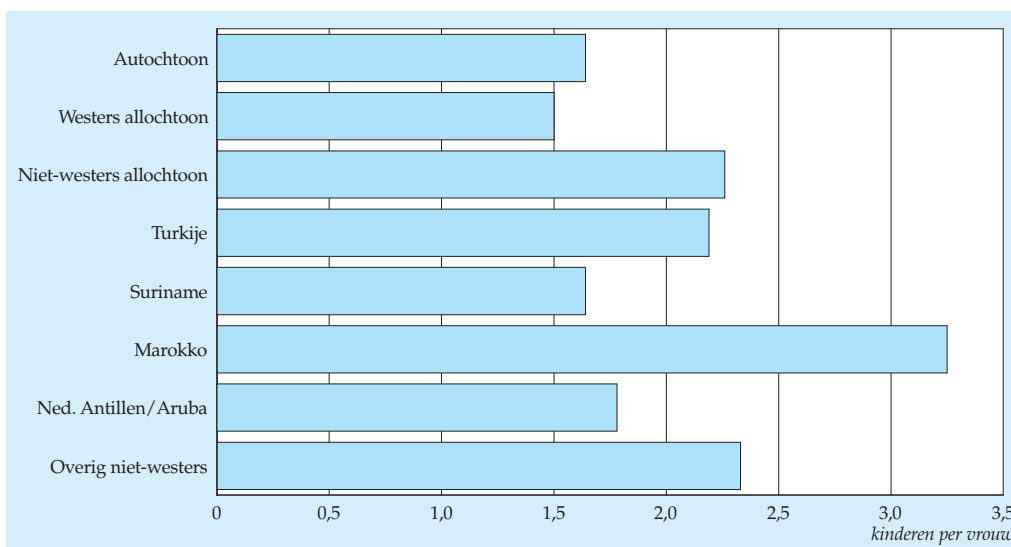
De tweede generatie neemt steeds sneller toe in omvang. Het aantal niet-westerse allochtonen van de tweede generatie is de laatste vijf jaar toegenomen met 152 duizend. Deze groei overtreft relatief gezien de groei van de eerste generatie niet-westerse allochtonen. Zowel de toegenomen omvang van de relatief vruchtbare eerste generatie, als het gegeven dat steeds meer niet-westerse vrouwen de vruchtbare leeftijd bereiken, is hiervan de oorzaak.

Hoge maar afnemende vruchtbaarheid

Niet-westers allochtone vrouwen worden op relatief jonge leeftijd moeder. Verder is kinderloosheid, vooral onder Turkse vrouwen, betrekkelijk zeldzaam. De meer recent geboren niet-westers allochtone vrouwen krijgen gemiddeld minder kinderen dan eerder geboren vrouwen.

Hoewel het gemiddeld kindertal van niet-westerse allochtonen daalt, ligt de vruchtbaarheid van enkele herkomstgroepen nog beduidend boven het Nederlands gemiddelde. Vrouwen met een Marokkaanse herkomst hebben het hoogst gemiddelde kindertal met 3,3 kind per vrouw. De vruchtbaarheid van vrouwen van Surinaamse herkomst ligt op hetzelfde niveau als die van autochtone vrouwen. Dit niveau is lager dan het gemiddelde kindertal waarmee een bevolking zichzelf op den duur getalsmatig kan vervangen. Ook vrouwen afkomstig van de Nederlandse Antillen en Aruba hebben een vruchtbaarheid beneden dit vervangingsniveau. Westerse allochtonen hebben het laagste vruchtbaarheidsniveau. In veel gevallen vertoont dit niveau een overeenkomst met dat in het land van herkomst.

2.2 Totaal vruchtbaarheidscijfer naar herkomst, 2000

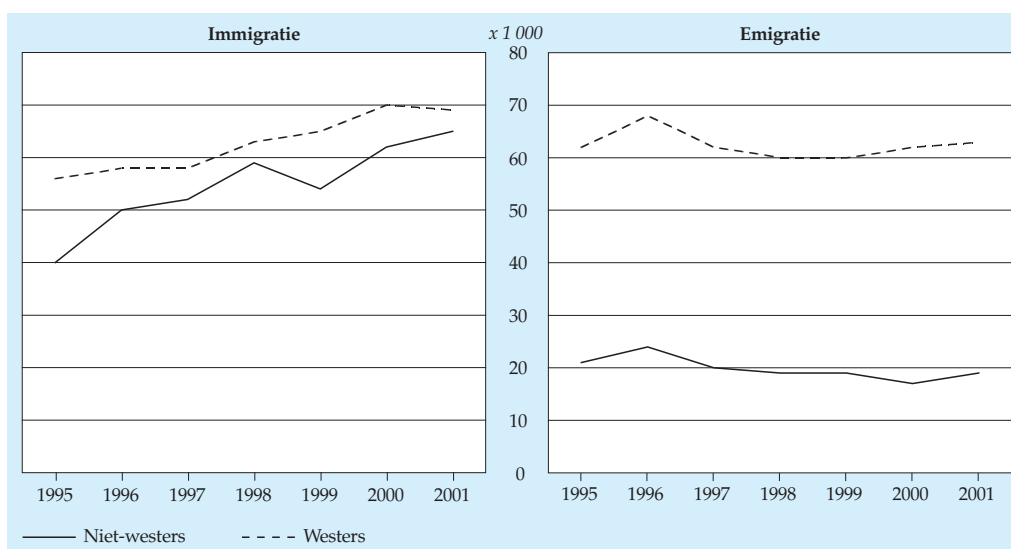
Toename gezinsvormende migratie

De ontwikkelingen in de omvang van de eerste generatie allochtonen worden vooral bepaald door ontwikkelingen in de migratie. Bij westerse allochtonen, die gemiddeld veel ouder zijn dan niet-westerse allochtonen, speelt sterfte bovendien een belangrijke rol.

In 2001 kwamen ruim honderddertigduizend immigranten Nederland binnen. Dit grote aantal wijkt nauwelijks af van het aantal immigranten in 2000. De totale emigratie telde in 2001 ruim tachtigduizend personen. Het migratiesaldo bedroeg daarmee ruim vijftigduizend personen; drieduizend personen minder dan in 2000.

Iets meer dan de helft van de immigranten heeft een westerse achtergrond; ongeveer een derde van deze immigratie is veroorzaakt door de terugkeer van in Nederland geboren personen. Het verblijf in het buitenland was voor een groot deel van deze immigranten van tijdelijke aard, bijvoorbeeld door werkzaamheden. Iets minder dan de helft van de immigranten heeft een niet-westerse achtergrond. Deze immigratie heeft vaker een permanent karakter, zoals ook blijkt uit het grote verschil tussen het aantal immigrerende en emigrerende personen met een niet-westerse achtergrond.

2.3 Immigratie en emigratie van westerse en niet-westerse allochtonen ¹⁾

¹⁾ Inclusief saldo administratieve correcties.

De afgelopen jaren bestond bijna de helft van de stroom niet-Nederlandse immigranten ¹⁾ uit 'volgmigranten'. Dit zijn personen die zich bij hun familie in Nederland voegen, ofwel 'gezinsherenigers' en personen die zich in Nederland vestigen om te trouwen of ongehuwd samen te wonen, ofwel 'gezinsvormers'. Onder de volgmigranten zijn de gezinsvormers in aantal toegenomen,

terwijl het aantal gezinsherenigers is geslonken. Iets meer dan de helft van de volgmigranten bestaat inmiddels uit gezinsvormers. Het aantal gezinsherenigers onder Turken en Marokkanen bijvoorbeeld is sterk afgenomen, terwijl wel nog steeds veel Turken en Marokkanen trouwen met een partner uit het land van herkomst. Hierdoor bestaat ruim de helft van de immigranten uit deze landen uit gezinsvormers. De meeste gezinsherenigers komen echter ook nog steeds uit Turkije en Marokko.

Wisselende samenstelling asielmigranten

Slechts een minderheid van de asielzoekers wordt daadwerkelijk tot Nederland toegelaten en als immigrant in de gemeentelijke bevolkingsregisters ingeschreven. Het aandeel van asielmigratie in de totale niet-Nederlandse immigratie wisselde de afgelopen jaren sterk. Door grote aantallen asielzoekers in 1993 en 1994 was een derde van de immigranten in die jaren asielmigrant. Eind jaren tachtig was slechts een vijfde van hen asielmigrant. Ook de samenstelling van de groep asielmigranten is gedurende de jaren negentig sterk veranderd. In de eerste jaren arriveerden naar verhouding veel Somaliërs, in het midden van de jaren negentig vooral voormalig Joegoslaven en de laatste jaren zijn de grootste groepen afkomstig uit Afghanistan en Irak.

Terwijl de totale niet-Nederlandse immigratie eind jaren negentig uit vrijwel evenveel mannen als vrouwen bestond, waren mannen in de asielmigratie met bijna 60 procent oververtegenwoordigd. Immigranten uit asielzoekerlanden zijn bovendien gemiddeld jonger dan immigranten uit andere landen. Grote verschillen bestaan er echter wel tussen de asielzoekerlanden. Zo is slechts een van de vijf immigrerende Joegoslavische mannen en vrouwen jonger dan achttien jaar. Van immigranten uit Somalië daarentegen, is meer dan de helft jonger dan achttien jaar. Dit verschil hangt samen met het relatief grote aantal alleenstaande minderjarige asielzoekers uit Somalië.

Verschillen in samenstelling

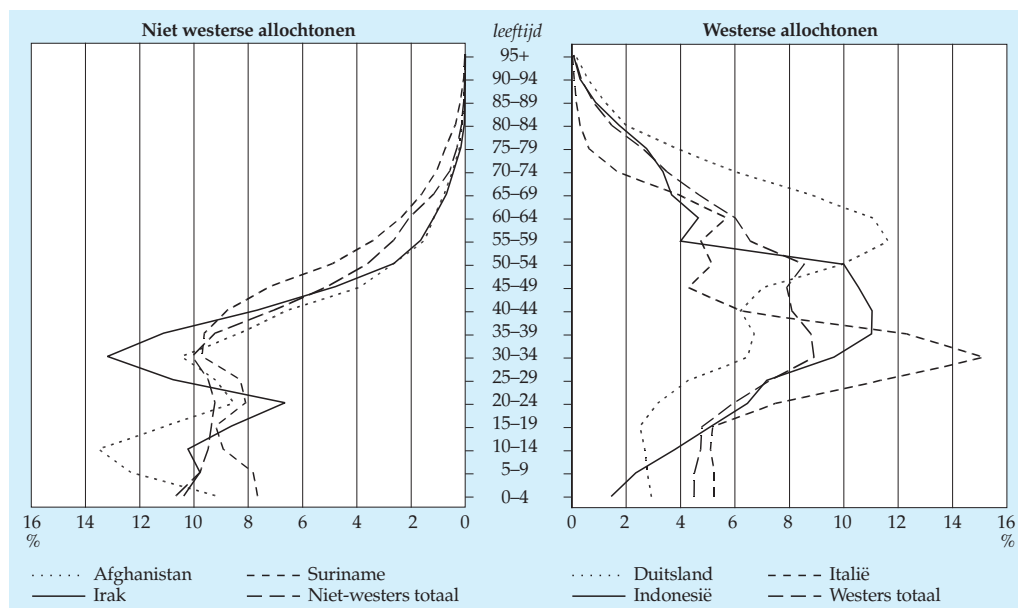
De korte geschiedenis van veel niet-westerse herkomstgroepen in Nederland en de gemiddeld jonge leeftijd van niet-westerse immigranten, zijn sterk bepalend voor de leeftijdsopbouw van deze groepen. De leeftijdsopbouw van niet-westerse herkomstgroepen vertoont opvallende verschillen met die van de autochtone populatie. In de meeste gevallen zijn deze allochtone groepen beduidend jonger en zijn de mannen in de meerderheid. Een dergelijke scheve sekseverhouding is het duidelijkst bij bevolkingsgroepen die zich betrekkelijk recent in Nederland hebben gevestigd, zoals de Iraniërs. De bevolkingspiramides voor deze groepen vertonen een sterke gelijkenis met die van de in ons land wonende Turken en Marokkanen in de jaren zeventig. In het geval van voormalig Joegoslaven is het opvallend dat in de leeftijdsklasse 40-44 jaar de vrouwen de meerderheid vormen.

Momenteel zijn vier van de tien niet-westerse allochtonen jonger dan twintig jaar. Dit aandeel is bijna twee keer zo groot als dat van westerse allochtonen en autochtonen. Van de tweede generatie niet-westerse allochtonen zijn zelfs acht van de tien jonger dan twintig jaar.

Ook tussen de verschillende herkomstgroepen binnen de westerse en de niet-westerse allochtonen verschilt de leeftijdsopbouw. Surinamers zijn gemiddeld ouder dan Afghanen en Irakezen. Laatstgenoemden zijn overwegend tussen de twintig en veertig jaar, de leeftijdsgrenzen waarbinnen de meerderheid naar Nederland komt. Ook bij Afghanen is deze leeftijdsgroep groot. Opvallend is dat deze herkomstgroep ook een groot aantal kinderen telt.

Bij westerse allochtonen zijn de verschillen in de leeftijdssamenstelling groter. Vooral Duitsers vormen een oude herkomstgroep, met een hoog percentage vijftigers en zestigers. Ook personen met als herkomstland Nederlands-Indië/Indonesië vormen een relatief oude bevolkingsgroep. Daarentegen zijn Italianen veel jonger; de meerderheid is tussen de twintig en veertig jaar. De voormalige gastarbeiders die in de jaren zestig naar Nederland kwamen, zijn nauwelijks nog vertegenwoordigd. Een groot aantal van hen is na enkele jaren weer teruggekeerd.

2.4 Leeftijdsopbouw van enkele allochtone groepen (als percentage van omvang), 1 januari 2002

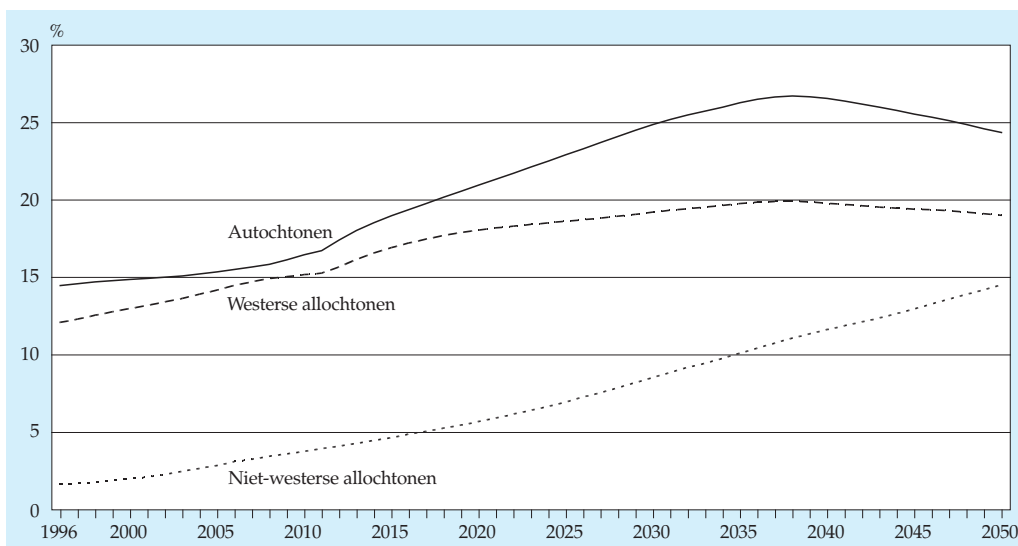
Rem op de vergrijzing

Het percentage 65-plussers onder de niet-westerse allochtonen is met 2 procent zeer laag. Dit percentage zal de komende jaren langzaam toenemen. In 2010 zal 4 procent van de niet-westerse allochtonen 65 jaar of ouder zijn en pas op termijn zal deze bevolkingsgroep te maken krijgen met een aanzienlijke vergrijzing.

Westerse allochtonen lijken in dit opzicht veel sterker op de autochtone bevolking. Momenteel is 13 procent van de westerse allochtonen 65 jaar of ouder, tegen 15 procent van de autochtonen. De komende jaren zullen deze percentages geleidelijk toenemen. In 2011 wordt echter een versnelling in de toename van het aandeel 65-plussers verwacht, bij zowel de autochtonen als de westerse allochtonen. In dat jaar zal de grote generatie die kort na de oorlog is geboren de 65-jarige leeftijd bereiken. Op termijn groeit het aandeel 65-plussers onder westerse allochtonen echter minder snel dan onder autochtonen, omdat veel westerse allochtonen slechts voor een beperkt aantal jaren in Nederland verblijven.

De vergrijzing in Nederland, ofwel het aandeel 65-plussers in de totale bevolking, wordt enigszins afgeremd door de aanwezigheid van de niet-westerse allochtonen en hun bovengemiddelde bevolkingsaanwas. Zonder de aanwezigheid van allochtonen zou het aandeel 65-plussers toenemen van het huidige 15 procent naar ongeveer 27 procent rond 2040, in plaats van de verwachte 23 procent.

2.5 Percentage 65-plussers: allochtonen en autochtonen

Immigratie oplossing voor vergrijzing?

Zowel de immigratie van relatief jeugdige niet-westerse allochtonen als hun bovengemiddelde vruchtbaarheid hebben een verlagend effect op de vergrijzing. In de laatste vijftig jaar is het dempende effect van de toegenomen immigratie op het aandeel 65-plussers echter kleiner geweest dan het versterkende effect van de geboortedaling. Indien de immigratie constant het lagere niveau van vijftig jaar geleden zou hebben gehad, zou nu 15,3 procent van de bevolking 65-plusser zijn geweest. Gemiddeld lag het aantal immigranten echter bijna twee keer zo hoog, waardoor het aandeel nu 13,6 procent is. Nederland zou bij een dergelijke lage immigratie wel twee miljoen minder inwoners hebben geteld.

De meeste immigranten zijn tussen de 20 en 65 jaar oud, waardoor de toename van de immigratie een verlichtend effect heeft op de 'grijze druk'; de verhouding tussen het aantal 65-plussers en het aantal 20–64-jarigen. Dit effect is groter dan het effect van immigratie op de vergrijzing.

Immigratie verlaagt dus op korte termijn de grijze druk en in mindere mate de vergrijzing, maar zal op de lange termijn geen oplossing zijn voor de vergrijzing. Voor het verlichten of in stand houden van de huidige grijze druk door immigratie, zouden jaarlijks per saldo ongeveer honderdvijftigduizend mensen moeten immigreren. Aan het einde van deze eeuw zou Nederland dan zo'n vijftig miljoen inwoners tellen.

Noot in de tekst

- ¹⁾ Niet-Nederlandse immigranten zijn immigranten die niet de Nederlandse nationaliteit bezitten.

3. Ruimtelijke concentratie en spreiding

M.J. Garssen

Hoe groter de gemeente, des te hoger is het aandeel niet-westerse allochtonen in de bevolking. In de vier grote steden behoren drie van de tien inwoners tot een van de niet-westerse herkomstgroepen. In de overige gemeenten met meer dan 100 duizend inwoners is dit een van de tien, in de kleinere gemeenten een van de twintig. De concentratie in de grote steden is het sterkst onder de 'traditionele' herkomstgroepen. Meer recente immigranten zijn gelijkmatiger over Nederland verspreid. Alleen onder Somaliërs is er sprake van een aanzienlijke verhuisstroom in de richting van enkele grote steden. Ook allochtonen van de tweede generatie concentreren zich sterk in het westen van Nederland.

De concentratie in landsdelen

Meer dan de autochtone bevolking is de allochtone bevolking ongelijk verdeeld over Nederland. Mede door de aantrekkingskracht van de vier grote steden bevinden zich grote concentraties niet-westerse allochtonen in het westen van het land. De westelijke provincies, Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Zeeland, hebben een sterkere aantrekkingskracht op niet-westerse allochtonen dan op westerse allochtonen. Op 1 januari 2001 bestond in dit deel van Nederland 13,4 procent van de totale bevolking uit niet-westerse allochtonen. In de noordelijke provincies, Groningen, Friesland en Drenthe, bedroeg hun aandeel 3,7 procent. Westerse allochtonen waren met 10,0 procent het sterkst vertegenwoordigd in de zuidelijke provincies, Noord-Brabant en Limburg. Zes van de tien westerse allochtonen in dit deel van het land hebben als herkomstland Duitsland of België.

Van de niet-westerse allochtonen zijn vooral personen met een Surinaamse of Marokkaanse achtergrond sterk in de westelijke provincies geconcentreerd. In iets mindere mate geldt dit ook voor Antillianen en Turken. Laatstgenoemden zijn ook relatief vaak te vinden in Oost-Nederland, in het bijzonder Zuid-west-Overijssel. Dit houdt verband met de aard van de oorspronkelijke immigratie vanuit Turkije en Marokko. Juist uit deze landen vestigden zich in de jaren zestig en zeventig veel laaggeschoolde gastarbeiders in de Randstad en de industriesteden in Twente en Noord-Brabant. Daarom zijn deze herkomstgroeperingen nog steeds sterk vertegenwoordigd in deze gebieden.

Veranderingen in concentratie en spreiding

Bij de vier grootste groepen niet-westerse allochtonen, Turkije, Marokko, Suriname en de Nederlandse Antillen/Aruba, valt vooral op dat het patroon van spreiding/concentratie¹⁾ nauwelijks verandert. Alleen bij de Surinamers treedt een spreiding op van West- naar Oost-Nederland. Dit is vooral het gevolg van een sterke verhuisstroom van Amsterdam naar Almere.

Voor de 'jongere' herkomstgroeperingen zijn wel enkele opvallende ontwikkelingen te signaleren. Zo is er inmiddels geen sprake meer van een concentratie van Somaliërs in Noord-Nederland, maar wel van een sterkere concentratie in West- en Zuid-Nederland. Vooral Tilburg oefent een grote aantrekkingskracht uit op deze groep. Afghanen daarentegen, die aanvankelijk ondervertegenwoordigd waren in Noord-Nederland, zijn in de afgelopen jaren vrij gelijkmatig over de landsdelen verspreid. Ook de ruimtelijke spreiding van personen uit het voormalig Joegoslavië is in de laatste jaren toegenomen. Personen uit Irak en Iran treft men beduidend minder aan in de zuidelijke provincies.

Ook tweede generatie niet-westerse allochtonen sterk in westen geconcentreerd

Het merendeel van de tweede generatie personen van 25 jaar en ouder heeft inmiddels het ouderlijk huis verlaten. Het gaat om totaal 620 duizend personen. In Zuid-Nederland uitgezonderd, heeft de westerse tweede generatie zich gelijkmatiger over Nederland verspreid dan de westerse eerste generatie. Daarentegen blijkt dat de concentratie van niet-westerse allochtonen in West-Nederland van de eerste naar de tweede generatie is toegenomen.

Wel vond onder Surinaamse en Marokkaanse 25-plussers van de tweede generatie een verschuiving plaats van West- naar Oost- en Zuid-Nederland. De tweede generatie uit het voormalige Joegoslavië blijkt zich meer dan gemiddeld in Zuid-Nederland te hebben gevestigd. Hun vertegenwoordiging in Noord- en Oost-Nederland is afgenomen.

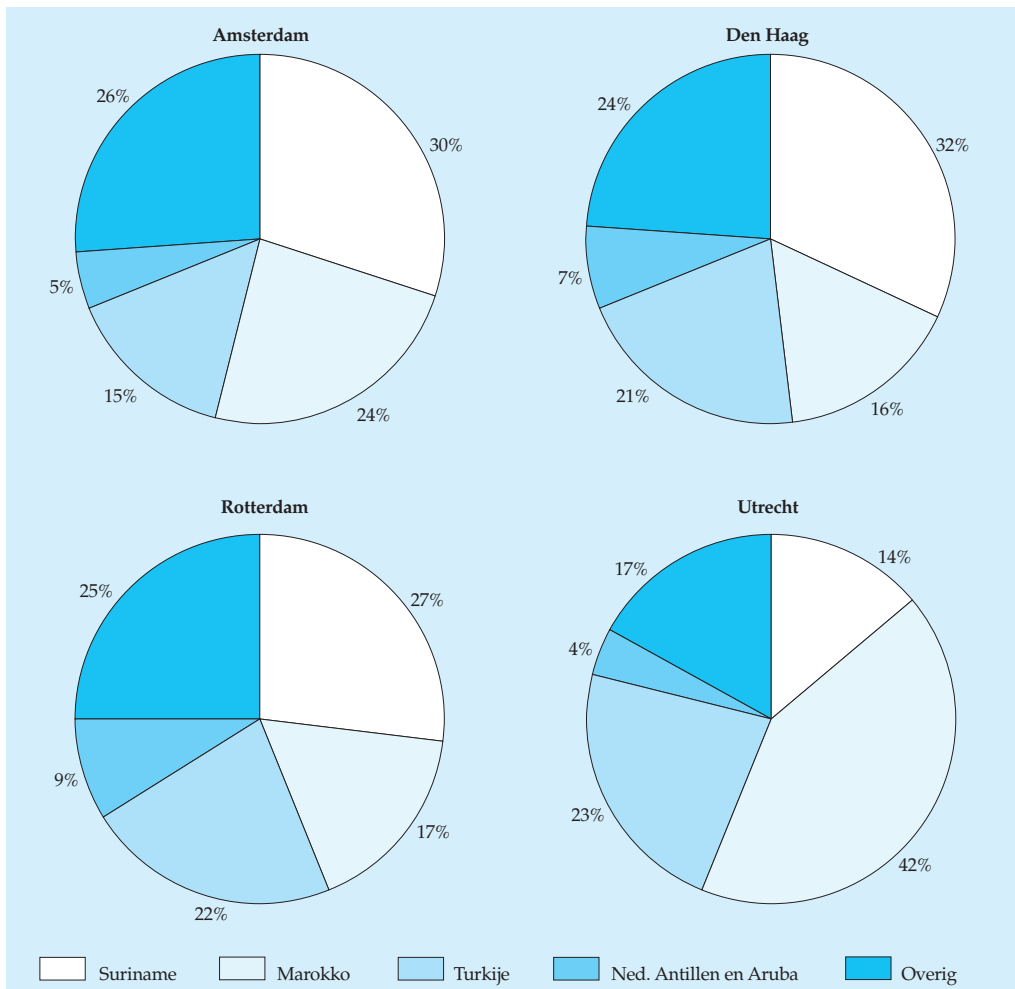
De vier grote steden

Vooral in de vier grote steden is er sprake van een aanzienlijke oververtegenwoordiging van allochtonen. In 2001 heeft in deze steden bijna 30 procent van de bevolking een niet-westerse herkomst, ten opzichte van 9,3 procent voor Nederland als geheel. Van de vier grote steden is het aandeel allochtonen in Amsterdam en Rotterdam met bijna 32 procent het hoogst, in Utrecht met ruim 19 procent het laagst.

Ongeveer driekwart van de totale populatie niet-westerse allochtonen in de vier grote steden bestaat uit Surinamers, Marokkanen, Turken en Antillianen/Arubanen.

Tussen de grote steden onderling bestaan echter aanzienlijke verschillen in de verdeling naar herkomst. In Amsterdam en Den Haag maken Surinamers ongeveer een derde uit van het totaal aantal niet-westerse allochtonen, in Utrecht slechts een zevende. Daar vormen Marokkanen, met 42 procent van het totaal veruit de grootste groep. In Den Haag en Rotterdam wonen beduidend minder Marokkanen. Turken zijn veel gelijkmatiger over de vier grote steden gespreid, al is hun aandeel in Amsterdam relatief laag. Antillianen en Arubanen ten slotte, zijn het sterkst vertegenwoordigd in Rotterdam en Den Haag.

3.1 Verdeling niet-westerse allochtonen naar herkomst, de vier grote steden, 2001

Steden met meer dan honderdduizend inwoners

In mindere mate is een concentratie van niet-westerse allochtonen ook in de overige steden met meer dan honderdduizend inwoners aanwezig. Globaal geldt dat het percentage niet-westerse allochtonen afneemt naarmate de gemeente kleiner is. In de vier grote steden zijn drie van de tien inwoners van niet-westerse herkomst. In de overige gemeenten met meer dan honderdduizend inwoners is dit een van de tien en in de kleinere gemeenten een van de twintig. De relatief hoge vruchtbaarheid van sommige herkomstgroepen, gecombineerd met een jonger dan gemiddelde leeftijdsopbouw, zal de concentratie van allochtonen versterken. In de vier grote steden tezamen, behoorde in 2001 iets meer dan de helft van de kinderen in de leeftijdsgroep 0-14 jaar tot de niet-westerse allochtonen. Zes van de tien kinderen in deze steden worden tot de allochtonen (niet-westers plus westers) gerekend.

Naast een hogere vruchtbaarheid leidt ook immigratie tot versterking van de geografische concentratie. Migranten die in het kader van gezinshereniging of gezinsvorming naar Nederland komen, vestigen zich doorgaans waar de partner of de ouders wonen. Ook bij illegale migratie is de aanwezigheid van netwerken van familie of andere landgenoten van betekenis. Als gevolg hiervan bestaat er een wisselwerking tussen het aantal allochtonen in een bepaald gebied en de omvang van de migratie erheen.

Concentratie in grote gemeenten neemt licht af

Tussen de diverse herkomstgroepen onderling bestaan grote verschillen in spreiding. Bijna driekwart van de Surinamers woont in een gemeente met meer dan honderdduizend inwoners. Het aandeel Marokkanen in deze gemeenten is 66 procent, gevolgd door Antillianen met 62 procent en door Turken met 60 procent. Van de hier onderscheiden groepen zijn de percentages het laagst onder Afghanen, Irakezen en Somaliërs: respectievelijk 34, 40 en 49 procent. Deze groepen, die vrijwel volledig bestaan uit asielmigranten, zijn gelijkmatiger over het land verspreid dan de 'traditionele' groepen. Dit is ook een gevolg van het door de overheid toegepaste spreidingsbeleid, dat alle Nederlandse gemeenten verplicht om woningen voor de huisvesting van asielzoekers beschikbaar te stellen. Omdat het aantal woningen deels afhankelijk is van de totale bevolking van een gemeente, leidt dit tot een vrij gelijkmatige spreiding.

In de afgelopen jaren is de concentratie van niet-westerse allochtonen in de grote gemeenten met meer dan honderdduizend inwoners licht afgenomen. In 1996 woonde 58,9 procent van de niet-westerse allochtonen in de grote gemeenten en in 2001 was dit percentage 57,5. Deze relatieve afname is onder vrijwel alle groepen waarneembaar. Van slechts twee herkomstgroeperingen is de vertegenwoordiging in de grote gemeenten toegenomen: Antillianen van 56,6 procent naar 58,7 procent en Somaliërs van 30,8 procent naar 44,2 procent. De laatstgenoemden zijn in korte tijd vooral in Tilburg en Dordrecht sterk in aantal gegroeid.

De verdeling naar herkomstgroep: de vier grootste groepen

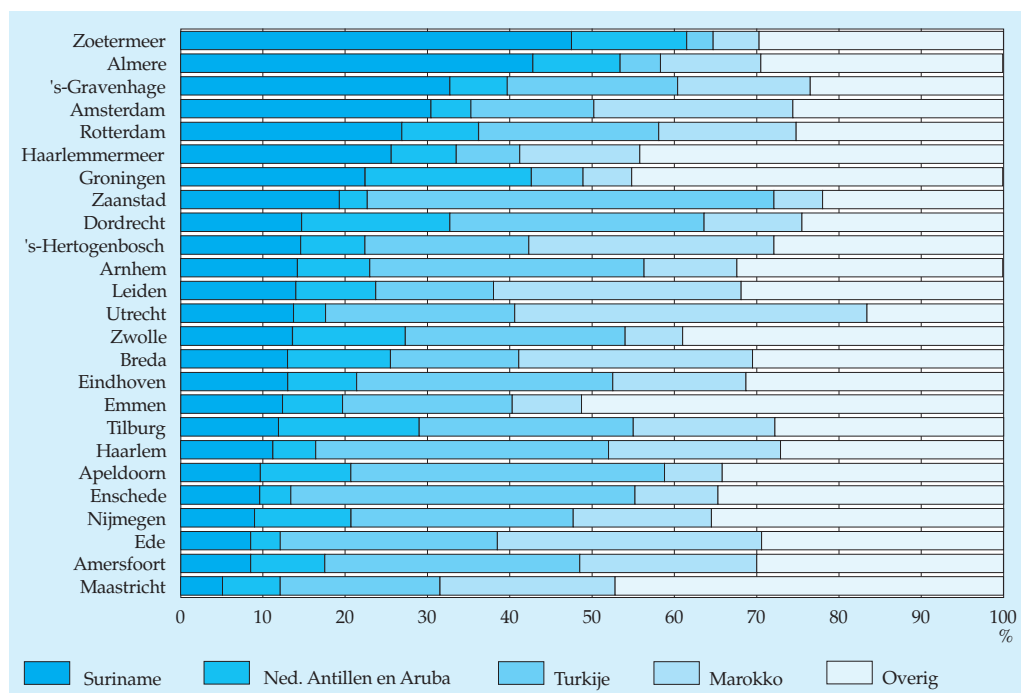
Surinamers zijn relatief het sterkst vertegenwoordigd in Zoetermeer en Almere. Hun aandeel is opvallend klein in Maastricht. Een groot aantal Surinamers is de afgelopen jaren van Amsterdam en buurgemeenten verhuisd naar Almere. Daar is het aantal Surinamers tussen 1996 en 2001 dan ook ruim verdubbeld tot twaalfduizend, wat neerkomt op 8 procent van het totaal aantal inwoners. Daarentegen is in Utrecht in dezelfde periode het aantal Surinamers licht teruggelopen.

Turken zijn in aantal het sterkst vertegenwoordigd in de vier grote steden. Relatief gezien zijn er veel Turken onder de niet-westerse allochtonen in Zaanstad en Enschede, respectievelijk 49 en 42 procent.

Marokkanen zijn met ongeveer 57 duizend personen absoluut het sterkst vertegenwoordigd in Amsterdam en ze zijn in relatief opzicht met 43 procent van alle niet-westerse allochtonen het sterkst vertegenwoordigd in Utrecht. Ook Ede, Leiden, 's-Hertogenbosch en Breda tellen verhoudingsgewijs veel Marokkanen. De sterkste absolute toename vond de afgelopen vijf jaar plaats in Almere, van 1,8 duizend naar 3,3 duizend.

Antillianen en Arubanen zijn al geruime tijd relatief sterk vertegenwoordigd in Groningen. Ze vertegenwoordigen daar een vijfde van alle niet-westerse allochtonen. In de afgelopen jaren is hun aantal in Groningen bovendien meer dan gemiddeld toegenomen.

3.2 Verdeling niet-westerse allochtonen naar herkomstgroepering, 25 gemeenten >100 000 inwoners, 2001

Met ruim een verdubbeling vond in Almere de grootste groei plaats. Ook in Tilburg en Den Haag groeide deze groep bovengemiddeld sterk.

De verdeling naar herkomstgroep: de kleinere groepen

Rotterdam is de stad met het grootste aantal Chinezen: 3,3 duizend. Deze bevolkingsgroep is in Rotterdam de afgelopen jaren bovengemiddeld snel gegroeid. Ook Tilburg en Maastricht zagen een forse toename van deze groep, ook al gaat het hier om betrekkelijk bescheiden aantallen van ongeveer vierhonderd Chinezen in elk van beide steden. Over het algemeen geldt dat de Chinezen vrij gelijkmatig over Nederland verspreid zijn.

Het hoogste percentage Iraniërs wordt gemeten in Zwolle, waar zij 5,0 procent deel uitmaken van alle niet-westerse allochtonen. In Maastricht heeft 4,6 procent van de niet-westerse allochtonen Iran als herkomstland en in Groningen 4,5 procent. Iraniërs zijn in de vier grote steden juist ondervertegenwoordigd. Ook Irakezen hebben vaker een voorkeur voor de wat minder grote steden, hoewel hun aantal vooral in Den Haag de afgelopen jaren toch sterk is toegenomen.

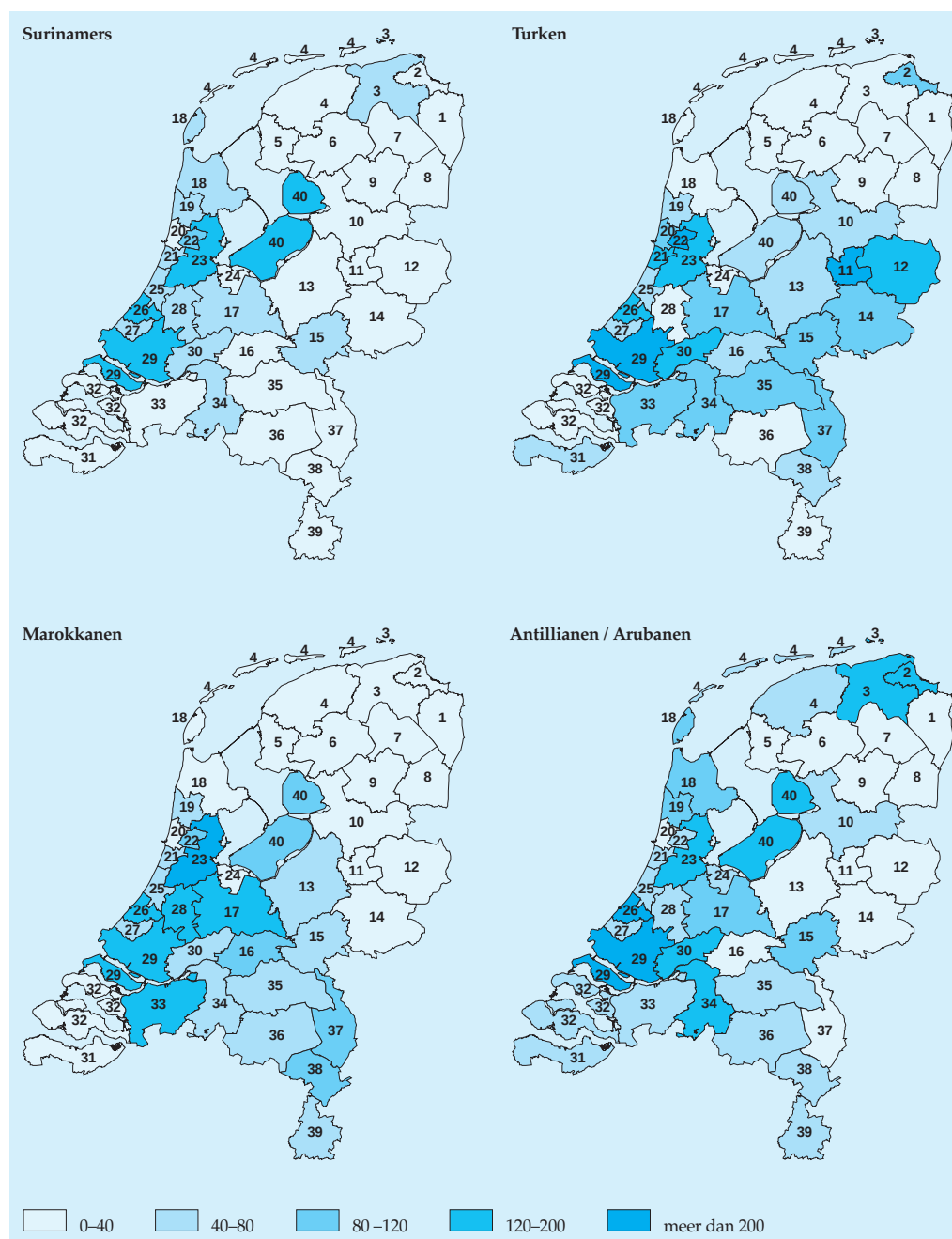
Meer nog dan de Iraniërs zijn de Afghanen relatief ondervertegenwoordigd in de vier grote steden. Twee derde van alle Afghanen woont momenteel in een gemeente met minder dan honderdduizend inwoners. Deze 'nieuwe' herkomstgroep is, evenals de Irakezen, vrij gelijkmatig over Nederland verspreid. De aantallen Afghanen in de grotere gemeenten zijn de afgelopen jaren vooral sterk gegroeid in Apeldoorn, Breda, Groningen en Emmen. In 1996 woonden in deze steden tezamen nog geen vijftig Afghanen, inmiddels zijn het er bijna duizend.

Somaliërs hebben zich in de afgelopen jaren sterk gericht op Tilburg en Dordrecht. Deze groep wordt gekenmerkt door een hoge mobiliteit. Vaak vertrekken Somaliërs weer naar het buitenland, met name naar het Verenigd Koninkrijk. In 2001 immigreerden 1,7 duizend Somaliërs en emigreerden er 1,4 duizend, onder wie 1,1 duizend naar het Verenigd Koninkrijk. Tilburg telt nu met zo'n 2,2 duizend het grootste aantal Somaliërs, gevolgd door Rotterdam met 2,1 duizend en Amsterdam met 1,2 duizend. Ondanks de totale toename van bijna 50 procent in de afgelopen vijf jaar is in Groningen en Maastricht het aantal vrijwel gelijk gebleven.

Noot in de tekst

¹⁾ Voor de jaren 1996 en 2001 zijn voor de belangrijkste herkomstgroepen 'intensiteitsindices' berekend. Indien een bepaalde groep op dezelfde wijze is verdeeld over de landsdelen als de totale bevolking, dan zou voor deze groep voor alle landsdelen de index gelijk zijn aan 100. Een waarde hoger dan 100 duidt op concentratie binnen een landsdeel, een waarde lager dan 100 op ondervertegenwoordiging.

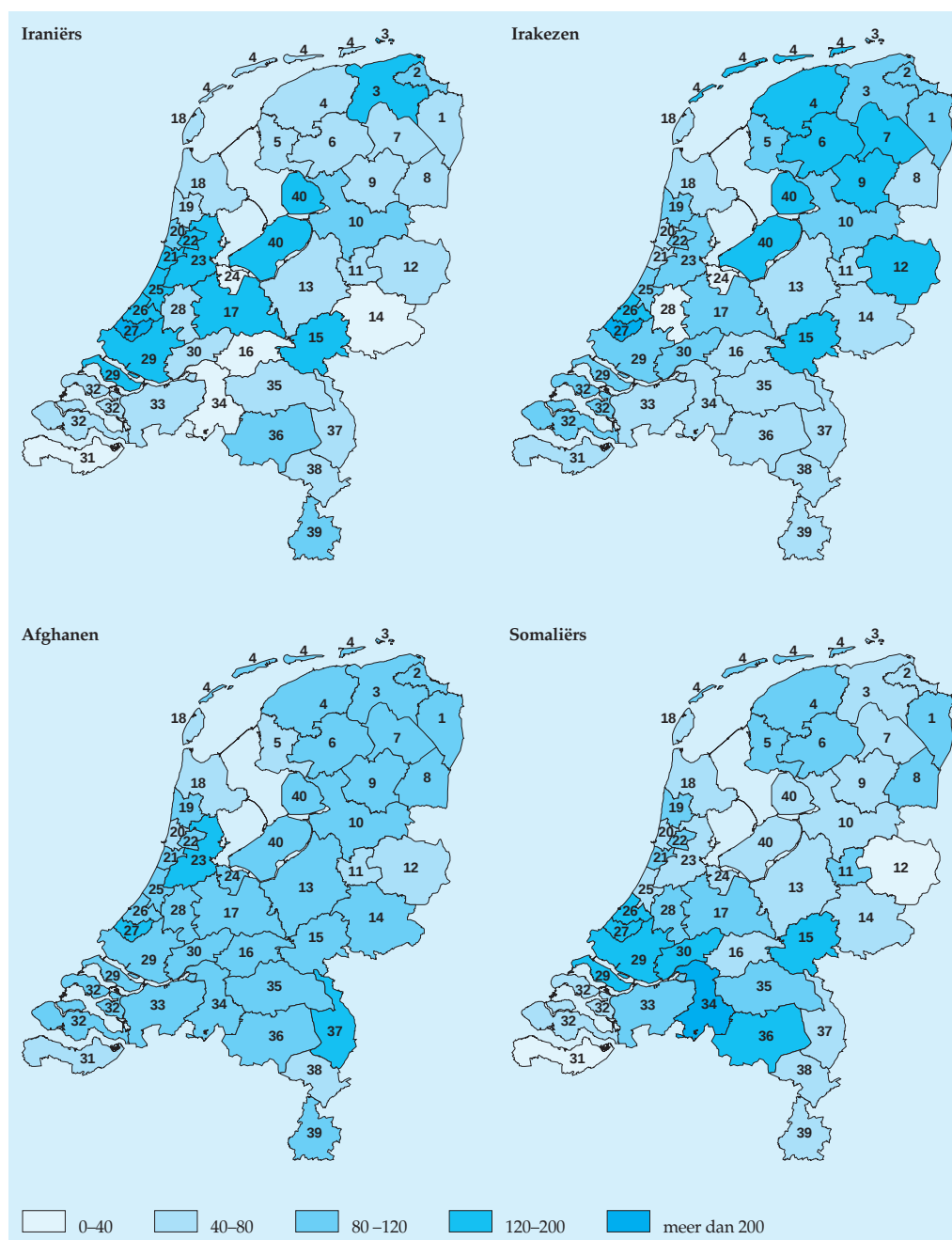
Spreiding eerste en tweede generatie per Corop-gebied, 1 januari 2001

Toelichting:

Voor 2001 zijn voor de belangrijkste herkomstgroepen 'intensiteitsindices' berekend. Indien een bepaalde groep op dezelfde wijze is verdeeld over de Corop-gebieden als de totale bevolking, dan zou voor deze groep voor alle Corop-gebieden de index gelijk zijn aan 100. Een waarde hoger dan 100 duidt op concentratie binnen een Corop-gebied, een waarde lager dan 100 op ondervertegenwoordiging.

Spreiding eerste en tweede generatie per Corop-gebied, 1 januari 2001

Toelichting:

Voor 2001 zijn voor de belangrijkste herkomstgroepen 'intensiteitsindices' berekend. Indien een bepaalde groep op dezelfde wijze is verdeeld over de Corop-gebieden als de totale bevolking, dan zou voor deze groep voor alle Corop-gebieden de index gelijk zijn aan 100. Een waarde hoger dan 100 duidt op concentratie binnen een Corop-gebied, een waarde lager dan 100 op ondervertegenwoordiging.

Verklarende lijst van regio's behorend bij de cartogrammen

1 Oost-Groningen	21 Agglomeratie Haarlem
2 Delfzijl en omgeving	22 Zaanstreek
3 Overig Groningen	23 Groot-Amsterdam
4 Noord-Friesland	24 Het Gooi en Vechtstreek
5 Zuidwest-Friesland	25 Agglomeratie Leiden en Bollenstreek
6 Zuidoost-Friesland	26 Agglomeratie 's-Gravenhage
7 Noord-Drenthe	27 Delft en Westland
8 Zuidoost-Drenthe	28 Oost Zuid-Holland
9 Zuidwest-Drenthe	29 Groot-Rijnmond
10 Noord-Overijssel	30 Zuidoost Zuid-Holland
11 Zuidwest-Overijssel	31 Zeeuwsch-Vlaanderen
12 Twente	32 Overig Zeeland
13 Veluwe	33 West Noord-Brabant
14 Achterhoek	34 Midden Noord-Brabant
15 Arnhem en Nijmegen	35 Noordoost Noord-Brabant
16 Zuidwest-Gelderland	36 Zuidoost Noord-Brabant
17 Utrecht	37 Noord-Limburg
18 Kop van Noord-Holland	38 Midden-Limburg
19 Alkmaar en omgeving	39 Zuid-Limburg
20 IJmond	40 Flevoland

4. Gehuwde allochtonen en hun partner

C.N. Harmsen en L. Steenhof

Van één op de vijf gehuwde paren in Nederland is minstens één partner allochtoon. Eerste-generatie allochtonen hebben meestal een partner die eveneens in het buitenland geboren is. Tweede-generatie allochtonen daarentegen hebben vaak een autochtoon als partner. Een flink percentage gehuwde allochtonen woont in het eerste jaar van het huwelijk nog niet samen met zijn/haar partner.

In Nederland wonen bijna 3,5 miljoen gehuwde paren. In ruim 750 duizend van deze paren – één op de vijf – is minstens één allochtone partner aanwezig. In twee derde van de gevallen gaat het om westerse allochtonen en een derde niet-westerse allochtonen.

In grote lijnen zijn er zes belangrijke typen allochtone huwelijken te onderscheiden:

- Een eerste-generatie allochtoon neemt zijn allochtone vrouw mee of laat haar later overkomen.
- Een eerste-generatie allochtoon is, in Nederland wonend, getrouwd met een partner uit het buitenland.
- Een autochtoon is getrouwd met een buitenlandse partner uit een buurland.
- Een autochtoon is getrouwd met een partner uit Oost-Europa, Oost-Azië of Latijns-Amerika.
- Een tweede-generatie allochtoon is getrouwd met een partner uit het buitenland.
- Een tweede-generatie allochtoon is getrouwd met een autochtoon.

In Nederland leven 233 duizend gehuwde paren die bestaan uit twee eerste-generatie allochtonen. Nog groter – 300 duizend – is het aantal paren waar een, meestal westerse, tweede-generatie allochtoon getrouwd is met een autochtone of allochtone partner. Het gaat hierbij om ongeveer evenveel allochtone mannen als allochtone vrouwen. Een kwart van de allochtone huwelijken, het gaat hier dan om 193 duizend paren, wordt gevormd door een eerste-generatie allochtoon en een autochtoon. Daarbij zijn er meer allochtone vrouwen getrouwd met een in Nederland geboren man dan andersom. Huwelijken tussen een tweede-generatie allochtoon en een andere allochtoon komen relatief gezien weinig voor. In Nederland zijn er maar iets meer dan 50 duizend van zulke paren, waarvan zo'n 34 duizend met een eerste-generatie allochtoon en 19 duizend met een tweede-generatie allochtoon.

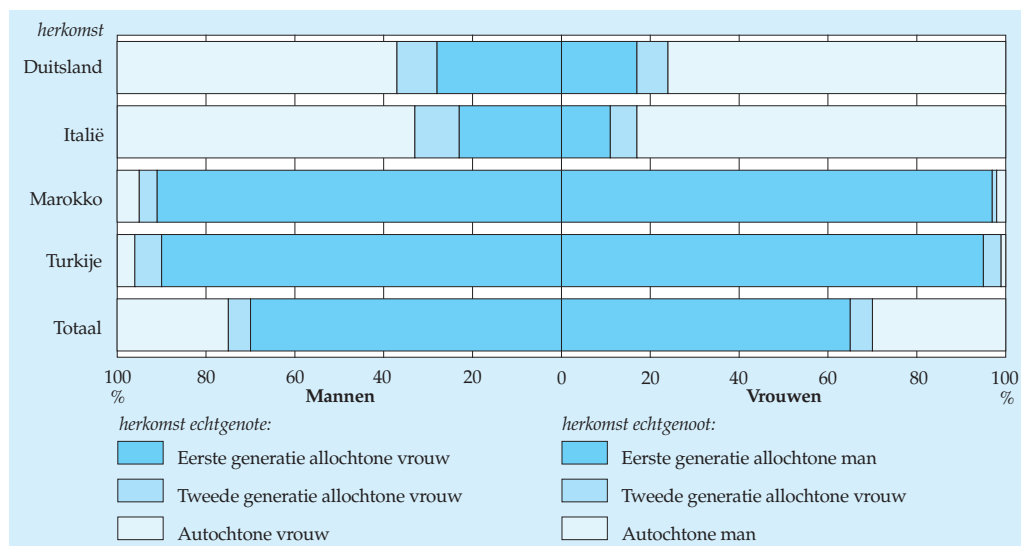
De eerste-generatie allochtonen

De meerderheid van de personen die in het buitenland geboren zijn, heeft een eveneens in het buitenland geboren partner. Van de totale groep eerste-generatie allochtonen in Nederland heeft zo'n 65 procent van de vrouwen en zo'n 70 procent van de mannen ook een eerste-generatie allochtoon als partner.

Partners van de eerste generatie komen voor de overgrote meerderheid uit hetzelfde geboorteland. In het vervolg van dit artikel wordt dan ook geen verder onderscheid gemaakt tussen een eerste-generatie partner uit hetzelfde herkomstland of uit een ander buitenland.

Turken en Marokkanen vormen bijna de helft van de gehuwde eerste-generatie allochtonen. Negen van de tien gehuwde Turkse en Marokkaanse mannen van de eerste generatie zijn getrouwd met een vrouw uit het buitenland. Bij de vrouwen ligt dit aandeel nog hoger. Ook voor personen uit veel andere niet-westerse landen gelden dergelijke percentages. Vaak zijn de partners samen als vluchteling of arbeidsmigrant naar Nederland gekomen en waren ze al getrouwd voordat ze de Nederlandse grens passeerden. Het is echter ook mogelijk dat deze personen alleen naar Nederland zijn gekomen en vanuit Nederland een partner hebben gezocht in hun geboorteland en die daarna naar Nederland hebben gehaald.

4.1 Eerste generatie allochtonen en herkomst partner, 1 januari 2001

Toch zijn er binnen een aantal herkomstgroeperingen relatief veel personen met een autochtone in plaats van een allochtone partner. Bij de mannen hebben vooral degenen die elders in Europa zijn geboren vaak een partner die in Nederland is geboren. Bij de Italiaanse mannen komt dit doordat de meesten toen zij in de jaren zestig en zeventig naar Nederland zijn gekomen om te werken nog geen partner hadden. Op dat moment hadden de meesten nog geen partner. Naast een baan vond twee derde van hen ook een vrouw in Nederland. Daarnaast heeft zo'n 60 procent van de mannen die in buurlanden als Duitsland en België geboren zijn een autochtone partner. Dit percentage ligt nog iets hoger voor vrouwen uit de buurlanden. Het gaat hier in de meeste gevallen om grenshuwelijken.

Er zijn ook landen die bekend staan als herkomstgebied van bruiden voor Nederlandse mannen. Zo hebben vrouwen uit Polen en de Sovjet-Unie vaak een autochtone partner. Naar verhouding komen de meeste vrouwen met een autochtone partner uit Oost-Europa, uit Aziatische landen als Thailand of de Filipijnen en uit Latijns-Amerikaanse landen als Brazilië of Colombia. Ruim driekwart van deze vrouwen heeft een autochtone partner.

Blijkbaar is er een duidelijk verschil tussen de allochtonen met een allochtone partner en die met een autochtone partner. De personen met een autochtone partner zijn voor de overgrote meerderheid huwelijksmigranten, terwijl de allochtonen met een allochtone partner dat voor het grootste deel juist niet zijn.

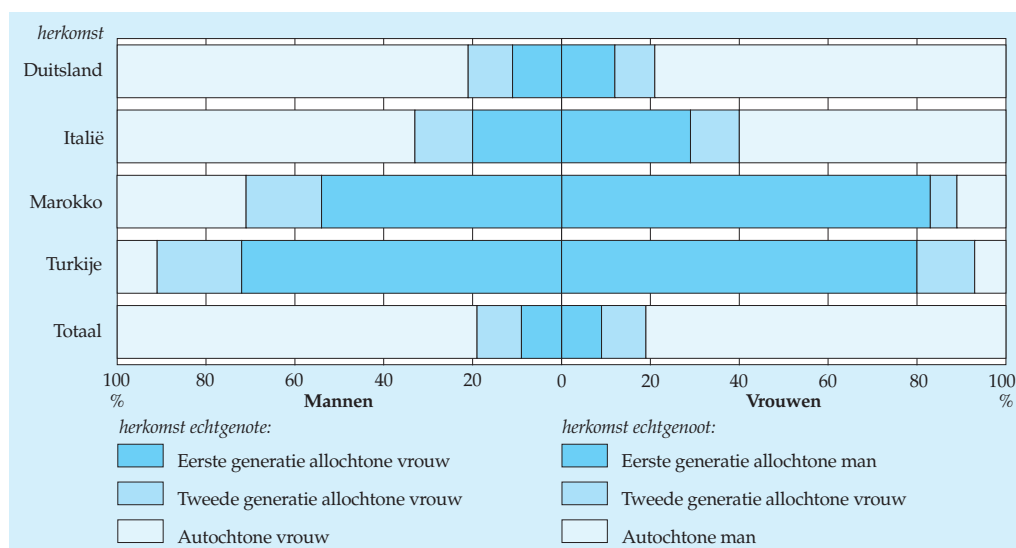
De tweede generatie

Zo'n 80 procent van de mannen en vrouwen van de tweede generatie heeft een autochtone partner. Daarbij gaat het vooral om Duitsers, Indonesiërs en Belgen. Toch zijn er ook groepen allochtonen van de tweede generatie die een partner kiezen binnen de eigen herkomstgroepering.

De tweede generatie Turken en Marokkanen is nog vrij jong. Ruim 85 procent van deze groep is jonger dan 20 jaar. Hierdoor zijn er vanzelfsprekend nog niet veel gehuwde tweede-generatie Turken en Marokkanen. De Turkse en Marokkaanse tweede generatie die al wel getrouwd is, kiest massaal voor een partner uit het buitenland en met name uit hun herkomstland. Dit geldt voor zo'n driekwart van de Turkse mannen, de helft van de Marokkaanse mannen en rond 80 procent van de Turkse en Marokkaanse vrouwen. De verklaring voor deze partnerkeuze van de Turken en Marokkanen kan worden gezocht in de specifieke eisen die deze groep aan een huwelijkspartner stelt.

De tweede generatie van andere grote allochtonengroepen, zoals Surinamers, Antillianen en Arubanen, kiest daarentegen wel vaak voor een autochtone partner. Bijna 70 procent van de Surinaamse mannen en 60 procent van de Surinaamse vrouwen heeft een autochtone partner. Onder Antilliaanse en Arubaanse mannen en vrouwen is dat zo'n 80 procent. Opvallend is dat alle groepen nauwelijks kiezen voor een partner uit de tweede generatie.

4.2 Tweede generatie allochtonen en herkomst partner, 1 januari 2001

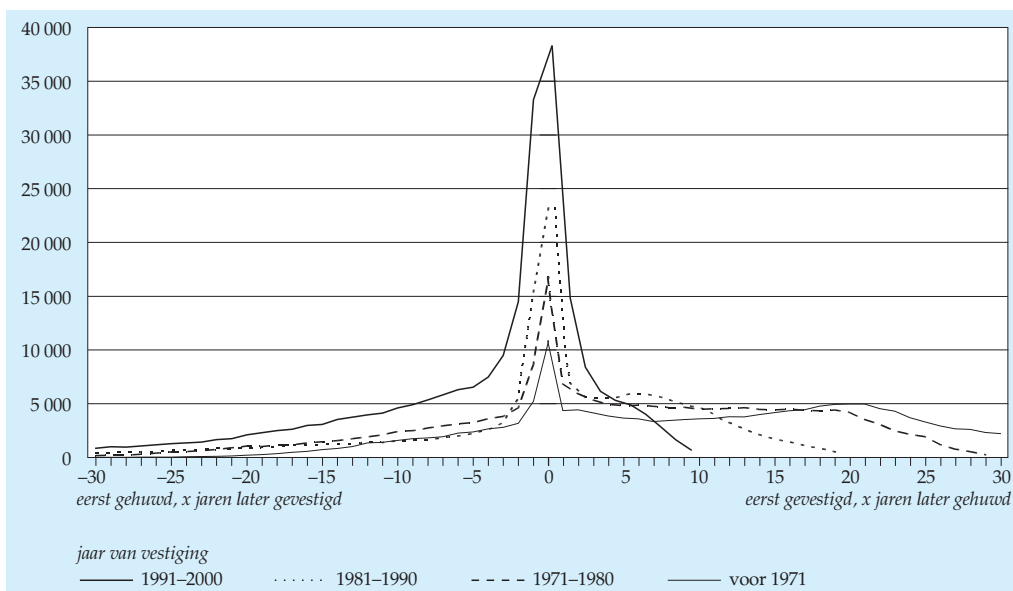
Huwelijk en vestiging

Bij een kwart van de paren van wie beide partners in het buitenland zijn geboren, hebben de partners zich in hetzelfde jaar in Nederland gevestigd. Meestal echter komt bij een dergelijk stel de man als eerste en volgt de vrouw.

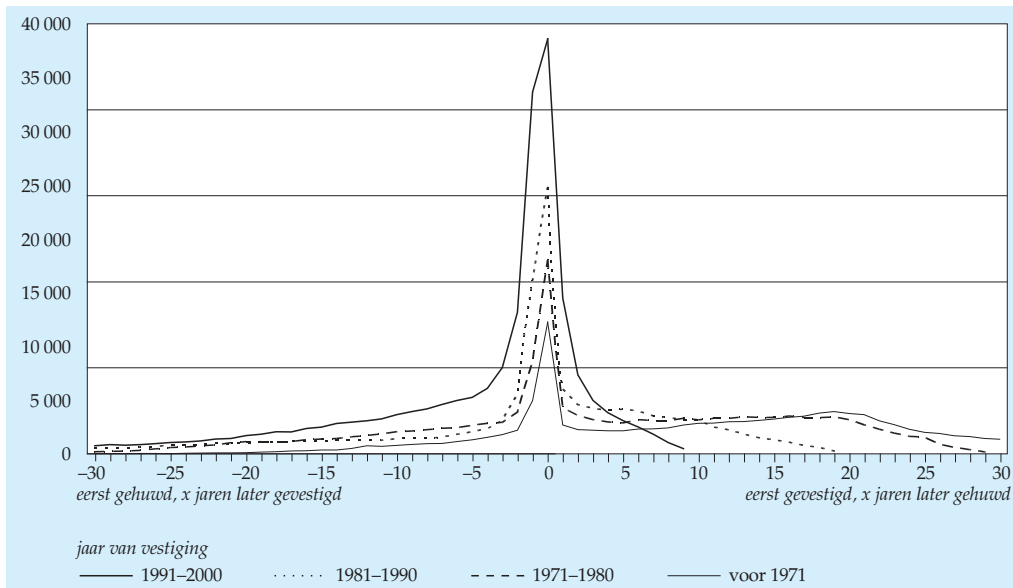
Per herkomstland zijn er belangrijke verschillen. Turkse en Marokkaanse mannen vestigden zich in Nederland, zochten een baan en werden later gevolgd door hun (toekomstige) echtgenoot. Daarentegen heeft dertig procent van de Surinaamse stellen en de helft van de Antilliaanse en Arubaanse stellen zich in hetzelfde jaar in Nederland gevestigd. In de jaren negentig is er meer en meer sprake van gezinsvormende migratie, zowel bij Turken en Marokkanen als bij Surinamers en Antillianen.

Ook in de jaren tachtig nam onder Turken en Marokkanen de gezinsvormende migratie al toe. Mede daardoor zijn de huwelijksdatum en de datum van vestiging in Nederland dicht bij elkaar komen te liggen. In de jaren zestig was er namelijk voor buitenlandse mannen, in tegenstelling tot de vrouwen, vrijwel geen verband tussen de datum van vestiging in Nederland en de datum van huwelijksluiting. In de loop der tijd is daarin verandering gekomen: meer dan de helft van de gehuwd zijnde eerste-generatie allochtonen die zich in Nederland hebben gevestigd, is gehuwd binnen 2 jaar voor of na vestiging in Nederland. Vrouwen vestigen zich overigens bij een huwelijk vaker in het land waar hun echtgenoot woont dan andersom.

4.3 Verschil in jaren tussen huwelijk en vestiging in Nederland, mannen

4.4 Verschil in jaren tussen huwelijk en vestiging in Nederland, vrouwen

De relatie tussen huwelijks- en migratiedatum kan deels worden verklaard door de migratiehistorie van de buitenlandse ingezetenen. Gehuwden die uit landen van de Europese Unie afkomstig zijn, zijn bijna allemaal in het huwelijk getreden in het jaar dat de immigrerende partner zich heeft gevestigd in Nederland. Dit betreft bijna allemaal huwelijken met in Nederland geboren partners. Getrouwde Turkse en Marokkaanse mannen vertonen dit patroon pas sinds begin jaren tachtig. In de jaren zeventig is het voor niet-Europese buitenlanders steeds moeilijker geworden om een verblijfsvergunning te krijgen. Het huwelijk met een Nederlander is één van de weinige manieren voor niet-Europeaanen om een verblijfsvergunning te verkrijgen.

Opvallend is dat gehuwde Turken en Marokkanen, zowel mannen als vrouwen, zich de afgelopen 10 jaar in meerderheid een jaar na het huwelijk in Nederland hebben gevestigd.

Gehuwden afkomstig uit Suriname en Indonesië zijn in de periode 1975–1981 resp. 1946–1950 naar Nederland gekomen. Dat heeft niets met huwelijksluiting van doen, maar alles met het feit dat Suriname en Indonesië in die periodes onafhankelijk werden.

Getrouwd maar nog niet bij elkaar

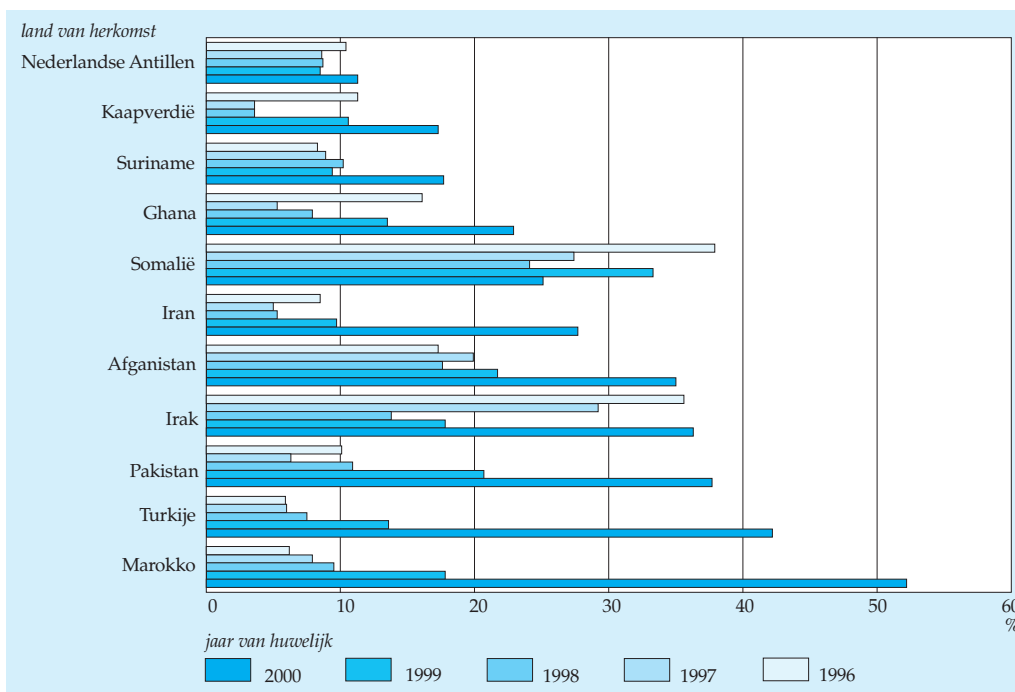
Niet iedereen die in het huwelijk treedt woont direct samen. Voor een deel woont de partner nog in het buitenland, voor een ander deel woont de partner elders binnen Nederland. Onder gehuwde Marokkanen woont in het eerste jaar na het huwelijk de helft niet samen met zijn/haar partner. Naarmate het huwelijk langer geleden gesloten is stijgt het percentage dat samen met zijn/haar partner woont snel. Na een huwelijksduur van 5 jaar is het aandeel dat niet samenwoont met de partner nog maar 7 procent. Allochtone echtparen uit veel landen vertonen een dergelijk patroon.

Van de Surinamers en Antillianen die de afgelopen 5 jaar gehuwd zijn, woont gemiddeld een kleine 10 procent niet samen met de partner.

Van de recent gehuwden afkomstig uit een aantal landen uit de Oriënt – onder meer Afghanistan en Irak – woont een kwart tot een derde niet bij hun partner. Voor een aantal landen is er sprake van een U-vormig patroon. In 2000 en in 1996 gehuwden leven vaker afzonderlijk van hun partner dan gehuwden uit tussenliggende jaren. Landen waar dat patroon zichtbaar is zijn Tunesië, Ghana en Kaapverdië. Dit verschijnsel zou kunnen samenhangen met *mariages de raison*.

Dan is er nog een groep landen waarbij het percentage recent gehuwden dat niet samenwoont met de partner laag is, minder dan 5 procent. De meeste landen van de Europese Unie vallen in deze groep, maar ook de landen waar buitenlandse huwelijkspartners van Nederlandse mannen vandaan komen.

4.5 Gehuwde allochtonen die niet bij de partner wonen, 1 januari 2001

Onder autochtonen is het aandeel recent gehuwden dat niet met de partner samenwoont gemiddeld minder dan 2 procent. Alleen voor autochtonen die in 2000 in het huwelijk traden was het percentage, met 4% niet bij de partner wonend, wat hoger. Mogelijk speelt hier vertraging in de inschrijving in de gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (GBA) een rol.

5. *Hogere zuigelingensterfte onder niet-westerse allochtonen*

C. van Duin

Zuigelingensterfte is de afgelopen eeuw in ons land sterk gedaald. Tegenwoordig sterven gemiddeld ongeveer 5 per 1 000 levendgeborenen voor hun eerste verjaardag. De zuigelingensterfte onder niet-westerse allochtonen ligt op 6,4 sterfgevallen per 1 000 levendgeborenen; 30 procent hoger dan voor de westerse kinderen. Ongeveer een derde van deze extra sterfte is toe te schrijven aan de economisch zwakkere positie van niet-westerse allochtonen. Dat er meer tienermoeders onder de niet-westerse allochtonen zijn, heeft slechts een gering effect op de hogere zuigelingensterfte.

Zuigelingensterfte zeldzaam in Nederland

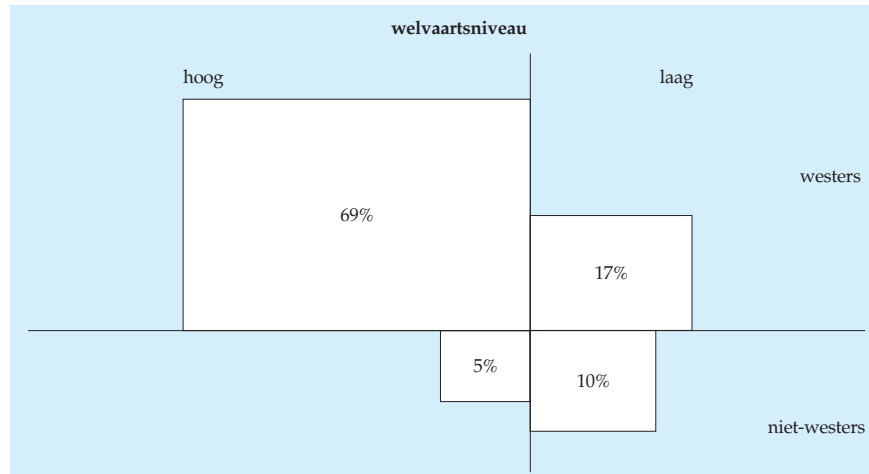
Zuigelingensterfte ofwel het overlijden van een kind in het eerste levensjaar, is in ons land de afgelopen eeuw fors teruggelopen. Van de ongeveer tweehonderdduizend kinderen die elk jaar levend worden geboren, sterven er ongeveer duizend nog voor hun eerste verjaardag. Bij deze sterfgevallen spelen vaak aangeboren aandoeningen een rol. Ook uitwendige invloeden zijn van belang, bijvoorbeeld de gezondheid van de moeder tijdens de zwangerschap of gezondheidsrisico's in de leefomgeving van het kind, zoals rokende ouders. Daarnaast kan de mate waarin de ouders gebruik maken van zorg rond de geboorte van belang zijn. Genoemde factoren variëren voor de verschillende bevolkingsgroepen.

Welvaartsniveau en herkomst

Bij de niet-westerse allochtonen ligt de sterfte op 6,4 per duizend levendgeborenen, zo'n 30 procent hoger dan de 4,9 per duizend levendgeborenen voor westerse kinderen. Dit verschil komt jaarlijks neer op zo'n veertig extra gevallen van zuigelingensterfte onder niet-westerse allochtonen.

Niet-westerse allochtonen hebben vaker een laag welvaartsniveau dan autochtonen. Verdelen we de zuigelingenpopulatie naar welvaartsniveau en herkomst, dan krijgen we vier groepen van sterk verschillende omvang. Zeven van de tien zuigelingen zijn westerse kinderen in de hoge welvaartsgroep. Door de grote omvang van de groep westerse kinderen met hoge welvaart kan bij hen de sterfte het meest nauwkeurig worden bepaald¹⁾. De kleinste groep, namelijk een op de twintig, wordt gevormd door de niet-westerse allochtonen uit de hoge welvaartsgroep.

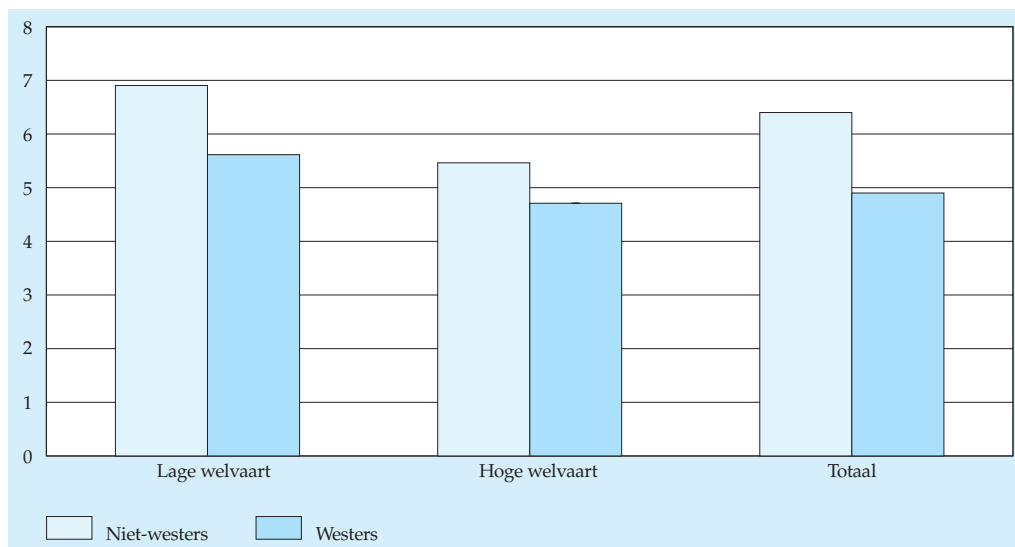
Aandeel zuigelingen naar herkomst en naar welvaart, 1995–2000

Invloed van herkomst en welvaart

Bij de niet-westerse kinderen is er een significant hogere zuigelingensterfte dan bij de westerse kinderen. Voor beide welvaartsgroepen is dit effect kleiner dan het totaal voor Nederland van 30 procent. De verklaring hiervoor is de scheve verhouding van de welvaartsgroepen. Bij de niet-westerse allochtonen is er een oververtegenwoordiging van de lage welvaartsgroep met hogere zuigelingensterfte en bij de westerse herkomstsgroep een oververtegenwoordiging van de hoge welvaartsgroep met lagere zuigelingensterfte.

5.1 Zuigelingensterfte per 1000 levendgeborenen naar herkomst en welvaart, 1995–2000

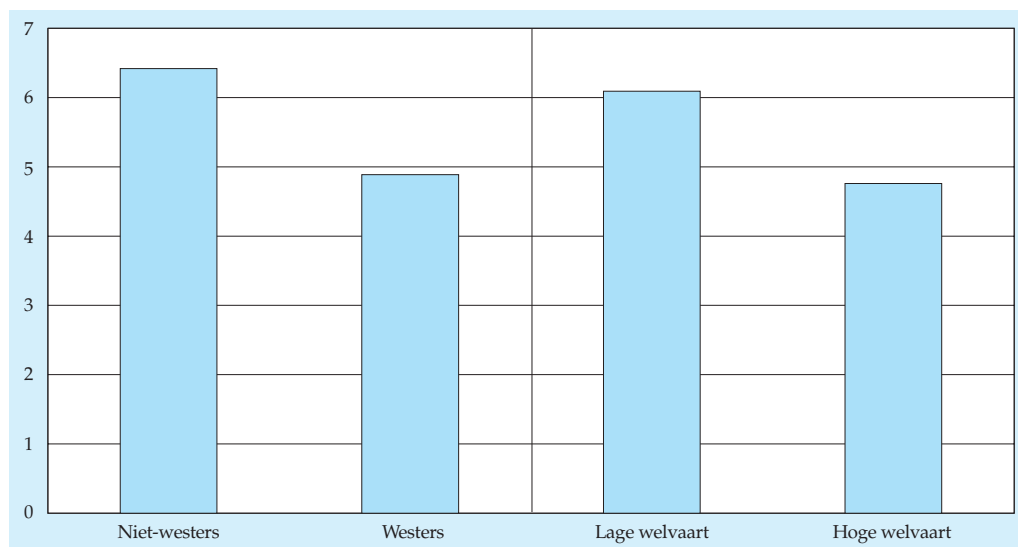
Het combineren van de welvaartsgroepen tot een meer nauwkeurige welvaartsonafhankelijke schatting van de zuigelingensterfte, komt uit op 20 procent extra sterfte voor de niet-westerse allochtonen, ervan uitgaand dat de welvaartsgroepen identiek zijn.

Het combineren van de herkomstgroepen tot een meer nauwkeurige herkomstsonafhankelijke schatting van de zuigelingensterfte, komt uit op 21 procent extra sterfte in de lage welvaartsgroep, ervan uitgaand dat de herkomstgroepen identiek zijn.

Lagere welvaart verklaart voor een derde deel hogere sterfte bij niet-westerse zuigelingen

Twee van de drie kinderen van niet-westerse herkomst vallen in de lage welvaartsgroep, terwijl dit voor westerse kinderen slechts een van de vijf is. Deze scheve verhouding leidt tot een 9 procent hogere zuigelingensterfte. Dit is ongeveer een derde van de 30 procent hogere sterfte. De overige twee derde hangt samen met andere verschillen tussen niet-westerse allochtonen en autochtonen. Voorbeelden hiervan zijn arbeidspositie, genoten onderwijs, gezondheid en toegang tot de pre- en postnatale zorg.

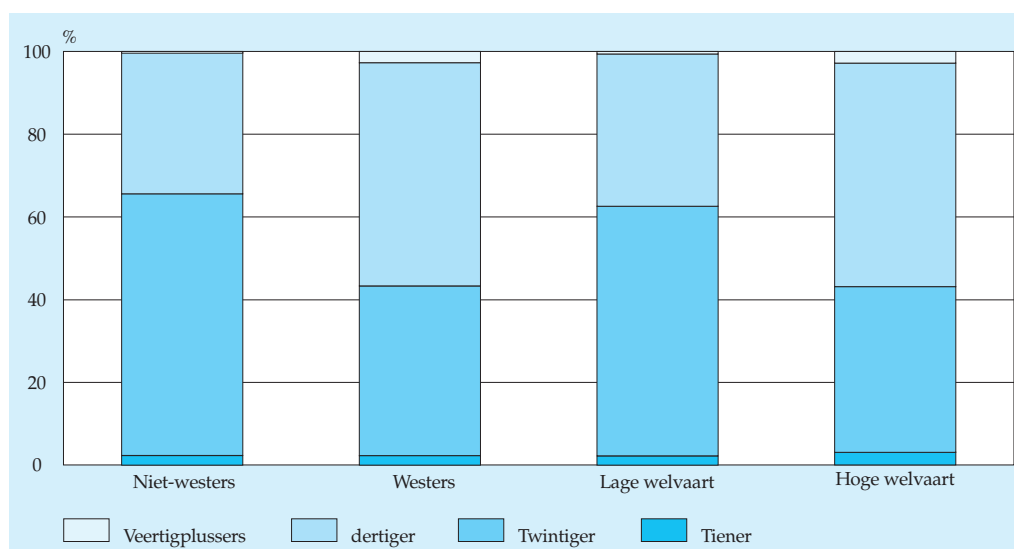
5.2 Zuigelingensterfte per 1 000 levendgeborenen naar herkomst of welvaart, 1995–2000

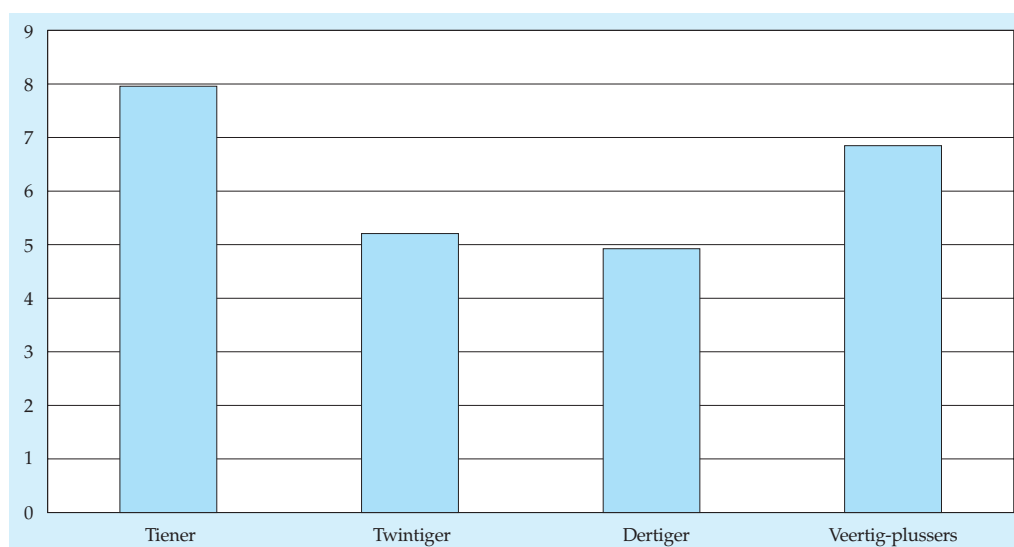
Tienermoeders

Tienermoeders zijn vaker te vinden onder de niet-westerse allochtonen en in de lage welvaartsgroep. Zuigelingen met een tienermoeder lopen 60 procent meer risico om in het eerste levensjaar te overlijden dan kinderen van twintigers en dertigers. Bij kinderen van 40-plussers ligt dat op zo'n 40 procent.

5.3 Levendgeborenen naar leeftijd moeder en naar welvaart en herkomst, 1995-2000

5.4 Zuigelingensterfte per 1 000 levendgeborenen naar leeftijd moeder, 1995-2000

Berekening van de zuigelingensterfte

De zuigelingensterfte betreft het aantal kinderen dat voor de eerste verjaardag overleed. De sterfgevallen hebben plaatsgevonden in de jaren 1995 tot en met 2001. Om een indruk te geven van het sterfterisico onder nuljarigen wordt dit aantal berekend per 1 000 levendgeborenen in 1995–2000. In het buitenland geboren kinderen zijn niet meegerekend omdat het niet mogelijk is aan de hand van de postcode de welvaartsgroep te bepalen. Verder geeft de welvaartsindicator geen gegevens voor postcodes van instellingen, zodat ook kinderen die in instellingen wonen buiten beschouwing zijn gelaten. Ten slotte zijn ook kinderen die in het eerste levensjaar gemigreerd zijn uit de populatie gefilterd, omdat voor hen niet eenvoudig is vast te stellen of ze op hun eerste verjaardag nog in leven waren. Vanwege het lage aantal kinderen dat in het eerste levensjaar overlijdt, zijn voor de betrouwbaarheid gegevens over meerdere jaren noodzakelijk. Dit onderzoek richt zich op de jaren 1995 tot en met 2000.

De zuigelingensterfte is naar drie achtergrondvariabelen geanalyseerd: de leeftijd van de moeder bij de geboorte van het kind, het welvaartsniveau van het gezin en het geboorteland van de ouders.

Leeftijd van de moeder

De leeftijd van de moeder op het moment van de geboorte is niet precies berekend, maar bepaald als het verschil van het geboortjaar van de moeder en dat van het kind. Gemiddeld komt de zo berekende leeftijd op het juiste aantal jaren uit. Er worden vier categorieën onderscheiden: tot 20 jaar, 20–29 jaar, 30–39 jaar en 40 jaar en ouder.

Welvaartsniveau

De sociaal-economische status van de postcode is bepaald op basis van de gemiddelde huiswaarde en het gemiddelde huishoudensinkomen. Voor deze variabele wordt een indeling naar twee groepen gebruikt: lage en hoge status. Daarbij omvat de eerste groep de ‘armste’ 30 procent van de postcodes.

Dit hogere percentage tienermoeders verklaart echter niet de hogere zuigelingensterfte onder de niet-westerse herkomstgroep. Wanneer uitsluitend naar verschillen in leeftijd tussen westerse en niet-westerse moeders wordt gekeken, dan zou de zuigelingensterfte onder de niet-westerse herkomstgroep nog geen 3 procent hoger zijn dan onder de westerse. Dit komt doordat de grote meerderheid van de moeders twintiger of dertiger is. Het hogere percentage tienermoeders onder de niet-westerse moeders heeft daardoor slechts een gering effect ²⁾.

Ook zou de hogere zuigelingensterfte onder kinderen van tienermoeders juist veroorzaakt kunnen worden, doordat deze moeders vaker van niet-westerse herkomst zijn of een lage welvaart hebben.

Dat is ook niet het geval. Voor tienermoeders in deze twee groepen ligt de zuigelingensterfte namelijk lager dan gemiddeld, al is hij nog altijd hoger dan voor oudere moeders uit dezelfde groep. Waarschijnlijk omdat meisjes uit deze groepen op jongere leeftijd trouwen, terwijl de hogere zuigelingensterfte onder tienermoeders vooral optreedt bij alleenstaande vrouwen.

Noten in de tekst

- ¹⁾ Deze groep wordt daarom als referentiegroep gebruikt. Voor de andere groepen is bepaald wat de foutenmarges zijn in de schatting van hun zuigelingensterfte ten opzichte van die in de referentiegroep. Daarbij is een 95 procent betrouwbaarheidsinterval toegepast. Op basis hiervan zijn verschillen wel of niet significant.
- ²⁾ Omdat het effect zo gering is, is er bij de analyse van de invloed van welvaart en herkomst op de zuigelingensterfte niet voor gecorrigeerd.

6. Schoolverlaten onder niet-westerse allochtonen

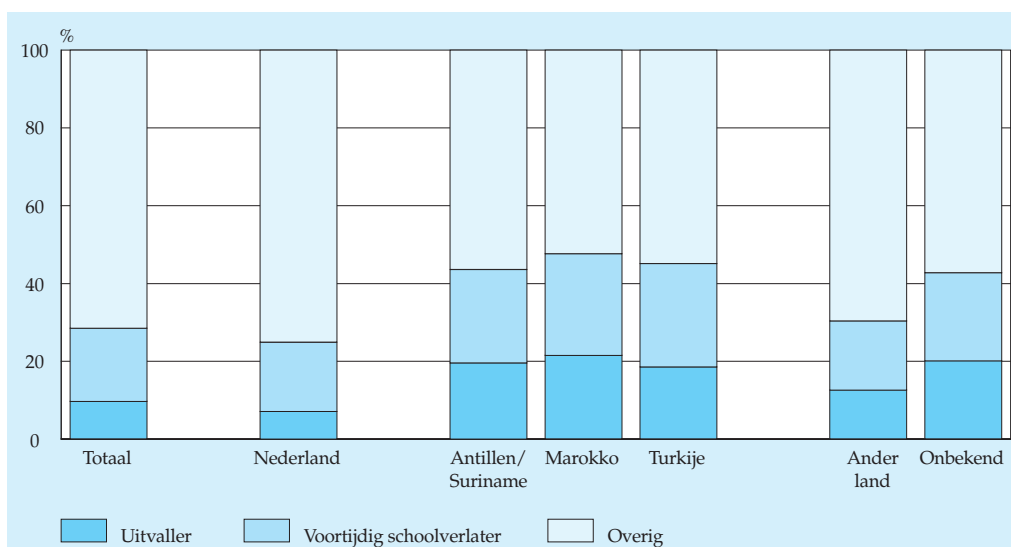
T. Traag

Niet-westers allochtone kinderen verlaten het onderwijs vaker zonder diploma dan autochtone kinderen. Het succesvol afronden van het onderwijs is afhankelijk van een aantal factoren. Zo gaan jongens, en dan vooral jongens van niet-westerse herkomst, vaker zonder diploma of startkwalificatie van school. Ook de opleiding van de ouders is van invloed op de schoolloopbaan; wanneer ouders hoger opgeleid zijn, verlaten kinderen minder vaak ongediplomeerd het onderwijs. Wel blijkt de uitval en het voortijdig schoolverlaten van niet-westers allochtone kinderen van hoog opgeleide ouders groot te zijn.

Bijna de helft van de niet-westerse allochtonen verlaat school zonder startkwalificatie

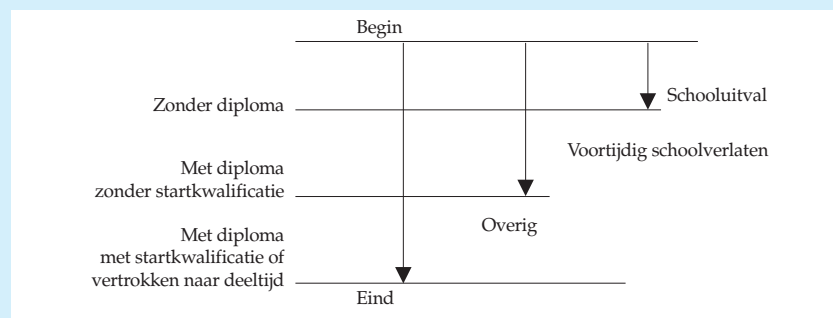
Het CBS volgt de studiecarrière van lichten scholieren van een bepaald aanvangsjaar (cohorten). Uit de eerste verkennende analyses over schoolverlaten in de brugklascohorten 1989 en 1993 blijkt dat het percentage uitvallers¹⁾, ofwel kinderen die zonder diploma het onderwijs verlaten, het kleinst is bij autochtone kinderen.

6.1 Percentage schoolverlaters naar herkomstgroep

Bron: VOCL 1989, 1993, stand einde schooljaar 1999/2000.

Definities van schoolverlaters

In deze tekst wordt onder *schooluitval* verstaan het schoolverlaten zonder diploma. Een *voortijdige schoolverlater* is iemand die het voltijdonderwijs verlaat zonder het behalen van een startkwalificatie en die jonger is dan 23 jaar (conform de definitie van het ministerie van OC&W). Een *startkwalificatie* staat gelijk aan een diploma in het secundair onderwijs (bol of bbl) op minimaal niveau 2 of een havo- of vwo-diploma. De overige scholieren verblijven nog in het onderwijs of zijn vertrokken met een diploma en een startkwalificatie. Bovendien zijn er leerlingen die uit het voltijdonderwijs zijn vertrokken naar het leerlingwezen of een bedrijfsopleiding.

In het VOCL worden uitsluitend scholieren in het voltijd onderwijs gevolgd. Scholieren die vertrekken naar een deeltijdopleiding worden niet langer waargenomen en over hen zijn dus in VOCL geen gegevens beschikbaar over behaalde diploma's en onderwijsniveau. Van deze scholieren is het dan ook niet mogelijk te bepalen of zij behoren tot de uitvallers dan wel de voortijdig schoolverlaters

Van de tien autochtone schoolverlaters gaat er bijna een van school zonder diploma. Onder Marokkaanse, Turkse en Antilliaanse/Surinaamse schoolverlaters is dit percentage aanzienlijk groter. Van iedere vijf niet-westerse scholieren verlaat er een het onderwijs zonder een diploma te halen.

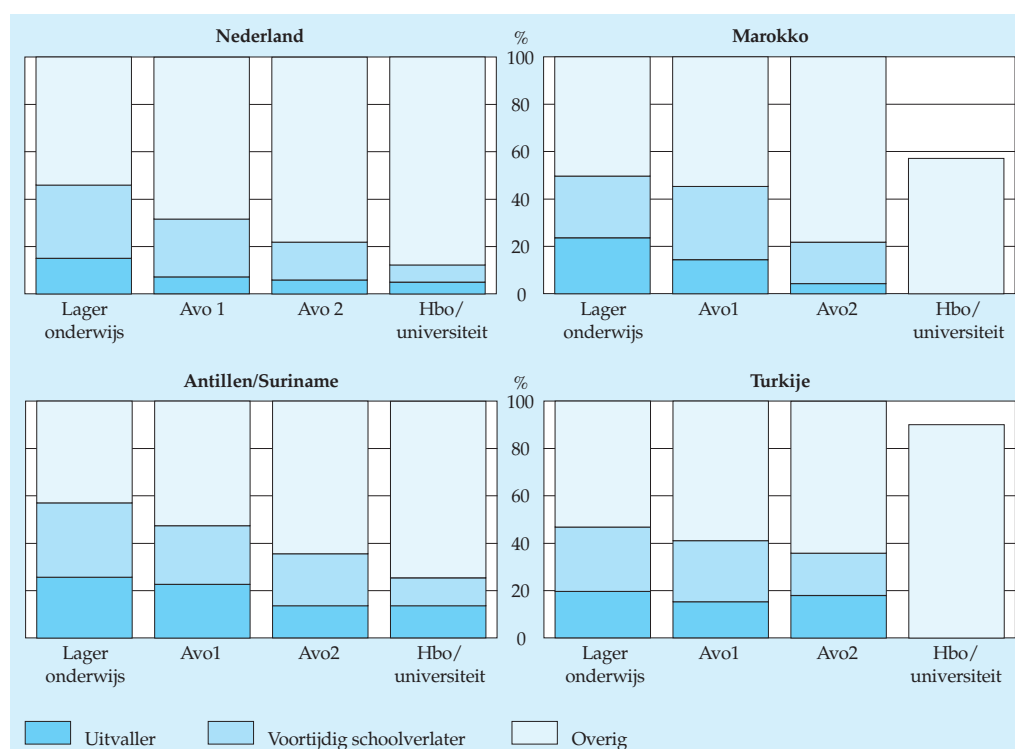
Leerlingen worden gerekend tot de voortijdige schoolverlaters als zij het onderwijs verlaten zonder startkwalificatie. Dat betekent dat zij geen volwaardige mbo-opleiding of hogere opleiding hebben afgerond. Van alle autochtone scholieren verlaat iets meer dan een kwart het onderwijs voortijdig. Dit is aanzienlijk lager dan het voortijdig schoolverlaten onder niet-westerse allochtonen. De helft van de Antilliaanse en Surinaamse en ook van de Marokkaanse en Turkse kinderen gaat van school zonder startkwalificatie. De grote verschillen tussen autochtonen en niet-westerse allochtonen worden hoofdzakelijk veroorzaakt door de grote uitval onder niet-westerse allochtonen ten opzichte van autochtonen.

Meer uitval met laag opgeleide ouders

Naarmate de ouders hoger opgeleid zijn, is de kans dat kinderen voortijdig het onderwijs verlaten kleiner. Autochtone kinderen van laagopgeleide ouders verlaten vaker ongediplomeerd het onderwijs dan kinderen van hoogopgeleide ouders. Van de autochtone scholieren van wie de ouders uitsluitend lager onderwijs hebben gevolgd, gaat 46 procent voortijdig van school. Wanneer de ouders een hbo- of wo-opleiding hebben gevolgd, verlaat nog slechts 12 procent van de scholieren voortijdig de school.

Bij schoolverlaters van niet-westerse afkomst neemt het voortijdig schoolverlaten eveneens af naarmate de ouders hoger zijn opgeleid. Voor allochtonen neemt de kans op voortijdig schoolverlaten echter minder sterk af naarmate de ouders hoog opgeleid zijn, dan voor autochtone scholieren²⁾.

6.2 Schoolverlaters naar opleiding ouders in procenten

Bron: VOCL 1989, 1993, stand einde schooljaar 1999/2000.

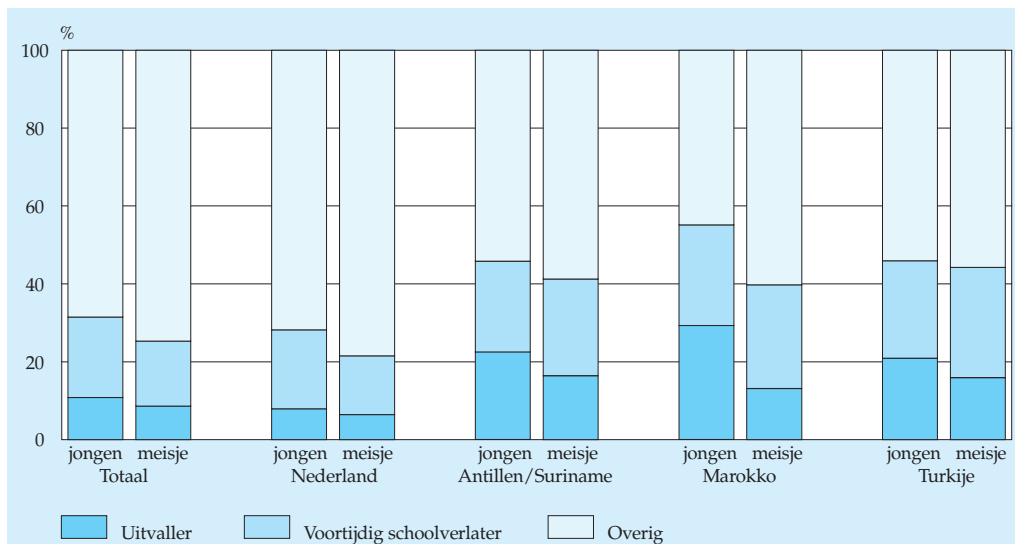
Uitval onder allochtone jongens hoog

Jongens verlaten iets vaker voortijdig het onderwijs dan meisjes: 32 procent van de jongens tegen 25 procent van de meisjes. Voor autochtone scholieren is dit verschil groter, bijna een van de drie jongens verlaat voortijdig het onderwijs tegenover een van de vijf meisjes. Dit verschilt doordat autochtone meisjes langer in het onderwijs blijven en dus vaker een startkwalificatie halen dan autochtone jongens.

Ook niet-westers allochtone jongens gaan vaker voortijdig van school af dan meisjes, maar bij hen is dat niet te wijten aan de onderwijsloopbaan van de meisjes. Niet-westers allochtone jongens blijken namelijk veel vaker dan allochtone meisjes van school af te gaan voordat zij hun diploma hebben. Uitval is dan ook vooral onder allochtone jongens een groot probleem.

Wat betreft het schoolverlaten zijn er duidelijke verschillen tussen de Marokkaanse jongens en meisjes en de jongens en meisjes van andere groepen. Voor Marokkaanse scholieren zijn de verschillen tussen jongens en meisjes namelijk veel groter dan voor de andere groepen. Van de Marokkaanse jongens verlaat 55 procent het onderwijs voortijdig in vergelijking tot 40 procent van de meisjes. Dit het gevolg van de hoge uitval onder Marokkaanse jongens; een van de drie Marokkaanse jongens verlaat het onderwijs voordat hij een diploma heeft behaald. De uitval onder Marokkaanse meisjes is in vergelijking met Marokkaanse jongens klein, iets meer dan een van de tien Marokkaanse meisjes gaat zonder diploma van school.

6.3 Percentage schoolverlaters per herkomstgroep naar geslacht

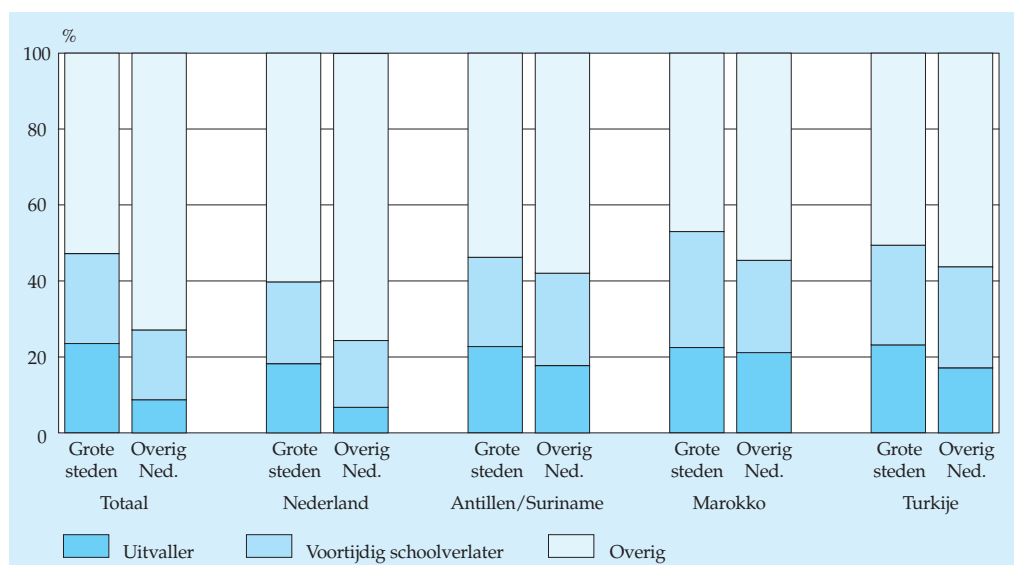
Bron: VOCL 1989, 1993, stand einde schooljaar 1999/2000.

Uitval groot in de vier grote steden

In de vier grote steden³⁾ is de totale uitval groter dan in de rest van Nederland. Ongeveer een van de vier schoolverlaters vertrekt zonder diploma uit het onderwijs. In de rest van Nederland ligt de totale uitval 15 procentpunten lager. Bij alle herkomstgroeperingen is het aandeel uitvallers in de vier grote steden groter dan in het overige deel van Nederland. Wel moet worden opgemerkt dat er relatief veel niet-westerse allochtonen in de steden wonen, en het is dan ook niet duidelijk of de verschillen tussen de grote steden nu veroorzaakt worden door het grote aantal allochtonen dat er woont of doordat het wonen in de grote steden tot schoolverlaten leidt.

Autochtone scholieren vallen relatief het minst vaak uit, zowel in de vier grote steden als daarbuiten. Wel is in de grote steden ook het aandeel uitvallers bij autochtone scholieren behoorlijk groter dan in de kleinere gemeenten. Bovendien is het verschil tussen de grote steden en de rest van Nederland voor autochtonen veel duidelijker dan voor allochtonen.

6.4 Percentage schoolverlaters in de grote steden en overig Nederland naar herkomstgroep

Bron: VOCL 1989, 1993, stand einde schooljaar 1999/2000.

Noten in de tekst

- ¹⁾ Bij het begrip 'schoolverlaten' is een onderscheid te maken naar verschillende typen. Deze staan verder beschreven in het kader.
- ²⁾ Wat betreft de Marokkanen moet de grafiek met enige voorzichtigheid worden bekeken. De groep Marokkaanse ouders met avo-2 is dermate klein dat de weergegeven verdeling geen goede afspiegeling van de werkelijkheid geeft.
- ³⁾ Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Den Haag.

7. *Onderwijsachterstand van niet-westers allochtone scholieren*

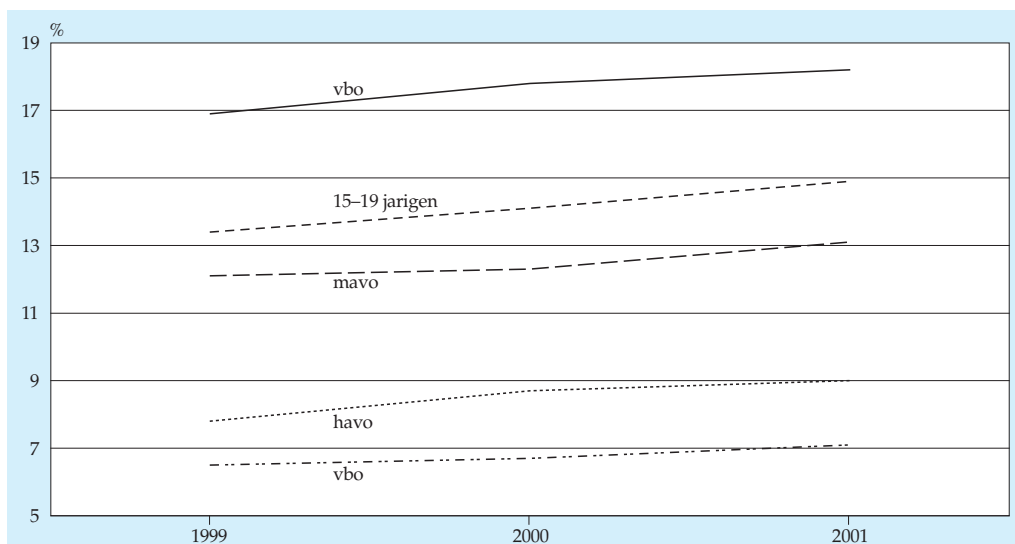
S.A. van der Aart

Per augustus 1998 is de wet Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid in werking getreden om de onderwijsachterstanden van voornamelijk niet-westerse allochtonen te verminderen. Het CBS heeft op verzoek van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen een eerste stap gezet voor het samenstellen van statistische gegevens voor het monitoren van dit gemeentelijke beleid. Allochtonen met een niet-westerse achtergrond blijken vaker dan autochtonen onderwijs op een lager niveau te volgen. Ook slagen ze minder vaak voor hun examens. In grote steden is de achterstand groter dan in de rest van ons land.

Aandeel niet-westerse eindexamenkandidaten toegenomen

In het schooljaar 2000/2001 hebben in Nederland 157 duizend jongeren examen gedaan in het voortgezet onderwijs (exclusief landbouwonderwijs). Dit was ongeveer twaalfduizend minder dan het jaar ervoor. Vooral het aantal havo-eindexamenkandidaten is met tienduizend sterk gedaald. De invoering van het studiehuis is vermoedelijk de belangrijkste oorzaak.

7.1 Aandeel niet-westerse allochtonen onder eindexamenkandidaten, 1999–2001

Bron: Inspectie van Onderwijs, CBS, IB-groep.

Met name de doorstroom van mavo naar 4 havo in het schooljaar 1999/2000 is minder geworden, waardoor het aantal havo-examenkandidaten in het schooljaar erna is afgenomen.

Het aandeel niet-westerse allochtonen onder de eindexamenkandidaten is de laatste jaren bij alle schoolsoorten toegenomen. Voornamelijk door een relatieve toename van het aantal allochtonen in de bevolking. De niet-westerse allochtonen zijn oververtegenwoordigd bij de vbo-examenkandidaten, maar sterk ondervertegenwoordigd bij de havo- en vwo-examinandi.

Het Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid

Met de invoering van het Gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid (GOA) zijn gemeenten zelf verantwoordelijk voor het monitoren en evalueren van het onderwijs achterstandenbeleid. Om de vergelijking tussen gemeenten te kunnen waarborgen, is in 2000 door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen GOA-kernmonitor opgezet. Hierin staan definities van 15 indicatoren die het gehele onderwijsveld bestrijken. De meeste van deze indicatoren kunnen echter pas over enkele jaren gemaakt worden wanneer met de Wet op het Onderwijsnummer goede registraties beschikbaar komen.

Voor het voortgezet onderwijs is er wel al een goede registratie van de examenresultaten beschikbaar. Op basis hiervan heeft het CBS een aantal indicatoren uit de kernmonitor samengesteld. De resultaten van de examenjaren 1999 tot en met 2001 zijn via StatLine, de statistische database op de internetsite van het CBS beschikbaar naar gemeente en herkomstgroepering. Bij het kiezen van de gemeente kan onderscheid worden gemaakt tussen de gemeente waar de school staat en de gemeente waar de leerlingen wonen. Het is de bedoeling om in de komende jaren ook voor de andere onderwijsvelden indicatoren te produceren. Steeds meer gegevens zullen zo voor gemeenten, scholen, beleidsmakers en andere geïnteresseerden eenvoudig te raadplegen zijn.

Driekwart niet-westerse allochtonen doet examen op vbo of mavo

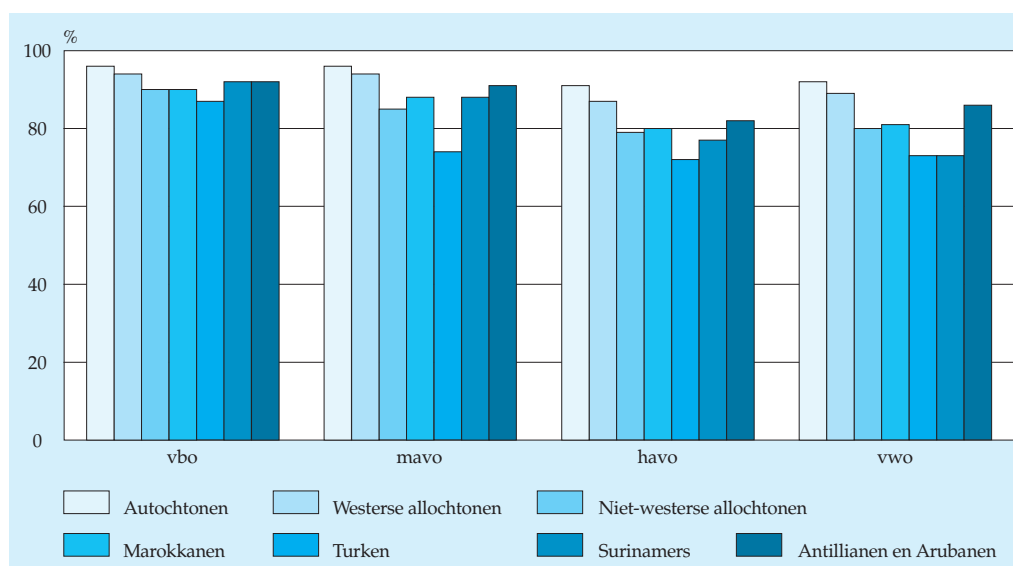
Een groot deel van de niet-westers allochtone leerlingen volgt onderwijs op een lager niveau: vbo en mavo. Zo deed in het schooljaar 2000/2001 van de niet-westers allochtone eindexamenkandidaten 74 procent een vbo- of mavo-examen, terwijl dat van de autochtone leerlingen maar 58 procent was. Van de tweede generatie niet-westerse allochtonen deed 73 procent een vbo- of mavo-examen en van de eerste generatie 78 procent. Vooral Marokkanen en Turken deden vaker examen op scholen met een lager niveau; Surinamers, Antillianen en Arubanen wat minder veelvuldig.

Niet-westers allochtone meisjes deden niet zo vaak een vbo-examen als de jongens. Zij leggen met name vaker een havo-examen af. Dezelfde verschillen tussen jongens en meisjes komen ook en nog duidelijker naar voren bij autochtone scholieren.

Slagingspercentages allochtonen lager

Het slagingspercentage van niet-westers allochtone eindexamenkandidaten was lager dan dat van autochtonen. Terwijl van de autochtone examenkandidaten 91 procent slaagde voor de havo en 92 procent voor het vwo, haalde van de niet-westerse allochtonen 79 procent respectievelijk 80 procent het diploma. Voor de mavo en het vbo zegt het slagingspercentage niet alles, omdat er op verschillende niveaus eindexamen gedaan kan worden. Minder goede leerlingen kunnen eventueel ook op een lager niveau een diploma halen.

7.2 Slagingspercentages van eindexamenkandidaten, 2001

Bron: Inspectie van Onderwijs, CBS, IB-groep.

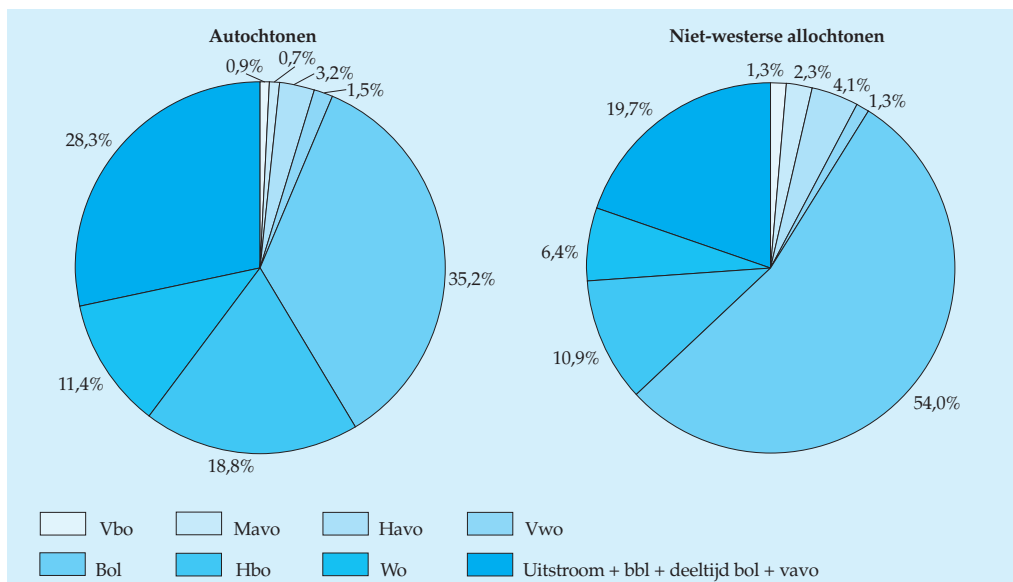
Achterstand groter in grote steden

Het valt op dat de slagingspercentages van de niet-westerse allochtonen die naar school gingen in de grote steden Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht duidelijk lager waren dan elders in het land. Bij autochtonen waren er daarentegen nauwelijks verschillen. De autochtonen in de grote steden hebben vaker voor havo en vwo gekozen dan buiten de grote stad, terwijl dit bij allochtonen niet zo is. De schoolprestaties van allochtonen waren in de vier grote steden dan ook slechter dan erbuiten, en die van autochtonen juist beter.

Doorstroom niet-westerse allochtonen naar hoger onderwijs gering

Slechts een klein deel van de niet-westers allochtone examenkandidaten stroomde door naar het hbo en wo. Dit komt doordat er weinig van hen havo- of vwo-examen deden en ook doordat het slagingspercentage wat achterbleef bij autochtonen. Van de niet-westerse allochtonen die in 2000/2001 eind-examen deden in het voortgezet onderwijs, kwam een schooljaar later 11 procent in het hbo terecht en 6 procent in het wo. Voor autochtonen lagen deze percentages op 19 procent en 11 procent. Ruim de helft van de niet-westers allochtone examenkandidaten stroomde door naar de beroepsopleidende leerweg (bol). Bij autochtonen was dit ongeveer een derde.

7.3 Doorstroom eindexamenkandidaten naar herkomstgroepering, 2001

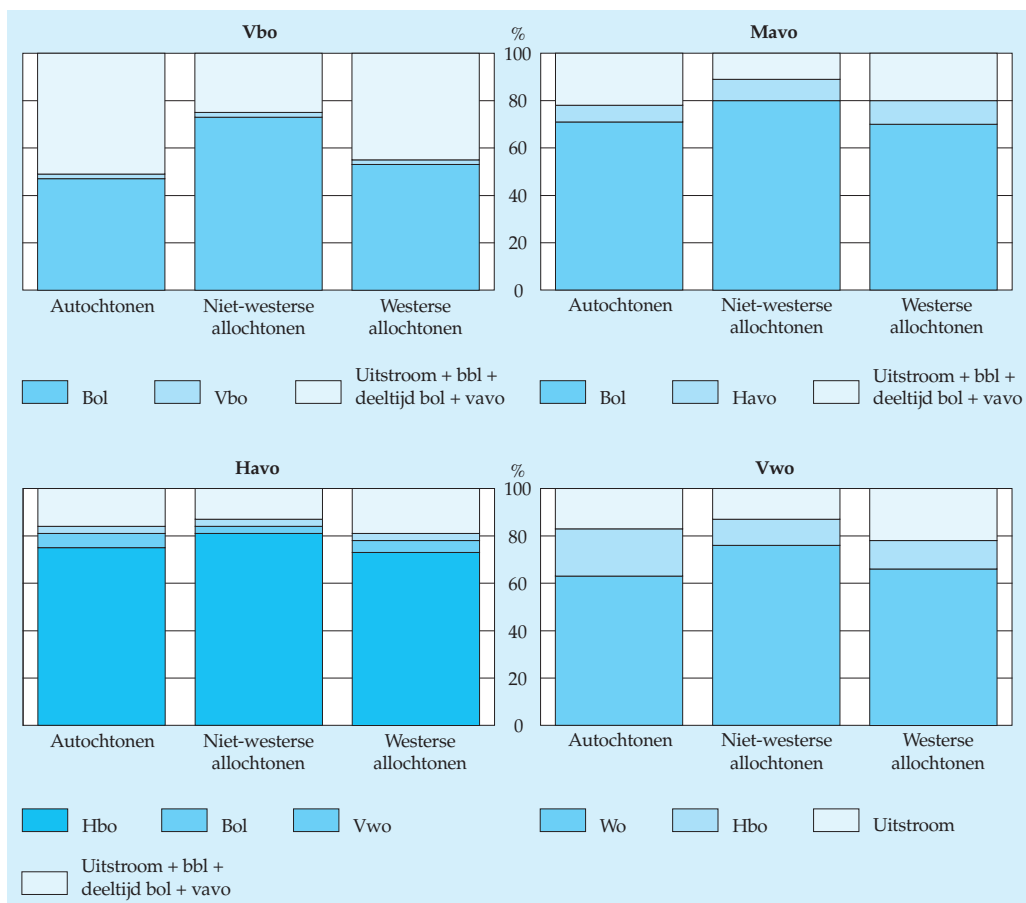
Bron: Inspectie van Onderwijs, CBS, IB-groep.

Geslaagde allochtonen stromen vaker door naar vervolgonderwijs

Hebben niet-westerse allochtonen echter een havo- of vwo-diploma, dan stroomt een groter deel door naar vervolgonderwijs dan bij de autochtonen. Bovendien kiezen ze voor een hoger schoolniveau dan autochtonen. Van de geslaagde autochtone havo-leerlingen ging 75 procent naar het hbo, 6 procent naar de bol en 3 procent naar het vwo. De overige 16 procent stroomde dus niet of niet direct door naar voltijd vervolgonderwijs. Bij de niet-westerse al-

lochten was de doorstroom naar het hbo aanzienlijk hoger, namelijk 81 procent. Vooral Turkse jongeren gingen met 86 procent relatief vaak naar het hbo. Van de geslaagde vwo-leerlingen ging 63 procent van de autochtonen naar het wo en 20 procent naar het hbo, terwijl van de niet-westerse allochtonen ruim driekwart de keuze liet vallen op het wo en nog eens 11 procent op het hbo. De doorstroom naar de bol was bij de niet-westers allochtone eindexamenkandidaten veel hoger dan bij autochtonen. Zo stroomden geslaagde niet-westers allochtone vbo-leerlingen voor 73 procent door naar de bol, terwijl dat bij de autochtonen op 47 procent lag. Het is niet bekend hoeveel vbo-leerlingen naar de beroepsbegeleidende leerweg (bbl), het voormalige leerlingwezen, gingen.

7.4 Doorstroom geslaagden naar schoolsoort, 2001

Bron: Inspectie van Onderwijs, CBS, IB-groep.

Economie zeer populair bij allochtonen

Economisch onderwijs blijkt zeer populair te zijn bij allochtonen, met name bij niet-westerse allochtonen. Bij de overgang van havo naar hbo heeft 56 procent van hen gekozen voor de economische richting. Van de autochtonen daarentegen ging 39 procent naar het economisch onderwijs.

Het percentage niet-westers allochtone vrouwen dat in het hbo gezondheidszorg heeft gekozen, was vergeleken met autochtonen erg laag: slechts 6 procent van de niet-westers allochtone vrouwen tegen 14 procent van de autochtonen. Bij vwo-gediplomeerden was eenzelfde patroon zichtbaar. Van de niet-westers allochtone vrouwen heeft 9 procent voor deze hbo-studierichting gekozen tegen 20 procent van de autochtonen.

Ook in het wetenschappelijk onderwijs zijn de economische studierichtingen zeer populair bij niet-westerse allochtonen. Ruim een kwart ofwel 26 procent van de niet-westers allochtone vwo-geslaagden die naar het wo ging, heeft een economisch getinte opleiding gekozen, terwijl dit bij autochtonen 19 procent was. Daarnaast kozen niet-westerse allochtonen vaker voor recht, met name de vrouwen. De voorkeur van niet-westerse allochtonen voor de wo-studierichtingen economie en recht gaat vooral ten koste van de studierichtingen gedrag en maatschappij, taal en cultuur en techniek. Ten slotte valt op dat niet-westerse allochtonen, zowel op hbo als op wo nauwelijks hebben gekozen voor landbouwopleidingen.

Gezakte examenkandidaten

Van de gezakte vbo'ers deed ruim een vijfde het examenjaar over. Ongeveer 30 procent stroomde door naar de bol. De doorstroom naar de bol was bij niet-westerse allochtonen met 45 procent veel populairder dan bij autochtonen bij wie dit percentage twee keer zo klein was. Bij de mavo, havo en het vwo deed meer dan de helft van de gezakten het examenjaar over. Voor de mavo en havo lagen de percentages niet geslaagde examenkandidaten die het onderwijs (tijdelijk) verlaten of doorstromen naar de bbl, de deeltijd bol of de vavo, op een kwart. Bij het vwo lag het aandeel van de niet geslaagden dat het onderwijs verlaat op een derde. Het is overigens ook zo dat jongeren die het onderwijs verlaten zonder diploma, een jaar later alsnog weer terecht kunnen komen in het onderwijs.

Toelichting

De gepresenteerde resultaten vormen een onderdeel van de uitkomsten van een lopend onderzoek dat het CBS uitvoert in het kader van gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid. Het onderzoek wordt gefinancierd door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

De gegevens zijn gebaseerd op het examenresultatenregister van de Informatie Beheergroep (IBG). Deze registratie bevat alle examengegevens van circa 90 procent van de totale groep eindexamenkandidaten. De gegevens over de herkomstgroepering komen uit de gemeentelijke basisadministratie (GBA). De gegevens uit beide bestanden zijn samengevoegd en opgehoogd tot de totale populatie eindexamenkandidaten. Door koppeling van bestanden kan echter selectiviteit naar herkomstgroepering optreden. Het absolute aantal allochtonen kan hierdoor iets onderschat zijn.

Het voortgezet algemeen volwassenen onderwijs (vavo) is in de analyses buiten beschouwing gelaten. Ook de opleidingen die vallen onder het ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij en overige landbouwopleidingen behoren niet de onderzoekspopulatie.

Het voorbereidend beroepsonderwijs (vbo) is inclusief het leerwegondersteunend onderwijs lwoo. In de bestanden is het onderscheid tussen deze twee onderwijsvormen niet te maken.

Met doorstroom van eindexamenkandidaten wordt de doorstroom uit het examenjaar naar vervolgonderwijs in het aansluitende schooljaar bedoeld. Leerlingen die na het eindexamen een jaar iets anders gaan doen en daarna doorstromen naar vervolgonderwijs zijn dus niet waargenomen.

De doorstroom is bepaald door het examenresultatenregister te koppelen aan het lesgeldregister en het centraal register inschrijvingen hoger onderwijs, beide bestanden afkomstig van de Informatie Beheergroep. Uit het lesgeldregister kan worden bepaald of een leerling zich het volgende schooljaar heeft ingeschreven in het voortgezet onderwijs, dan wel de voltijd beroepsopleidende leerweg (bol). Helaas konden leerlingen die doorstromen naar de beroepsbegeleidende leerweg (bbl) dan wel de deeltijd beroepsopleidende leerweg niet worden waargenomen. Bij de doorstroom naar het hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs zijn zowel voltijd- als deeltijdstudenten meegenomen.

8. Allochtonen op de arbeidsmarkt

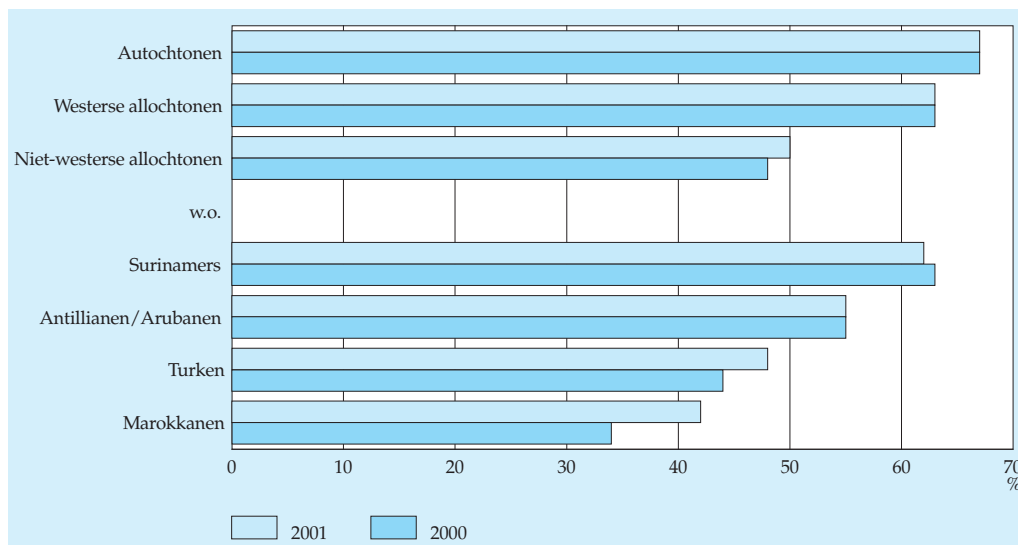
B.A.A. van Gils

Niet-westerse allochtonen behoren minder vaak tot de werkzame beroepsbevolking dan autochtonen en westerse allochtonen. De verschillen zijn in de afgelopen jaren iets kleiner geworden. Binnen de niet-westerse allochtonen bestaan grote verschillen in arbeidsparticipatie. De arbeidsdeelname onder Surinamers is ongeveer even hoog als onder autochtonen en westerse allochtonen. Daarentegen is de participatie in 2001 van de Marokkanen een derde lager dan die van de autochtonen, westerse allochtonen en Surinamers.

Niet-westerse allochtonen zijn aanzienlijk vaker werkloos dan autochtonen en westerse allochtonen. Ook hier zijn de verschillen de afgelopen zes jaar minder groot geworden. Marokkanen zijn in 2001 ongeveer drie keer zo vaak werkloos als autochtonen. Turken, Surinamers, Antillianen en Arubanen ruim twee keer zo vaak. Nacomelingen van westerse immigranten hebben een betere positie op de arbeidsmarkt dan westerse immigranten zelf. Mensen met een hogere opleiding zijn minder vaak werkloos dan laagopgeleiden. Dit geldt zowel voor allochtonen als voor autochtonen.

Niet-westerse allochtonen behoren minder vaak tot de werkzame beroepsbevolking¹⁾ dan westerse allochtonen en autochtonen. Van de niet-westerse allochtonen heeft 50% werk. Tussen de groepen niet-westerse allochtonen zijn er wel grote verschillen in arbeidsparticipatie. Ruim vier op de tien Marokkanen is werkzaam in een betaalde baan.

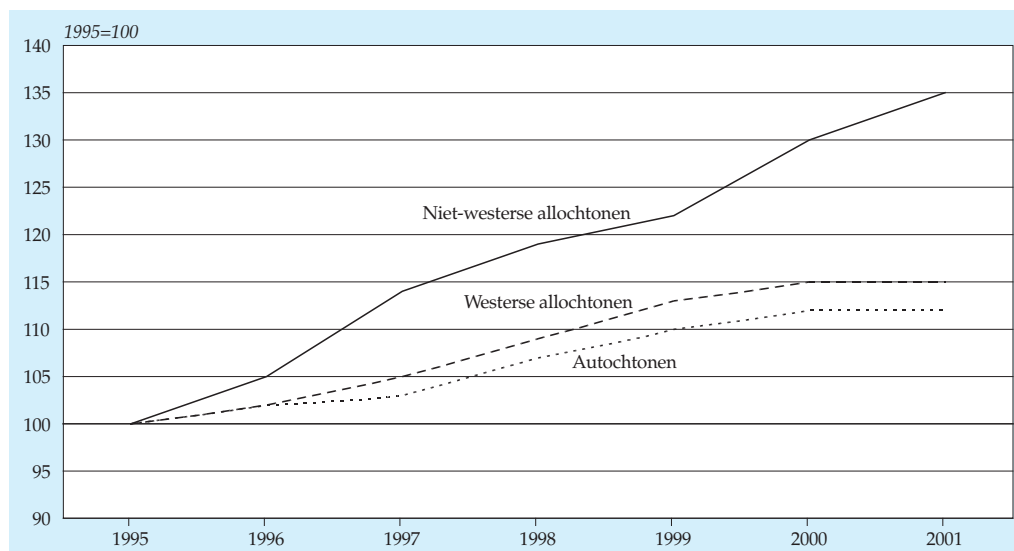
8.1 Netto arbeidsparticipatie van personen van 15–64 jaar naar herkomstgroepering

Onder Surinamers is dit zes op de tien, bijna evenveel als onder westerse allochtonen. Van de autochtonen is dat bijna zeven op de tien.

De afgelopen jaren is de arbeidsdeelname van zowel autochtonen als allochtonen groter geworden. De arbeidsparticipatie van niet-westerse allochtonen is sterker gestegen dan die van autochtonen en westerse allochtonen. Had in 1995 nog 37% van de niet-westerse allochtonen een baan, in 2001 was dat met 13 procentpunten toegenomen tot 50%. Bij de autochtonen was er een toename van 7 procentpunten. Daarmee zijn de verschillen in arbeidsdeelname tussen autochtonen en allochtonen in de afgelopen vijf jaar iets kleiner geworden.

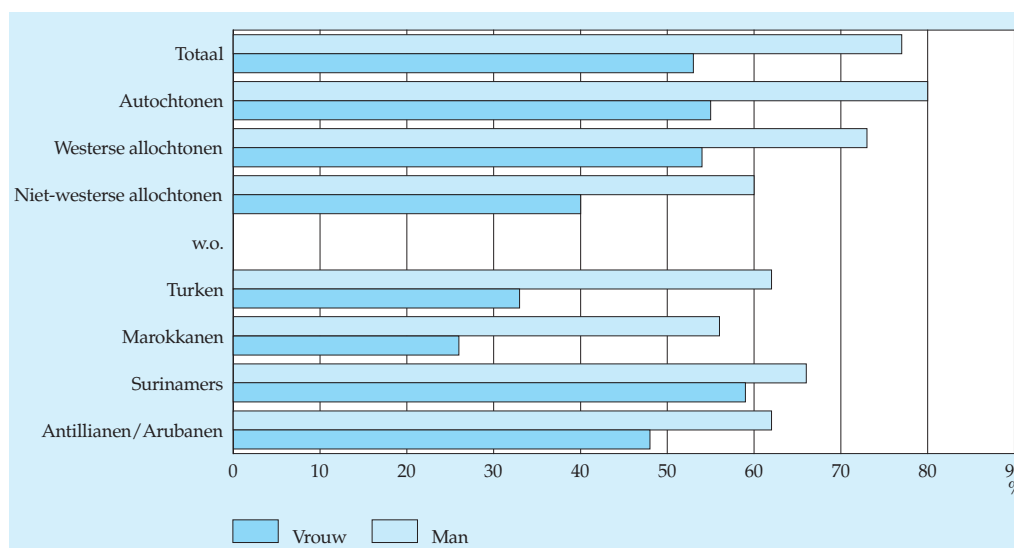
8.2 Netto arbeidsparticipatie van personen van 15–64 jaar naar herkomstgroepering

Relatief weinig Turkse en Marokkaanse vrouwen werken

Hoewel tegenwoordig steeds meer vrouwen een baan hebben, werken mannen nog altijd vaker dan vrouwen. Dit geldt zowel voor autochtonen als voor allochtonen. Onder westerse allochtonen en autochtonen heeft ruim de helft van de vrouwen een baan. Van de mannen heeft zeven, respectievelijk acht op de tien een betaalde baan. Van de niet-westerse mannen werkt 60%, terwijl van de niet-westerse vrouwen slechts 40% een baan heeft. Turkse en Marokkaanse vrouwen hebben het minst vaak betaald werk. Turkse en Marokkaanse mannen werken twee keer zo vaak als vrouwen. Onder de Antillianen en Arubanen is het verschil tussen mannen en vrouwen in arbeidsdeelname het kleinste, respectievelijk zes op de tien en vijf op de tien.

8.3 Netto arbeidsparticipatie van personen van 15–64 jaar naar herkomstgroepering en geslacht, 2001

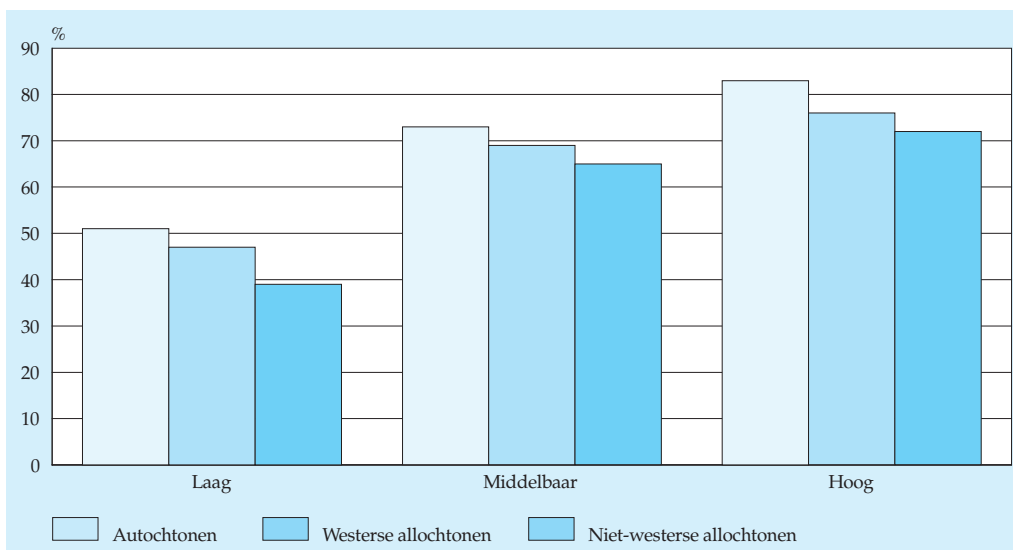
Arbeidsdeelname allochtonen lager op alle opleidingsniveaus

Dat de arbeidsdeelname bij autochtonen hoger is dan bij allochtonen geldt voor alle opleidingsniveaus. Bij laag opgeleiden en hoog opgeleiden is het verschil het grootst. In 2001 is de arbeidsdeelname bij laagopgeleide²⁾ autochtonen 51% en bij niet-westerse allochtonen 39%. Van de hoogopgeleiden³⁾ had 83% van de autochtonen een baan tegenover 72% van de niet-westerse allochtonen. Zowel voor allochtonen als voor autochtonen geldt dat de arbeidsdeelname groter is bij mensen met een hogere opleiding dan bij laagopgeleiden.

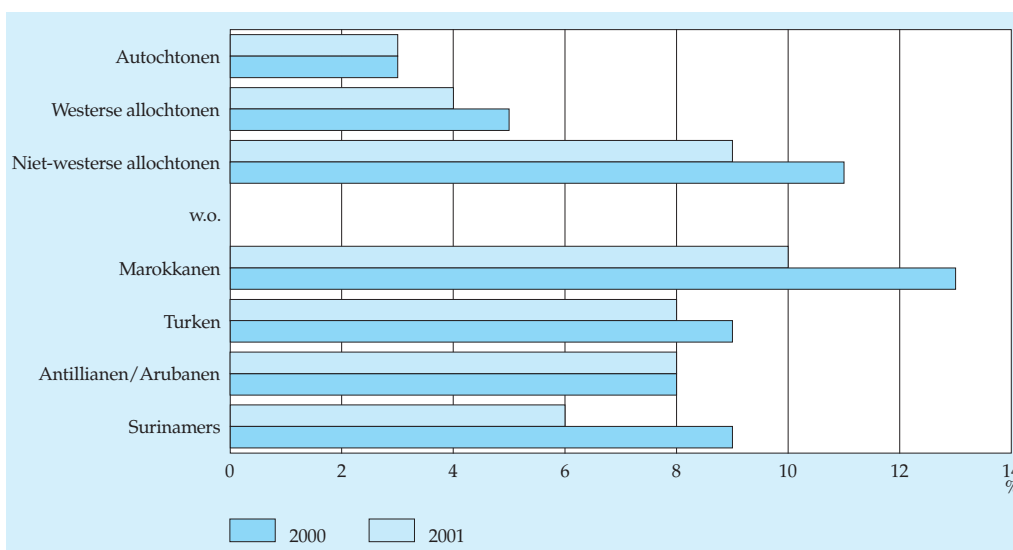
Niet-westerse allochtonen vaker werkloos

Het werkloosheidspercentage⁴⁾ van niet-westerse allochtonen is ook in 2001 aanzienlijk hoger dan van autochtonen en westerse allochtonen, namelijk 9% tegen respectievelijk 3% en 4%. Niet-westerse allochtonen zijn daarmee drie-maal zo vaak werkloos als autochtonen. Van de Marokkanen is 10% werkloos, van de Turken, Antilianen en Arubanen 8% en van de Surinamers 6%.

8.4 Netto arbeidsparticipatie van personen van 15-64 jaar naar herkomstgroepering en opleidingsniveau, 2001

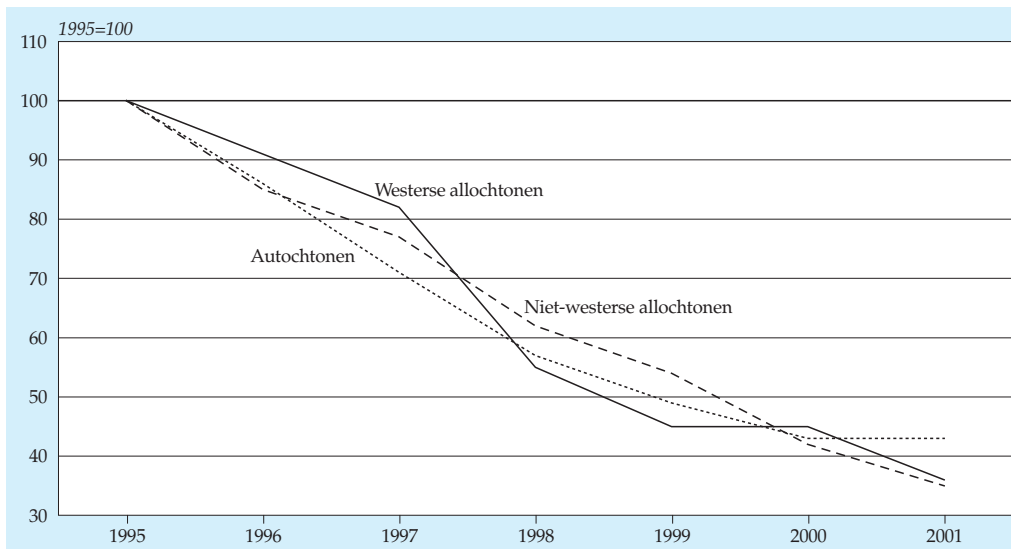
8.5 Werkloosheid van personen van 15-64 jaar naar herkomstgroepering

Daling werkloosheid onder allochtonen fors

De werkloosheid van zowel autochtonen als allochtonen is de laatste jaren gedaald. De daling is bij de niet-westerse allochtonen aanzienlijk groter dan bij autochtonen. In 1995 was nog een op de vier niet-westerse allochtonen werkloos, in 2001 was dit afgenomen tot een op de tien. Bij de autochtonen is het werkloosheidspercentage ook gedaald, van 7% in 1995 naar 3% in 2001. Waren in 1995 niet-westerse allochtonen relatief vier keer zo vaak werkloos als autochtonen, in 2001 zijn zij dat drie keer zo vaak.

8.6 Werkloosheid van personen van 15–64 jaar naar herkomstgroepering

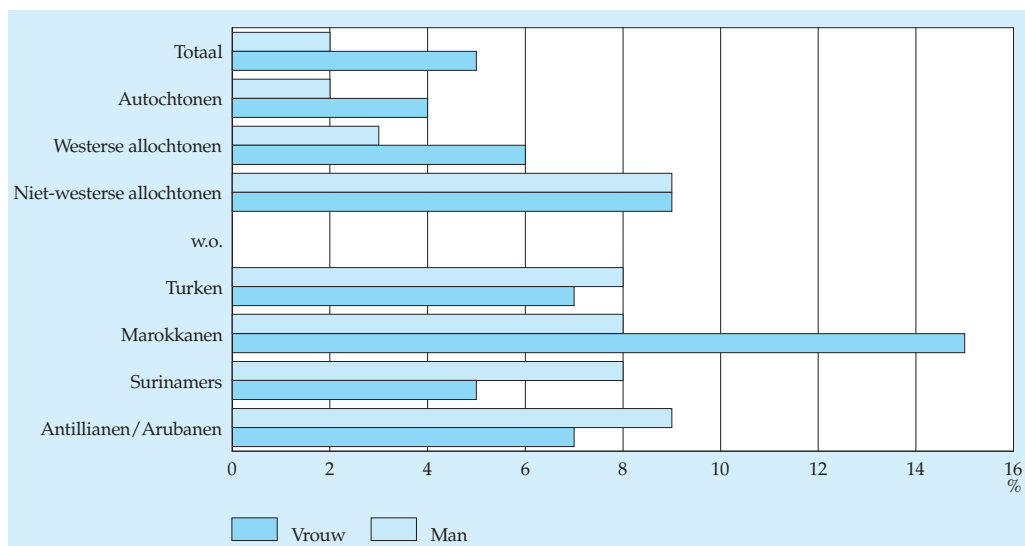
Niet-westerse allochtonen: mannen en vrouwen vrijwel even vaak werkloos

Het verschil tussen mannen en vrouwen blijkt ook uit de werkloosheidspercentages. Vrouwen zijn vaker werkloos dan mannen. Bij de westerse allochtonen bedraagt de werkloosheid onder de vrouwen 6%, tegen 3% onder de mannen. Net als bij de westerse allochtonen zijn onder de autochtonen vrouwen twee keer zo vaak werkloos als mannen, respectievelijk 4% tegen 2%. Bij de niet-westerse allochtonen is er geen opvallend verschil in werkloosheid tussen mannen en vrouwen. Zowel van de mannen als van de vrouwen is 9% werkloos.

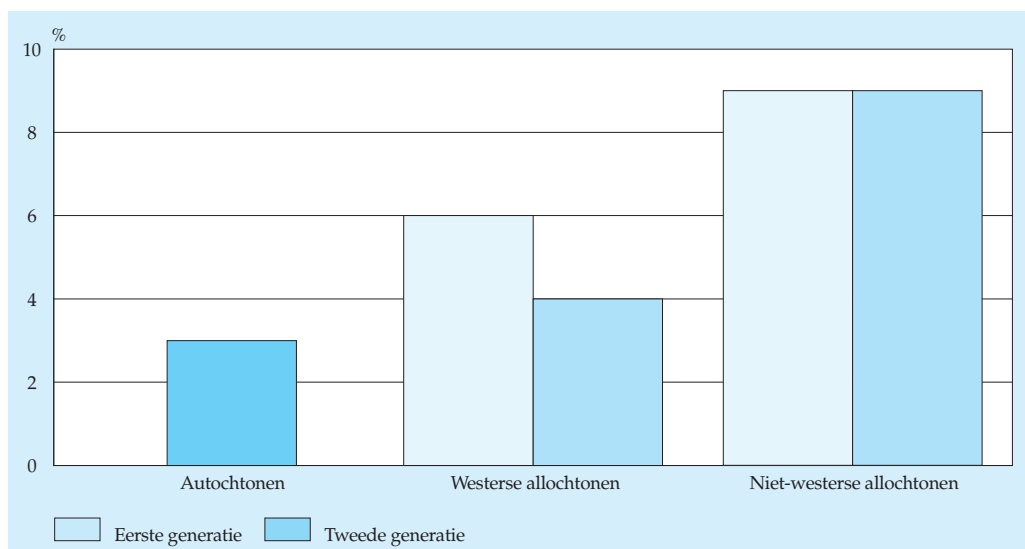
Tweede generatie westerse allochtonen minder vaak werkloos

Allochtonen van de tweede generatie zijn minder vaak werkloos dan die van de eerste generatie. Dit geldt althans voor westerse allochtonen. Van de tweede generatie niet-westerse allochtonen is 9% werkloos, net als van de eerste generatie. Van de eerste generatie westerse allochtonen is 6%, van de tweede 4% werkloos. Van de autochtonen is 3% werkloos.

8.7 Werkloosheid van personen van 15–64 jaar naar herkomstsgroepering en geslacht, 2001

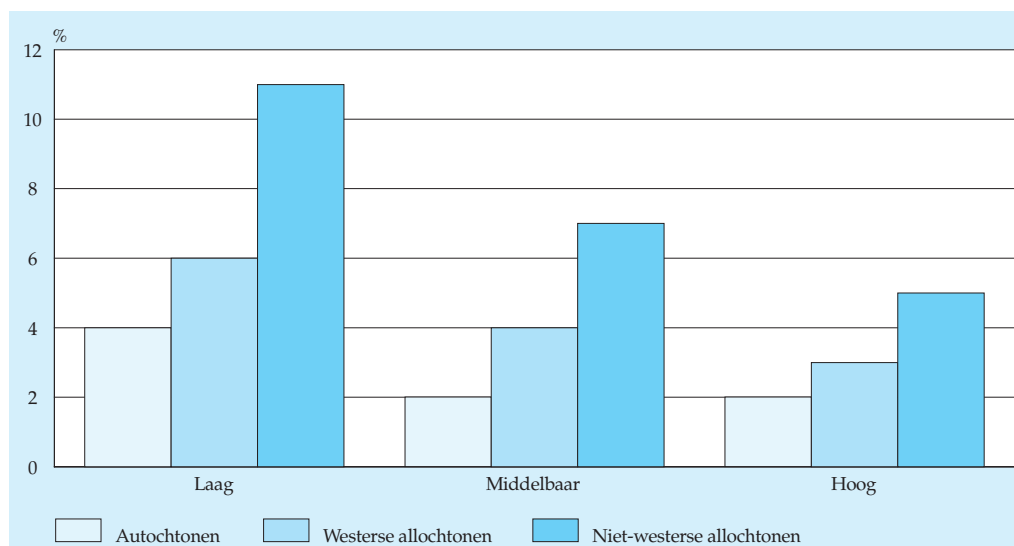
8.8 Werkloosheid van personen van 15–64 jaar naar herkomstsgroepering en generatie, 2001

Zowel laag als hoogopgeleide allochtonen vaker werkloos dan autochtonen

De verschillen in werkloosheidspercentages tussen allochtonen en autochtonen komen voor op elk opleidingsniveau. Zowel de laag, middelbaar⁵⁾ als hoogopgeleide allochtonen zijn vaker werkloos dan autochtonen. In 2001 is bij laagopgeleide personen 11% van de niet-westerse allochtonen werkloos tegenover 4% bij de autochtonen. Bij de hoogopgeleiden is dit verschil ook aanzienlijk. Van de hoogopgeleide niet-westerse allochtonen is 5% werkloos tegenover slechts 2% van de autochtonen. Zowel voor allochtonen als voor autochtonen geldt dat personen met een hogere opleiding minder vaak werkloos zijn dan laagopgeleiden.

8.9 Werkloosheid van personen van 15–64 jaar naar herkomstgroepering en opleidingsniveau, 2001

Noten in de tekst

- ¹⁾ Iemand behoort tot de werkzame beroepsbevolking wanneer hij of zij betaald werk heeft voor tenminste twaalf uur per week. Het aandeel werkenden wordt uitgedrukt in de netto arbeidsparticipatie.
- ²⁾ MAVO/VBO.
- ³⁾ HBO/WO.
- ⁴⁾ Het werkloosheidspercentage is het aandeel van de beroepsbevolking dat beschikbaar is voor de arbeidsmarkt en actief zoekt, maar niet werkzaam is voor twaalf uur of meer per week.
- ⁵⁾ HAVO/VWO/MBO.

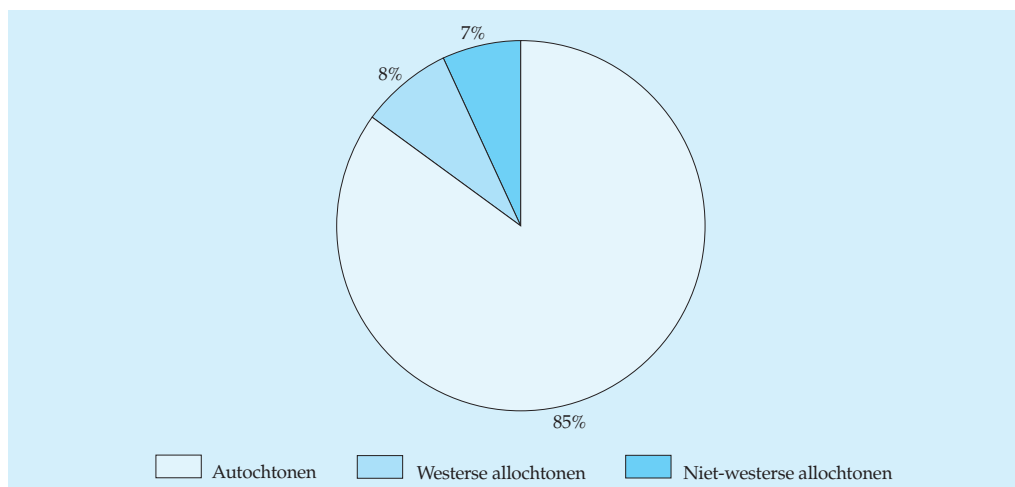
9. Banen van werknemers naar herkomstgroepering

J. van Cruchten en L. van Toor

Allochtonen vervullen vijftien procent van de banen in Nederland. Veel van deze betrekkingen worden door jongeren uitgeoefend. Naar verhouding zijn niet-westerse allochtonen vaak te vinden in banen bij schoonmaakbedrijven en uitzendbureaus. Ook werken ze per baan minder dagen met lagere lonen.

In het najaar van 1998 waren er in Nederland ruim 6,5 miljoen banen¹⁾. Daarvan werd 15 procent vervuld door allochtonen; bijna 7 procent door niet-westerse en ruim 8 procent door westerse allochtonen.

9.1 Banen naar herkomstgroepering, oktober 1998

Bij de door allochtonen vervulde banen zijn eerste-generatie allochtonen in de meerderheid. Zij zijn goed voor ruim 56 procent van het totaal aantal betrekkingen. Tweede-generatie allochtonen met één ouder die in het buitenland is geboren, hebben een aandeel van ruim 32 procent. De overige 12 procent worden vervuld door tweede-generatie allochtonen van wie beide ouders in het buitenland zijn geboren.

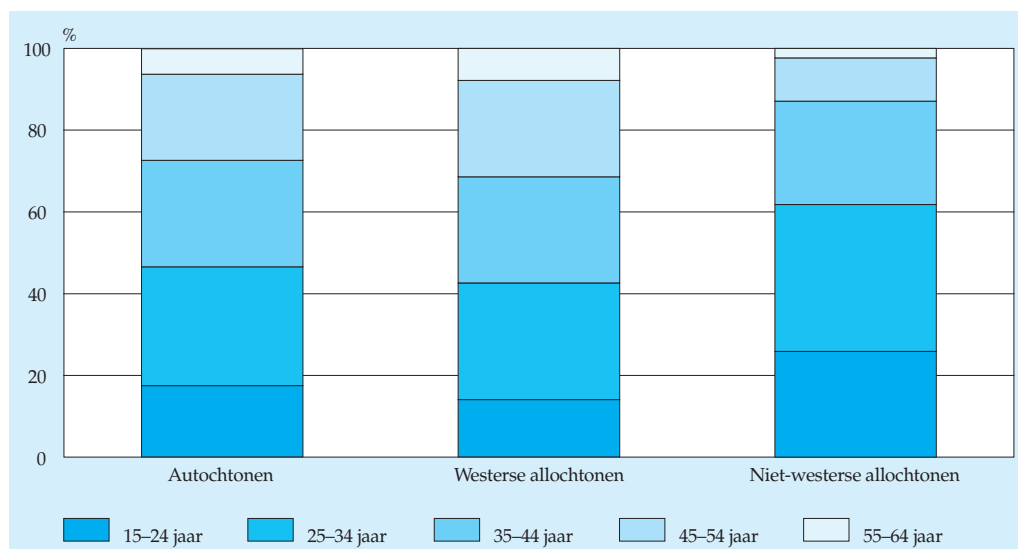
Vrouwen vervullen bijna 42 procent van alle banen. Er is nauwelijks verschil tussen autochtonen, westerse allochtonen en niet-westerse allochtonen. Tussen de verschillende groepen niet-westerse allochtonen bestaat daarentegen wel een groot verschil. Wanneer een baan wordt vervuld door een uit Suriname afkomstige persoon, is dat in de helft van de gevallen een vrouw. Marokkaanse en Turkse vrouwen vervullen daarentegen slechts een derde van de banen binnen hun bevolkingsgroep.

Veel banen van jongeren bij niet-westerse allochtonen

Onder niet-westerse allochtonen worden naar verhouding meer banen door jongeren vervuld dan onder autochtonen. Dit hangt samen met het grotere aandeel jongeren onder de niet-westerse allochtonen.

Bij de banen van Marokkanen is de leeftijdscategorie 15–24 jaar met 39 procent het grootst. Bij de Turken is de groep 25–34 jaar met ruim 42 procent het meest vertegenwoordigd. De leeftijdscategorieën vanaf 45 jaar zijn bij Marokkanen en Turken beduidend kleiner dan bij de overige bevolkingsgroepen. Bij de banen van de tweede generatie allochtonen van wie beide ouders in het buitenland geboren zijn, behoort 43 procent tot de leeftijdscategorie 15–24 jaar. Bij de tweede generatie allochtonen met een ouder geboren in het buitenland is de leeftijdscategorie 25–34 jaar het grootst: 30 procent.

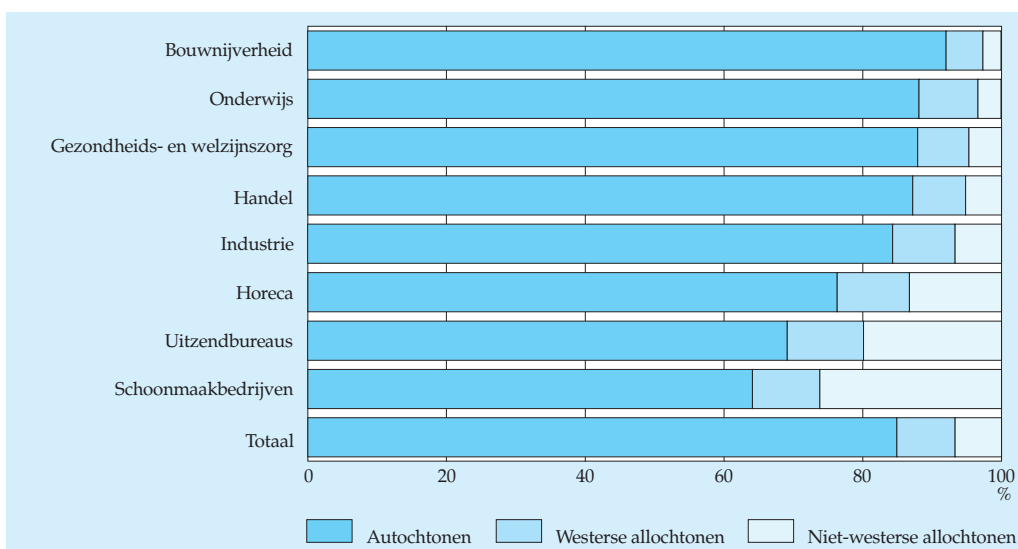
9.2 Banen naar herkomstgroepering en leeftijd, oktober 1998

Uitzendbureaus en schoonmaakbedrijven

Zo'n 16 procent van de banen van allochtonen worden uitgeoefend bij een uitzendbureau of een schoonmaakbedrijf. Bij autochtonen is dit slechts 6 procent. De commerciële dienstverlening is weliswaar koploper bij de banen van zowel autochtonen als niet-westerse allochtonen, maar het aandeel loopt sterk uiteen voor de verschillende bevolkingsgroepen. Deze sector is bij autochtonen goed voor 46 procent van de banen en bij niet-westerse allochtonen voor 61 procent. Binnen de commerciële dienstverlening is de zakelijke dienstverlening, waaronder uitzendbureaus en schoonmaakbedrijven vallen, het grootst voor zowel de westerse als de niet-westerse allochtonen. Bij niet-westerse allochtonen valt 34 procent van de banen in de zakelijke dienstverlening en bij westerse allochtonen 21 procent.

9.3 Banen naar herkomstgroepering en economische activiteit, oktober 1998

Bij uitzendbureaus en schoonmaakbedrijven werken naar verhouding meer niet-westerse allochtonen dan westerse. Dat is eveneens het geval in de landbouw en visserij, de horeca en in de voedings- en genotsmiddelenindustrie. Van alle banen van allochtonen bij uitzendbureaus wordt 67 procent vervuld door eerste-generatie allochtonen. Van de banen bij schoonmaakbedrijven is dit zelfs meer dan 80 procent.

Minder dagen en lagere lonen per baan

Zes van de tien banen in Nederland zijn volledige banen ofwel betrekkingen waarbij over minstens 260 werkdagen ('SV-dagen') sociale-verzekeringspremie wordt geheven. Van de banen van niet-westerse allochtonen is 54 procent volledig. Bij de autochtonen is 62 procent volledig.

Zo'n 64 procent van de autochtonen heeft een bruto loon (BLSV) van vijftien-duizend euro of meer. Van de niet-westerse allochtonen is dit nog niet de helft. Bijna 20 procent van de niet-westerse allochtonen heeft een BLSV van minder dan vijfduizend euro, tegen 13 procent van de autochtonen.

Bovengenoemde uitkomsten kunnen natuurlijk niet los van elkaar worden gezien; een onvolledige baan zal vaker een lager loon opleveren dan een volledige. Bovendien werken niet-westerse allochtonen voor een aanmerkelijk deel in branches waar lagere lonen gebruikelijk zijn.

Banen

Het aantal banen is hoger dan het aantal personen met een baan omdat een persoon meerdere banen kan hebben. De hier beschreven uitkomsten, met als peildatum de laatste werkdag in oktober, betreffen de banen van in loondienst werkzame personen (werknemers) in de leeftijdsklasse 15-64 jaar en woonachtig in Nederland.

SV-dagen en BLSV-klasse

Het aantal SV-dagen is het aantal werkdagen waarover premieheffing voor de werknemersverzekeringen plaatsvindt. Ook als slechts één uur op één dag gewerkt wordt, wordt deze dag als een SV-dag meegeteld. Het bruto loon sociale verzekeringen (BLSV) is het loon waarover premieheffing voor de werknemersverzekeringen plaatsvindt. Het BLSV wordt in alle loonadministraties gehanteerd.

Noot in de tekst

- ¹⁾ Bij deze eerste analyse van banen naar herkomstgroepering is vooral aandacht besteed aan de structuur van het onderwerp. De uitkomsten hebben betrekking op verslagjaar 1998. Op de website van het CBS (www.cbs.nl) zijn de meest actuele gegevens te vinden.

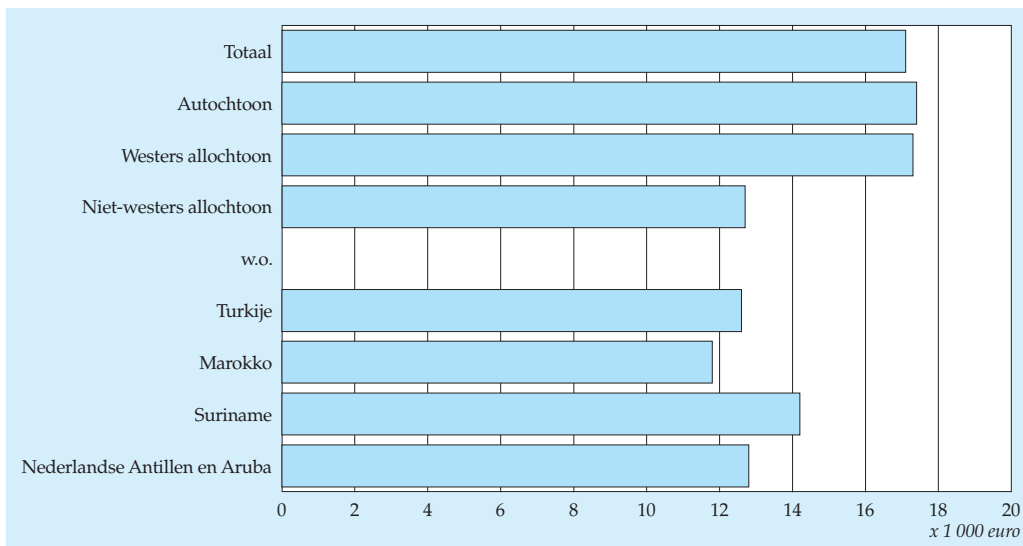
10. *Kwart minder koopkracht in niet-westerse huishoudens*

P. Ament en H. Lautenbach

Niet-westers allochtone huishoudens moeten meer dan drie keer zo vaak van een laag inkomen rondkomen als autochtone huishoudens. Verscheidene factoren maken de kans op een laag inkomen groter: zo ontvangen relatief veel niet-westerse huishoudens een uitkering en zijn niet-westerse huishoudens vaak meerpersoonshuishoudens. Aan de andere kant is de leeftijd van niet-westerse hoofdkostwinners gemiddeld laag, en dat vermindert de kans op een laag inkomen. Maar ook als we met deze factoren rekening houden, hebben niet-westerse huishoudens vaker een laag inkomen.

In 1999 telde Nederland ruim 6,4 miljoen huishoudens waarvan het hoofd of partner 52 weken inkomen had. Ruim 1 miljoen daarvan waren allochtone huishoudens. Van die allochtone huishoudens hadden 441 duizend huishoudens een niet-westerse hoofdkostwinner. Het besteedbaar jaarinkomen van autochtone huishoudens lag rond de 25 duizend euro. Niet-westerse huishoudens hadden gemiddeld 5 duizend euro minder te besteden.

10.1 Gestandaardiseerd huishoudensinkomen naar herkomstgroepering hoofdkostwinner, 1999

Gestandaardiseerd inkomen / koopkracht

Correctie van het besteedbaar inkomen van huishoudens voor grootte en samenstelling van het huishouden levert het *gestandaardiseerde besteedbare inkomen*, ook wel *koopkracht* genoemd. Met de standaardisatie wordt beoogd het inkomen van huishoudens onderling vergelijkbaar te maken. Als standaard huishouden is het eenpersoonshuishouden gekozen. Standaardiseren gebeurt door het huishoudinkomen te delen door een zgn. equivalentiefactor. Voor eenpersoonshuishoudens is deze factor gelijk aan 1. Voor een volgende meerderjarige wordt hieraan 0,38 toegevoegd. Per minderjarig kind wordt de factor afhankelijk van leeftijd en rangorde van het kind opgehoogd met een waarde die ligt tussen de 0,15 en 0,30.

Inkomens van huishoudens van verschillende omvang en samenstelling worden vergelijkbaar gemaakt door ze te standaardiseren. Het gestandaardiseerde inkomen, ook wel koopkracht genoemd, van niet-westerse huishoudens lag 25 procent (ruim 4 duizend euro) lager dan dat van autochtone en westers allochtone huishoudens. Van de vier grootste groepen niet-westerse huishoudens (Turken, Marokkanen, Surinamers, Antillianen en Arubanen) hadden de Marokkaanse huishoudens de slechtste inkomenspositie. Marokkaanse huishoudens hadden in 1999 een koopkracht die gemiddeld ruim 30 procent lager lag dan die van autochtone huishoudens. Omdat de resultaten van de westers allochtone huishoudens vrijwel gelijk zijn aan die van autochtone huishoudens is de rest van dit artikel geconcentreerd op de groepen niet-westers allochtone en autochtone huishoudens.

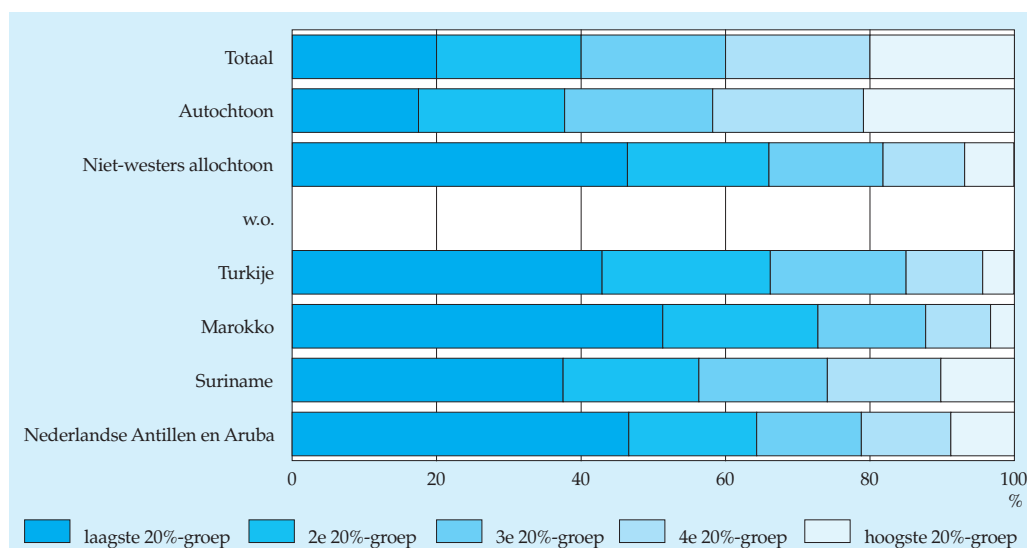
Huishouden

De populatie omvat particuliere huishoudens waarvan het hoofd of de partner het gehele jaar inkomen heeft genoten. Studentenuishoudens en institutionele huishoudens zijn buiten beschouwing gelaten. Een huishouden wordt als allochtoon beschouwd als de hoofdkostwinner (degene met het hoogste inkomen) allochtoon is. De hoofdkostwinner is een allochtoon als ten minste één ouder in het buitenland is geboren.

Afwijkende inkomensverdeling

De inkomensverdeling maakt het verschil tussen niet-westerse en autochtone huishoudens nog duidelijker. We rangschikken de huishoudens naar hoogte van het gestandaardiseerde inkomen en verdelen ze in vijf gelijke groepen. Over heel Nederland gerekend, bevat elk van de vijf inkomensgroepen dan een vijfde van de huishoudens. Van de niet-westers allochtone huishoudens valt bijna de helft in de laagste inkomensklasse; slechts 7 procent behoort tot de hoogste. Daarentegen behoort van de autochtone huishoudens krap 18 procent tot de laagste inkomensgroep. De autochtone huishoudens zijn, in tegenstelling tot de niet-westers allochtone, nagenoeg gelijk verdeeld over de overige inkomensgroepen.

10.2 Inkomensverdeling van particuliere huishoudens naar herkomstgroepering, 1999

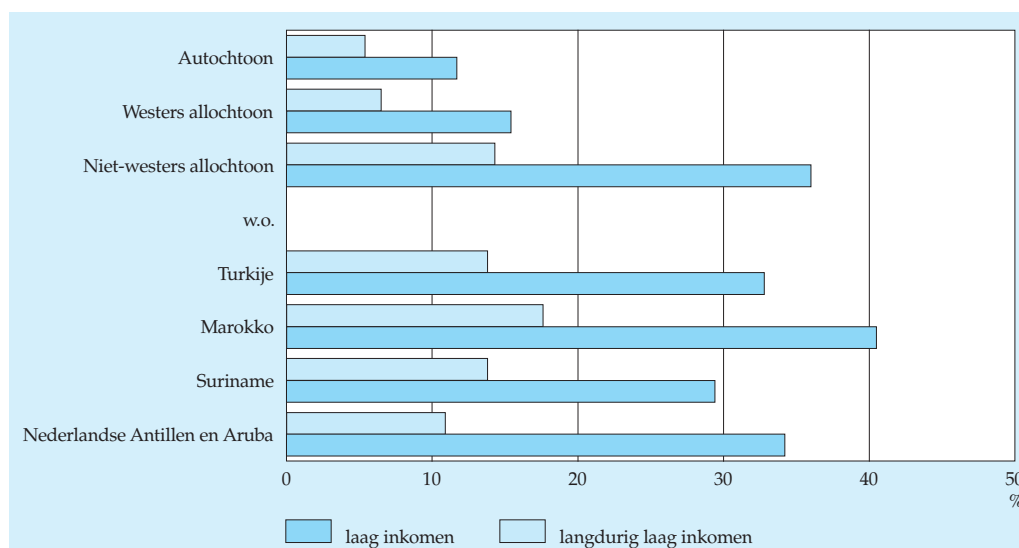
De lage-inkomensgrens

De lage-inkomensgrens is vastgesteld op basis van het bijstandsniveau sinds 1977. In deze periode was de koopkracht van de bijstand in 1979 het hoogst. Het bijstandsniveau voor een alleenstaande in 1979 is als uitgangspunt gekozen. Met behulp van equivalentiefactoren is voor andere typen huishoudens een gelijk welvaartsniveau bepaald. De grenzen worden elk jaar aangepast aan de prijsontwikkeling. Zo vertegenwoordigt de grens voor alle jaren een constante koopkracht.

Van huishoudens met een laag inkomen is vastgesteld of zij ook in de voorafgaande drie jaren een laag inkomen hadden. Tot de langdurige lage inkomens behoren huishoudens die minstens vier jaar achtereenvolgend van een laag inkomen moesten rondkomen.

Van de niet-westerse huishoudens zat 36 procent in 1999 onder de lage-inkomensgrens; 14 procent verbleef daar al gedurende minstens vier jaar. Van de autochtone huishoudens had bijna 12 procent een laag inkomen; ruim 5 procent had dat langdurig. Van de vier grootste groepen niet-westers allochtone huishoudens kennen Marokkanen het hoogste percentage huishoudens met een laag inkomen, namelijk ruim 40 procent. Marokkaanse huishoudens zijn voor bijna 18 procent langdurig afhankelijk van een laag inkomen. Het aandeel lage inkomens is van 1998 op 1999 afgenomen, vooral bij Turkse en Marokkaanse huishoudens. Bij Turken is het aandeel lage inkomens in deze twee opeenvolgende jaren met 6,4 procentpunt gedaald, bij Marokkanen met 5,5 procentpunt.

10.3 Huishoudens met laag inkomen naar herkomstgroepering

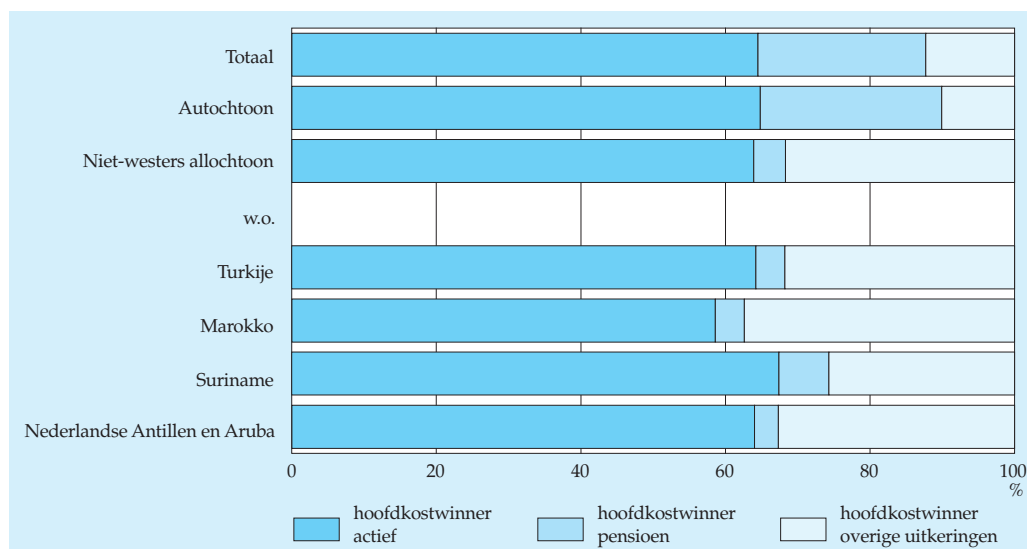

Veel uitkeringen

Verschillen in koopkracht kunnen voor een deel verklaard worden door verschillen in sociaal-economische positie. Huishoudens die afhankelijk zijn van een uitkering of pensioen, hebben over het algemeen een lager inkomen dan huishoudens met voornamelijk inkomsten uit betaalde arbeid. In 1999 had van zowel de niet-westerse als van de autochtone huishoudens tweederde een economisch actieve hoofdkostwinner. Toch is er een groot verschil: van de niet-westerse huishoudens met een economisch actieve kostwinner had 16 procent een laag inkomen; van de autochtone huishoudens was dat 6 procent.

Bij de niet-actieve hoofdkostwinners is er een groot verschil in voornaamste bron van inkomsten. Terwijl het grootste deel van de niet-westerse niet-actieven afhankelijk is van een uitkering, ontvangen de meeste niet-actieve autochtonen pensioen. Het aandeel 65-plussers onder niet-westerse hoofdkostwinners is namelijk klein. Niet-westerse hoofdkostwinners jonger dan 65 jaar hadden bijna drie keer zo vaak een uitkering als voornaamste inkomensbron als autochtone hoofdkostwinners van dezelfde leeftijdsgroep. Het betreft hier uitkeringen wegens bijstand, werkloosheid of arbeidsongeschiktheid.

10.4 Huishoudens naar herkomstgroepering en sociaal-economische categorie hoofdkostwinner, 1999

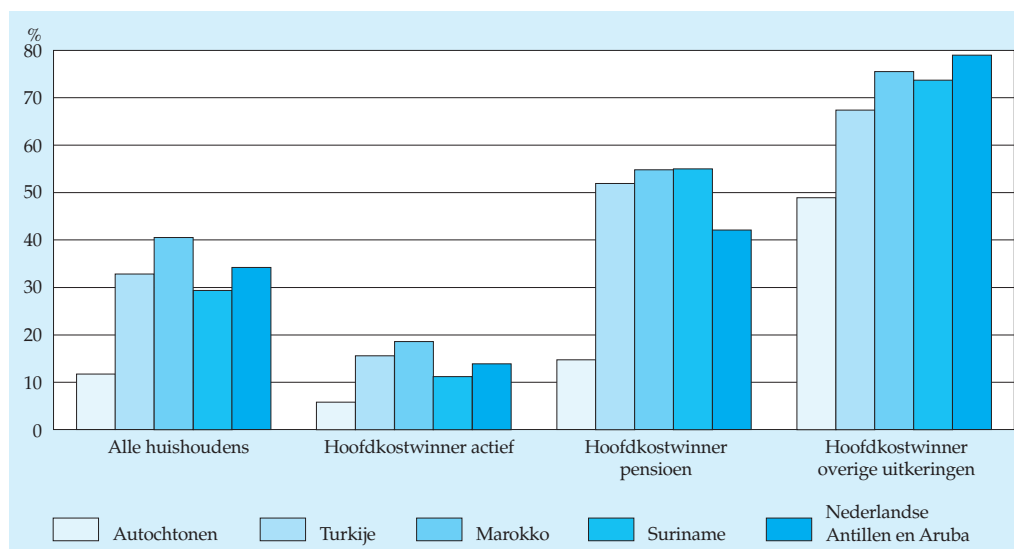

Huishoudens waarvan de hoofdkostwinner een uitkering ontving, vielen voor meer dan de helft onder de lage-inkomensgrens. Dit komt onder meer doordat het bijstandsniveau lager is dan de lage-inkomensgrens. Voor autochtone huishoudens was het beeld wel gunstiger dan voor niet-westers allochtone huishoudens. De helft van de autochtone groep behoorde tot de lage inkomens tegen driekwart van de niet-westerse groep. Onder pensioenontvangers komt een laag inkomen minder vaak voor dan onder uitkeringsontvangers. Het percentage autochtone huishoudens met pensioen dat onder de lage-inkomensgrens viel, bedroeg 15 procent. Bij de niet-westerse allochtonen was het verschil tussen pensioen- en uitkeringsontvangers minder groot. Rond de helft van de pensioenontvangers behoorde tot de lage-inkomensgroep. Bij actieven komt een laag inkomen relatief weinig voor. Ook bij hen lag het percentage met een laag inkomen bij niet-westerse huishoudens echter een stuk hoger dan bij autochtone huishoudens.

Meer huishoudens met kinderen

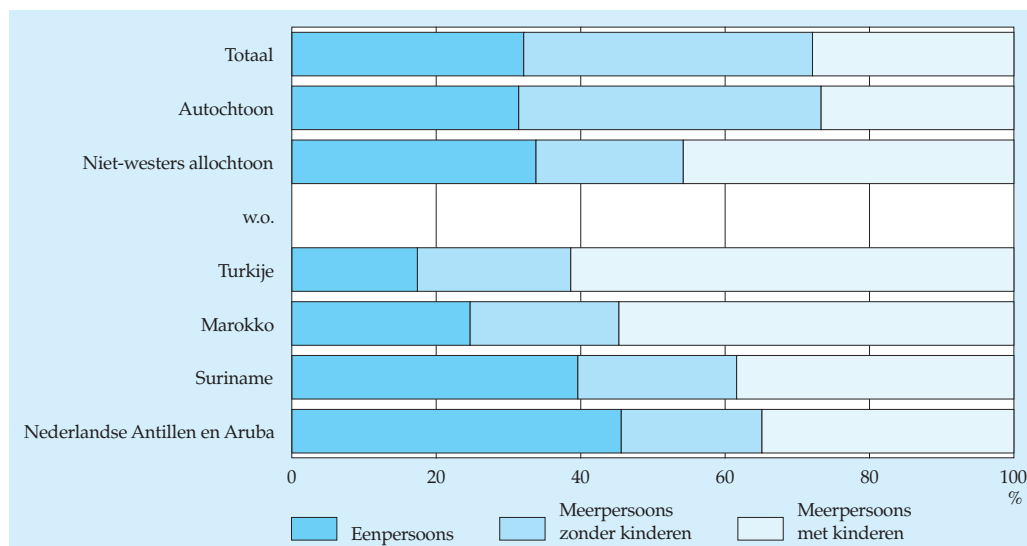
Ook huishoudsamenstelling en leeftijd van de hoofdkostwinner hebben invloed op de verschillen in het aandeel lage inkomens tussen niet-westerse en autochtone huishoudens. Drie van de tien autochtone huishoudens bestond uit één persoon, in eveneens drie van de tien waren kinderen aanwezig en vier van de tien waren meerpersoonshuishoudens zonder kinderen. Onder niet-niet-westerse huishoudens komen eenpersoonshuishoudens even vaak voor als onder autochtone; naar verhouding zijn er echter veel meerpersoonshuishoudens met kinderen.

10.5 Huishoudens met laag inkomen naar herkomstsgroepering en sociaal-economische categorie hoofdkostwinner, 1999

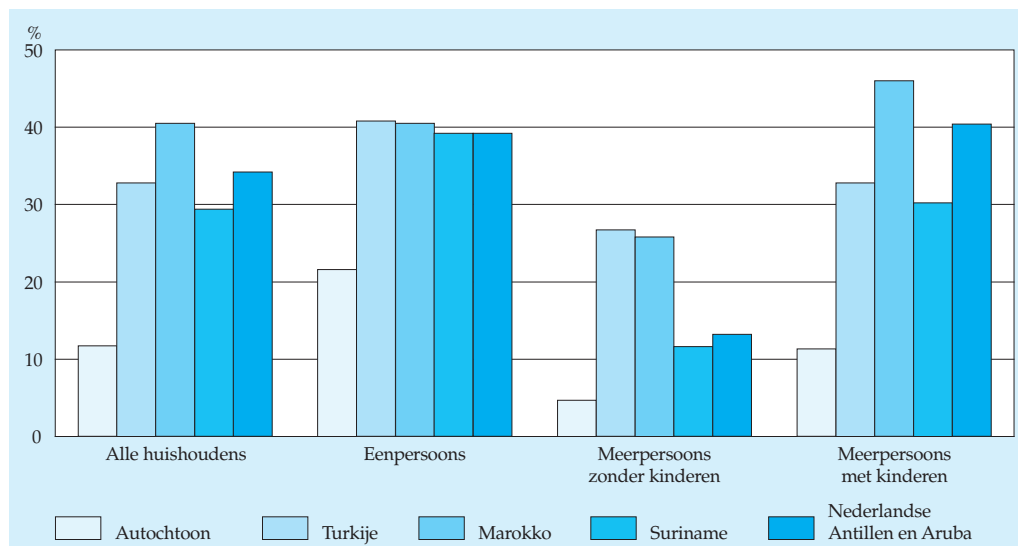
In meer dan de helft van de huishoudens met een Turkse of Marokkaanse hoofdkostwinner zijn kinderen. Bij Surinaamse en Antilliaanse huishoudens zien we naar verhouding veel eenpersoonshuishoudens.

10.6 Huishoudens naar herkomstsgroepering en samenstelling, 1999

Voor al onder eenpersoonshuishoudens, en in mindere mate onder meerpersoonshuishoudens met kinderen, komen verhoudingsgewijs veel lage inkomens voor. Meerpersoonshuishoudens zonder kinderen hebben veel minder vaak een laag inkomen, al hebben van de Turkse en Marokkaanse meerpersoonshuishoudens zonder kinderen er wel relatief veel een laag inkomen. Wanneer we rekening houden met verschillen in de samenstelling van de huishoudens, hadden bij zowel niet-westerse allochtonen als autochtonen de huishoudens zonder kinderen ruim 3 procent meer koopkracht dan eenpersoonshuishoudens. Voor alle herkomstgroeperingen geldt dat huishoudens met kinderen slechts een iets grotere koopkracht hebben dan eenpersoonshuishoudens.

10.7 Huishoudens met laag inkomen naar herkomstgroepering en samenstelling, 1999

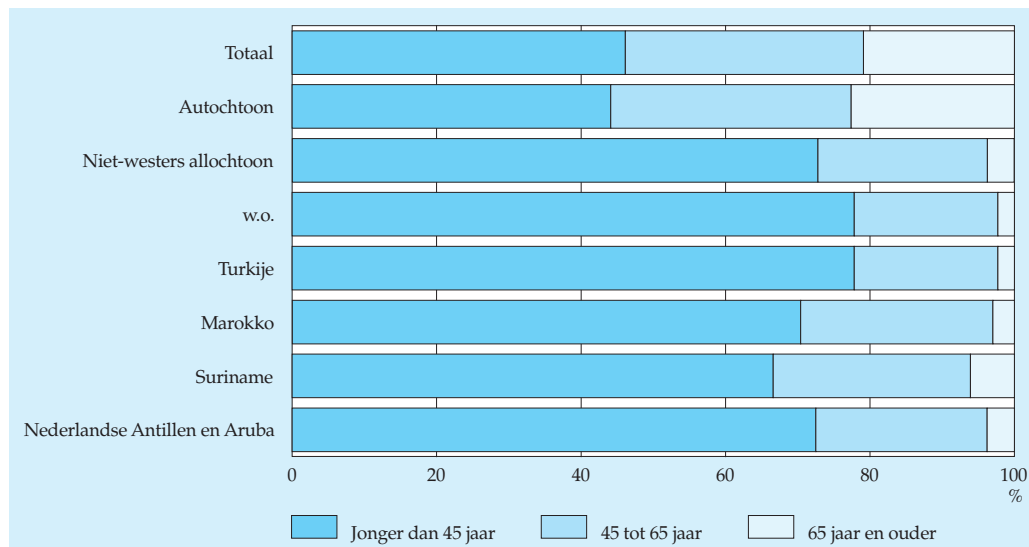
Jonge kostwinners

Behalve in sociaal-economische positie en in samenstelling van het huishouden verschillen niet-westerse en autochtone huishoudens ook sterk in leeftijd van de hoofdkostwinners. Niet-westerse huishoudens hebben relatief jonge hoofdkostwinners: bij bijna driekwart is deze jonger dan 45 jaar. Bij autochtone huishoudens is dat bij krap 45 procent het geval. Niet-westerse huishoudens met een hoofdkostwinner van 65 jaar en ouder zijn schaars.

De leeftijd van de hoofdkostwinner heeft ook zijn weerslag op het huishoudeninkomen. Huishoudens met een hoofdkostwinner van 65 jaar en ouder hebben naar verhouding vaak een laag inkomen. De ondervertegenwoordiging van oudere kostwinners bij niet-westerse huishoudens drukt het aandeel lage inkomens bij niet-westerse huishoudens. Als er onder autochtone en niet-

westerse huishoudens evenveel oudere kostwinners zouden zijn, zou het aandeel huishoudens met een laag inkomen onder allochtone huishoudens nog groter zijn.

10.8 Huishoudens naar herkomstgroepering en leeftijd hoofdkostwinner, 1999

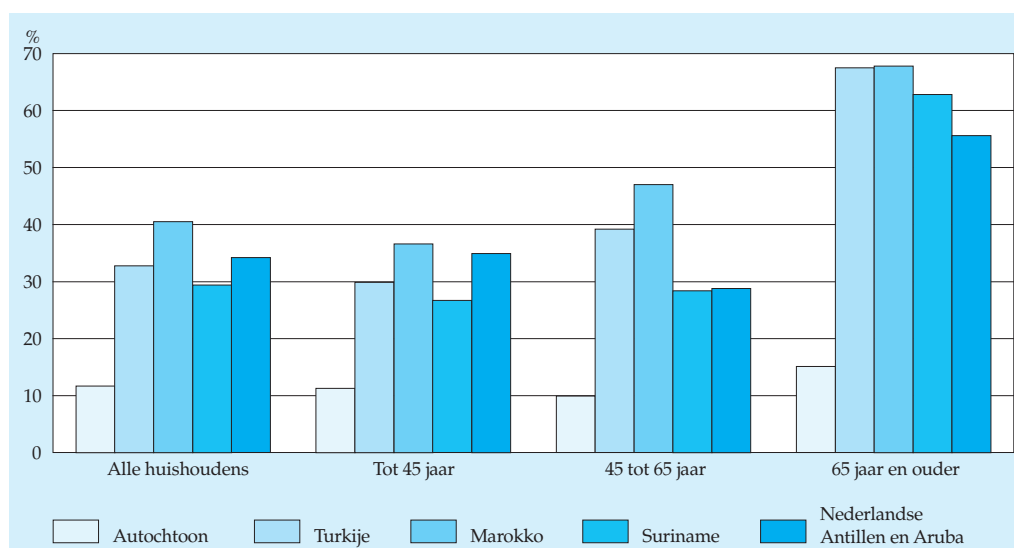

Van de niet-westerse huishoudens hebben die met een hoofdkostwinner tussen de 45 en 65 jaar de grootste koopkracht. Dat huishoudens met een jonge hoofdkostwinner gemiddeld minder verdienen dan wanneer de hoofdkostwinner tussen de 45 en 65 jaar is, komt mede doordat zij nog in de fase verkeren waarin ze te maken hebben met inkomensopbouw. Onder niet-westerse allochtonen lag de koopkracht van de jongste groep bijna 5 procent, en die van de hoogste leeftijdsgroep ruim 15 procent, lager dan de koopkracht van deze middelbare leeftijdscategorie. Onder autochtonen is het verschil in koopkracht groter. De koopkracht van de jongste en oudste leeftijdsgroep was respectievelijk 11 en 20 procent minder dan die van de huishoudens met een hoofdkostwinner tussen de 45 en 65 jaar.

Verschillen kleiner na standaardisatie

Het verschil in het percentage lage inkomens tussen niet-westerse en autochtone huishoudens komt mede doordat er onder niet-westerse huishoudens naar verhouding veel hoofdkostwinners met een uitkering en veel huishoudens met kinderen zijn. Ook het geringe percentage hoofdkostwinners van 65 jaar en ouder onder niet-westerse huishoudens speelt een rol. De invloed van deze factoren kunnen we wegnemen door standaardisatie.

10.9 Huishoudens met laag inkomen naar herkomstgroepering en leeftijd hoofdkostwinner, 1999

We berekenen dan het percentage huishoudens met een laag inkomen alsof de groepen niet-westerse en autochtone huishoudens dezelfde samenstelling zouden hebben qua sociaal-economische categorie, samenstelling van het huishouden en leeftijd van de hoofdkostwinner.

In 1999 waren er onder niet-westerse huishoudens naar verhouding 3,1 keer zo veel lage inkomens als onder autochtone huishoudens. Als gestandaardiseerd wordt voor verschillen in sociaal-economische categorie van de hoofdkostwinner, daalt het verschil tot 2,6 maal. Na standaardisatie voor enkel samenstelling van het huishouden is het aandeel lage inkomens onder niet-westerse huishoudens 2,7 maal zo groot. Wordt gestandaardiseerd voor verschillen in leeftijd van de hoofdkostwinner, dan komen lage inkomens onder niet-westerse huishoudens 3,6 keer zo vaak voor als onder autochtone. Standaardiseren we tenslotte voor de drie kenmerken tezamen, dan is het percentage lage inkomens onder niet-westerse huishoudens 2,5 keer zo hoog als onder autochtone huishoudens. De verschillen in percentage lage inkomens onder niet-westerse en autochtone huishoudens zijn dan ook voor slechts 20 procent toe te schrijven aan verschillen in sociaal-economische categorie van de hoofdkostwinner, samenstelling van het huishouden en leeftijd van de hoofdkostwinner.

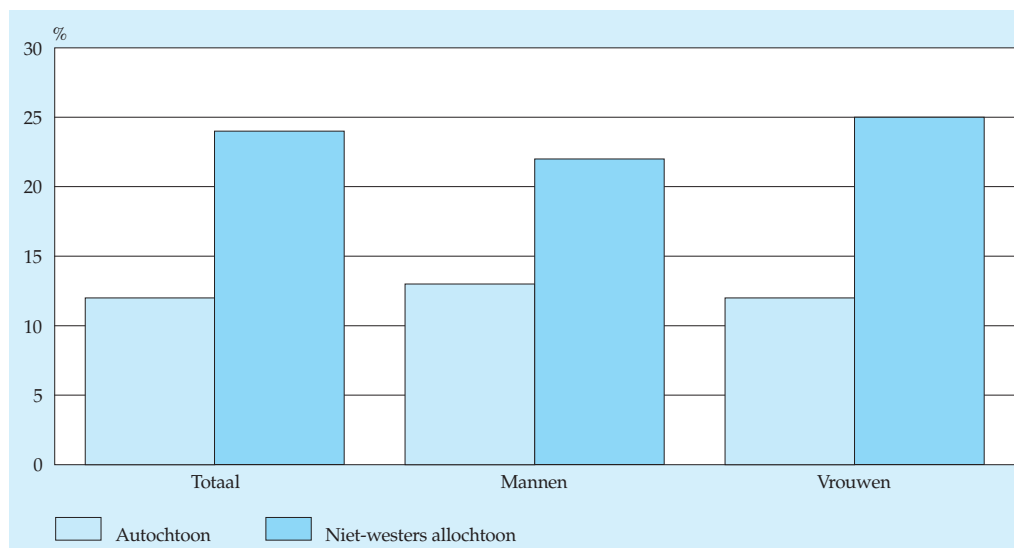
11. *Kwart niet-westerse allochtonen heeft uitkering*

A.A. Boerdam

Bijna een kwart van de niet-westerse allochtonen van 15 tot 64 jaar had eind 2000 een uitkering; dat is twee keer zoveel als bij de autochtonen. Vooral het percentage oudere niet-westerse allochtonen met een uitkering is hoog. Niet-westerse allochtonen doen veel meer een beroep op de bijstand dan autochtonen. Arbeidsongeschiktheid komt vaak voor bij oudere Turkse en Marokkaanse mannen.

Eind 2000 waren er bijna 1,5 miljoen personen met een uitkering¹⁾. Dat betekent dat op dat moment 14 procent van alle personen in Nederland tussen 15 en 64 jaar één of meer uitkeringen ontving. Van de autochtonen in de bevolking had 12 procent een uitkering. Van de niet-westerse allochtonen had 24 procent een uitkering; dat is twee keer zoveel.

11.1 Personen van 15–64 jaar met een uitkering, eind 2000

Vergeleken met de totale Nederlandse bevolking van 15–64 jaar, bestaat de niet-westers allochtone bevolking echter meer uit jongere en minder uit oudere mensen. En juist bij de oudere niet-westerse allochtonen is het aandeel van mensen met een uitkering hoog. Als de niet-westers allochtone bevolking precies hetzelfde verdeeld zou zijn over leeftijd en geslacht als de totale Neder-

landse bevolking, zou met gelijke uitkeringspercentages per leeftijdsgroep, eind 2000 bijna 30 procent van hen een uitkering hebben gehad. Als we dus corrigeren voor het verschil in leeftijdsopbouw tussen de allochtone en autochtone bevolking, dan hebben niet-westerse allochtonen zelfs 2,5 keer zo vaak een uitkering.

Van de niet-westerse allochtonen maken Turken en Marokkanen het meest gebruik van uitkeringen. Van de Turken ontving 29 procent eind 2000 een uitkering. Bij de Marokkanen is dat 28 procent. Maar ook onder Antillianen, Arubanen en Surinamers is het aandeel personen met een uitkering aanzienlijk hoger dan onder autochtonen. Bij Antillianen en Arubanen zijn er 23 procent uitkeringsontvangers en bij Surinamers 21 procent.

Cijfers standaardiseren

De niet-westers allochtone bevolking van 15 tot 64 jaar telt naar verhouding meer jongeren en minder ouderen dan de Nederlandse bevolking als geheel. Maar onder ouderen vinden we een groter percentage mensen met een uitkering dan onder jongeren. Wanneer we geen rekening houden met de verschillen in bevolkingsopbouw, zal dit de cijfers vertekenen.

Zogenaamde gestandaardiseerde cijfers houden wel rekening met de verschillen. Dan wordt er namelijk een cijfer berekend voor de niet-westerse allochtonen alsof zij dezelfde leeftijds- en geslachtsopbouw hebben als geheel Nederland. Dit betekent bijvoorbeeld dat het percentage ouderen met een uitkering zwaarder meetelt. Omdat dit onder niet-westerse allochtonen veel hoger is dan onder autochtonen, laten de gestandaardiseerde cijfers grotere verschillen zien.

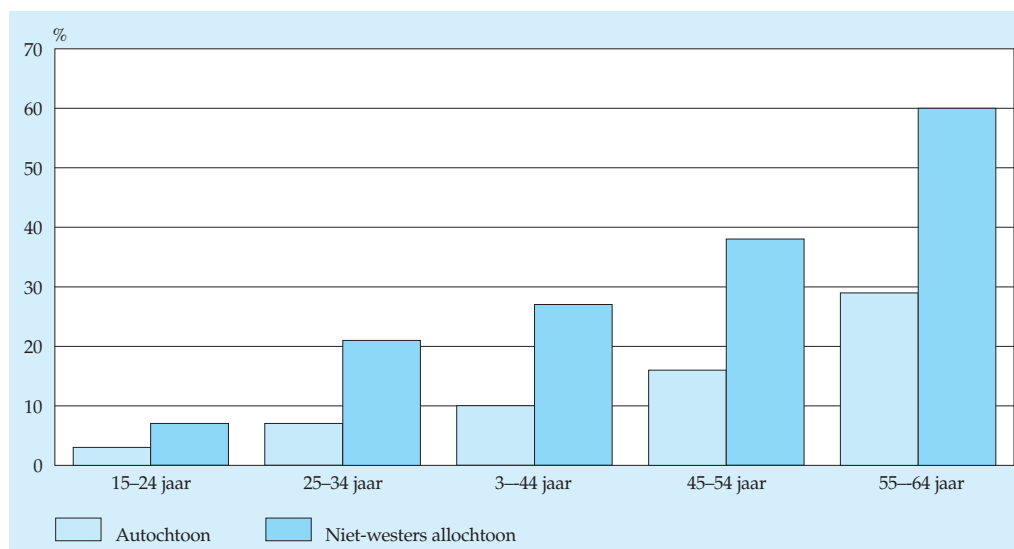
Naast verschillen in leeftijd en geslacht, zijn er ook verschillen in opleidingsniveau en beroep. Zo zijn er onder de niet-westerse allochtonen relatief meer lager opgeleiden. Als we hiermee rekening houden, zal het verschil in percentage uitkeringsontvangers tussen autochtonen en allochtonen weer kleiner worden.

In deze publicatie zijn gestandaardiseerde uitkomsten opgenomen waarbij alleen rekening is gehouden met verschillen in leeftijds- en geslachtsopbouw.

Veel uitkeringsontvangers onder oudere niet-westerse allochtonen

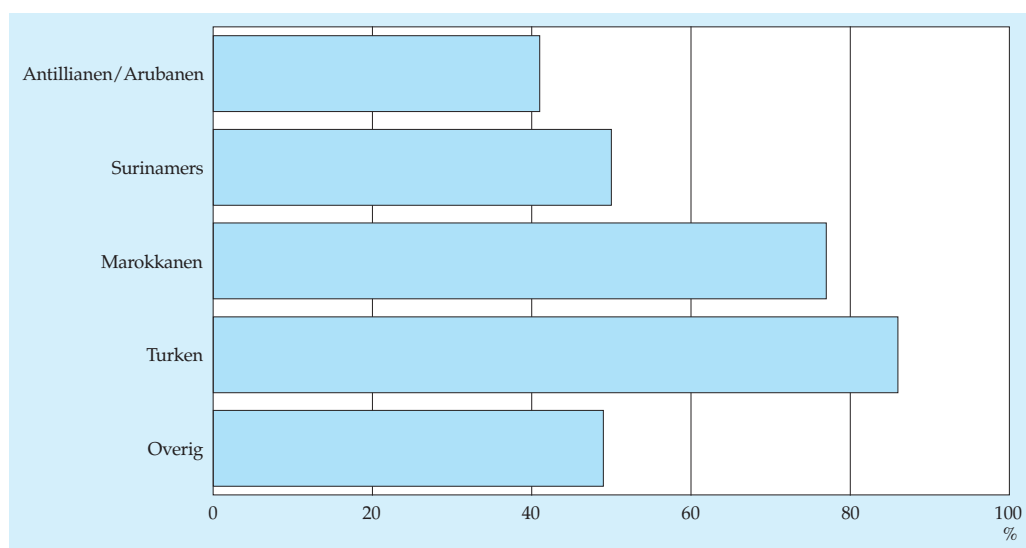
Oudere mensen doen naar verhouding meer een beroep op een uitkering dan jongere mensen. Zo heeft eind 2000 slechts 7 procent van de niet-westerse allochtonen tussen de 15 en 24 jaar een uitkering. Tussen de 55 en 64 jaar ligt dat aandeel bijna negen keer zo hoog. Van de niet-westers allochtone ouderen ontving namelijk 60 procent – dat zijn 42 duizend personen – een uitkering. Ook de niet-westerse allochtonen van 45 tot 54 jaar doen vaak een beroep op een uitkering. Van hen is 38 procent uitkeringsontvanger. Bij de autochtone bevolking is het verschil tussen jong en oud vrijwel even groot. Van de 15–24 jarigen had slechts 3 procent een uitkering, tegenover 29 procent van de oudste leeftijdscategorie.

11.2 Personen met een uitkering naar leeftijd, eind 2000

Vooral het aandeel Turkse en Marokkaanse mannen van 55-64 jaar met een uitkering is erg hoog. Van de oudere Turkse mannen had 86 procent eind 2000 een uitkering. Van de oudere Marokkaanse mannen was dat 77 procent. Dit is vooral ook hoog vergeleken met de autochtone mannen in deze leeftijdscategorie. Van hen heeft namelijk maar 36 procent een uitkering.

11.3 Niet-westers allochtone mannen van 55 tot 64 jaar met een uitkering, eind 2000

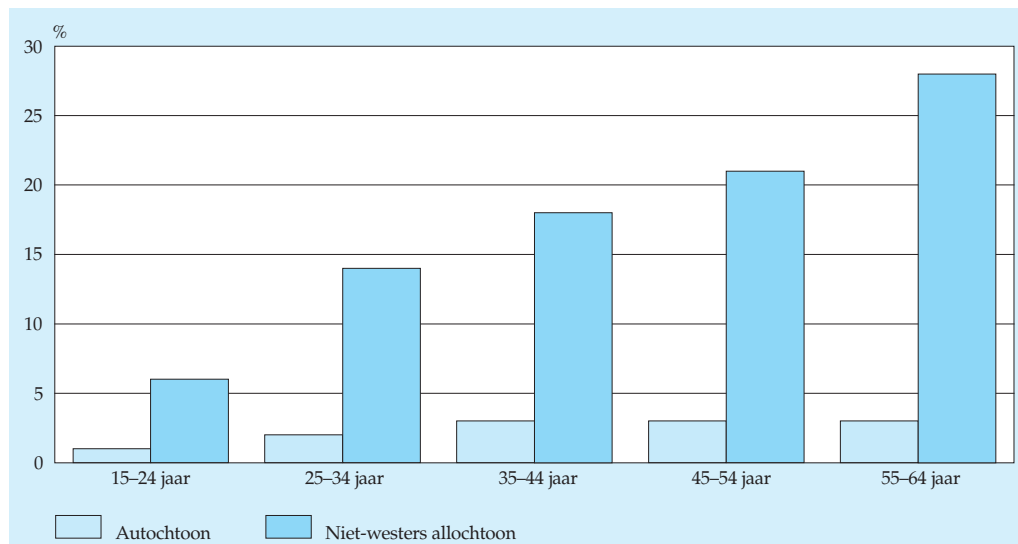
Een kwart van de niet-westers allochtone vrouwen met een leeftijd tussen de 25 en 34 jaar ontving een uitkering. Van de even oude autochtone vrouwen had daarentegen slechts 9 procent eind 2000 een uitkering. Ook in de middelbare leeftijdsgroepen is het verschil groot. Van de niet-westers allochtone vrouwen van 35 tot 44 jaar had 31 procent een uitkering, tegen 11 procent van de autochtone. In de leeftijdsklasse van 45 tot 54 jaar was dat respectievelijk 39 en 15 procent.

Vooraf veel niet-westerse allochtonen in de bijstand

Vooraf niet-westerse allochtonen doen vaak een beroep op de bijstand. Van hen had 14 procent eind 2000 een bijstandsuitkering. Van de autochtonen had slechts 2 procent zo'n uitkering. Bij de autochtonen is er bovendien bijna geen verschil in bijstandsafhankelijkheid tussen jongere en oudere mensen. Van de jongere autochtonen (15–24 jaar) heeft 1 procent een bijstandsuitkering en van de ouderen (55–64 jaar) is dat 3 procent.

De niet-westerse allochtonen laten een heel ander beeld zien. Van de jonge niet-westerse allochtonen heeft 6 procent een bijstandsuitkering, terwijl van de ouderen bijna 30 procent in de bijstand zit. Vooraf het percentage oudere Marokkaanse vrouwen met een bijstandsuitkering is hoog; ruim 40 procent. Ook van de Antilliaanse en Arubaanse vrouwen van 55 tot 64 jaar zit 40 procent in de bijstand.

11.4 Personen in de bijstand, eind 2000

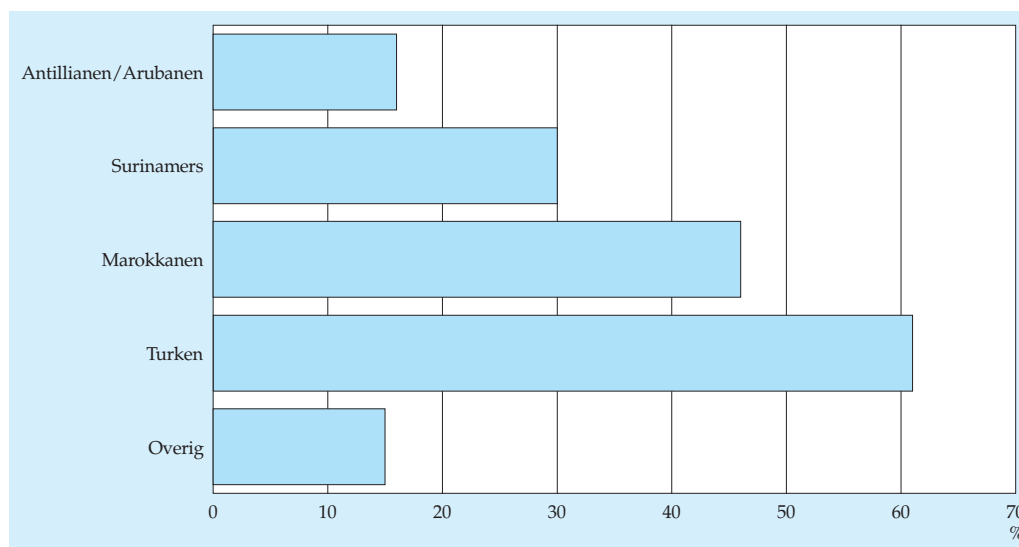

Oudere Turkse en Marokkaanse mannen vaker arbeidsongeschikt

Autochtonen hebben vaker een arbeidsongeschiktheidsuitkering dan niet-westerse allochtonen. Van de autochtonen maakte 9 procent gebruik van de WAO, tegen 8 procent van de niet-westerse allochtonen. Maar als we rekening houden met de verschillen in bevolkingsopbouw zou 11 procent van de niet-westerse allochtonen eind 2000 zo'n uitkering ontvangen hebben, meer dus dan bij de autochtonen.

Voor beide groepen geldt dat ouderen naar verhouding meer in de WAO zitten dan jongeren. Echter, het aandeel oudere Turken en Marokkanen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering ligt aanzienlijk hoger dan gemiddeld. Dit geldt vooral voor mannen. Van de Turkse mannen van 55 tot 64 jaar ontving 61 procent eind 2000 een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Van de oudere Marokkaanse mannen maakte 46 procent gebruik van deze regeling. Het relatief lage opleidingsniveau van deze mensen verklaart voor een groot deel dit verschil met de autochtonen.

11.5 Niet-westerse allochtone mannen van 55 tot 64 jaar met een arbeidsongeschiktheidsuitkering, eind 2000

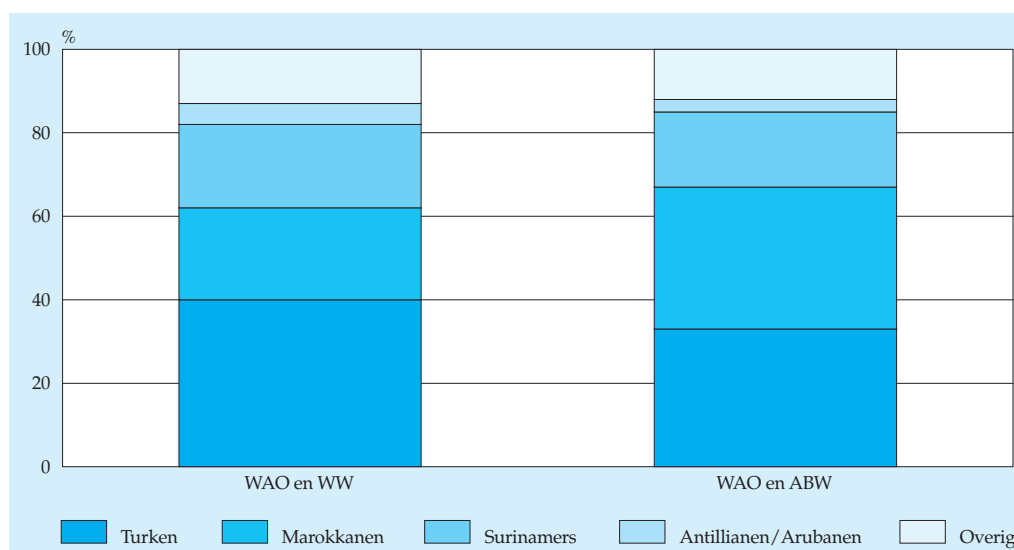
Beide groepen maken ongeveer evenveel gebruik van werkloosheidsuitkeringen. Van de autochtonen ontving 1,5 procent een WW-uitkering eind 2000. Van de niet-westerse allochtonen ontving 2 procent zo'n uitkering.

Bijna 50 duizend personen meer dan één uitkering

Mensen kunnen recht hebben op meer dan één uitkering tegelijkertijd. Eind 2000 ontvingen 47,5 duizend mensen een uitkering uit meer dan één regeling. Dat is 3 procent van alle uitkeringsontvangers. De helft van deze personen heeft een combinatie van een arbeidsongeschiktheidsuitkering en een WW-uitkering. Ruim een kwart heeft een aanvullende bijstandsuitkering naast een arbeidsongeschiktheidsuitkering, meestal omdat de arbeidsongeschiktheidsuitkering onder het bijstandsniveau is.

De combinatie die het meest voorkomt bij niet-westerse allochtonen, is een bijstandsuitkering naast een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Ruim 3 300 personen hebben deze combinatie; vier van de tien zijn Turken. Daarnaast zijn er bijna 2 500 niet-westerse allochtonen die eind 2000 een arbeidsongeschiktheidsuitkering én een WW-uitkering hebben ontvangen. Hiervan nemen Turken en Marokkanen beide ongeveer eenderde deel voor hun rekening.

11.6 Niet-westerse allochtonen met meer dan één uitkering, eind 2000

Noot in de tekst

- ¹⁾ Een uitkering kan zijn een arbeidsongeschiktheidsuitkering (Wao, Waz en Wajong), een bijstandsuitkering (ABW) of een werkloosheidsuitkering (WW, Ioaw of Ioaz).

Tabellen

- A. Bevolking
- B. Onderwijs
- C. Arbeid
- D. Inkomen
- E. Uitkeringen

Voor een overzicht van de tabellen zie volgende pagina.

Overzicht van de tabellen

Tabel	Titel	Hoort bij hoofdstuk
A.1	Allochtonen naar herkomstgroepering, 1 januari	2
A.2	Eerste generatie allochtonen naar herkomstgroepering, 1 januari	2
A.3	Tweede generatie allochtonen naar herkomstgroepering, 1 januari	2
A.4	Allochtonen naar herkomstgroepering en geslacht, 1 januari 2002	2
A.5	Eerste generatie allochtonen naar herkomstgroepering en leeftijd, 1 januari 2002	2
A.6	Tweede generatie allochtonen naar herkomstgroepering en leeftijd, 1 januari 2002	2
A.7	Bevolkingsaandeel naar herkomstgroepering en leeftijd, 1 januari 2002	2
A.8	Aantal allochtonen naar herkomstgroep en landsdeel, 1 januari 2001	3
A.9	Intensiteitsindex allochtonen, 1996 en 2001	3
A.10	Intensiteitsindex eerste en tweede generatie allochtonen van 25 jaar en ouder, 2001	3
A.11	Gehuwde allochtone paren naar herkomstland van de allochtone partner, 1 januari 2001	4
A.12	Echtparen naar herkomstgroepering partners	4
A.13	Levendgeborenen naar leeftijd moeder voor verschillende welvaarts- en herkomstgroepen, 1995–2000	5
B.1a	Eindexamenkandidaten voortgezet onderwijs naar schoolsoort, 2001	7
B.1b	Aantallen eindexamenkandidaten voortgezet onderwijs naar schoolsoort en herkomstgroepering, 1999–2001	7
B.2a	Slagingspercentages in het voortgezet onderwijs, 2001	7
B.2b	Slagingspercentages voortgezet onderwijs naar herkomstgroepering en gemeentegrootte, 2001	7
B.3a	Doorstroom examenkandidaten van het vbo naar bestemming, 2001	7
B.3b	Doorstroom examenkandidaten van het mavo naar bestemming, 2001	7
B.3c	Doorstroom examenkandidaten van het havo naar bestemming, 2001	7
B.3d	Doorstroom examenkandidaten van het vwo naar bestemming, 2001	7
B.4	Doorstroom van examenkandidaten in het voortgezet onderwijs, 2001	7
B.5	Doorstroom havo-examinandi naar hbo per sector, 2001	7
B.6	Doorstroom vwo-examinandi naar wo per HOOP-gebied, 2001	7
B.7	Doorstroom vwo-examinandi naar hbo per sector, 2001	7
C.1	Werkzame beroepsbevolking en netto arbeidsparticipatie van 15–64 jaar naar enkele persoonskenmerken, 2001	8
C.2	Werkloze personen en werkloosheidspercentages van 15–64 jaar naar enkele persoonskenmerken, 2001	8
C.3	Arbeidsmarktpositie van personen van 15–64 jaar naar herkomstgroepering	8
C.4a	Procentuele verdeling van banen naar herkomstgroepering (beperkt), ultimo oktober 1998	9
C.4b	Procentuele verdeling van banen naar economische activiteit en herkomstgroepering (beperkt), ultimo oktober 1998	9
C.5a	Procentuele verdeling van banen naar herkomstgroepering, ultimo oktober 1998	9
C.5b	Procentuele verdeling van banen naar economische activiteit en herkomstgroepering, ultimo oktober 1998	9
C.6a	Procentuele verdeling van banen van allochtonen naar generatie, ultimo oktober 1998	9
C.6b	Procentuele verdeling van banen van allochtonen naar economische activiteit en generatie, ultimo oktober 1998	9
D.1	Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen van huishoudens naar herkomstgroepering, samenstelling van het huishouden, sociaal-economische categorie en leeftijd van de hoofdkostwinner, 1999	10
D.2	Huishoudens met laag inkomen naar herkomstgroepering, samenstelling van het huishouden, sociaal-economische categorie en leeftijd van de hoofdkostwinner, 1999	10
D.3	Aantal huishoudens met (langdurig) laag inkomen naar herkomstgroepering, 1999	10
E.1	Personen met een uitkering van 15–64 jaar naar herkomstgroepering, eind 2000	11
E.2	Personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering van 15–64 jaar naar herkomstgroepering, eind 2000	11
E.3	Personen met een bijstandsuitkering van 15–64 jaar naar herkomstgroepering, eind 2000	11
E.4	Personen met een WW-uitkering van 15–64 jaar naar herkomstgroepering, eind 2000	11
E.5	Bevolking en personen met een uitkering van 15–64 jaar naar herkomstgroepering, eind 2000	11

A. Bevolking

Tabel A.1
Alloctononen naar herkomstgroepering, 1 januari

	1995	2000	2001	2002
	<i>x 1 000</i>			
Werelddelen				
Afrika	323	414	437	462
Amerika	431	498	520	539
Azië	562	638	658	678
Europa	1 117	1 209	1 239	1 268
Oceanië	13	17	17	18
<i>Niet-westers</i>				
Afghanistan	3	21	26	31
Brazilië	6	9	10	10
China	22	30	32	36
Egypte	11	14	15	16
Filippijnen	7	10	10	11
Ghana	12	16	16	17
Hongkong	17	18	18	18
India	9	12	12	13
Irak	8	33	38	41
Iran	14	23	25	27
Kaapverdië	16	18	19	19
Marokko	219	262	273	284
Nederlandse Antillen + Aruba	86	107	117	125
Pakistan	14	16	17	17
Somalië	17	29	30	29
Suriname	276	303	309	315
Turkije	264	309	320	331
Vietnam	13	15	15	16
Zuid-Afrika	9	13	13	14
Overige niet-westerse landen	105	152	168	188
Totaal	1 129	1 409	1 483	1 558
<i>Westers</i>				
14 EU-landen	733	739	744	749
w.o.				
België	111	113	113	113
Duitsland	414	401	399	396
Frankrijk	26	30	31	32
Griekenland	10	11	12	12
Italië	31	34	35	35
Oostenrijk	15	15	15	16
Portugal	13	14	15	16
Spanje	28	30	30	31
Ver. Koninkrijk	66	69	72	75
Australië	10	12	13	13
Canada	9	11	12	12
Hongarije	11	12	12	12
Indonesië	413	405	404	403
Polen	24	29	31	32
Verenigde Staten	22	27	28	29
Voormalig Joegoslavië	49	67	71	75
Voormalige Sovjet-Unie	11	23	29	35
Overige westerse landen	34	41	44	46
Totaal	1 317	1 367	1 387	1 407
<i>Totaal</i>	2 448	2 775	2 870	2 965

Tabel A.2
Eerste generatie allochtonen naar herkomstgroepering, 1 januari

	1995	2000	2001	2002
	<i>x 1 000</i>			
Werelddelen				
Afrika	214	254	266	279
Amerika	278	306	318	329
Azië	261	315	329	344
Europa	504	550	569	588
Oceanië	5	6	6	7
<i>Niet-westers</i>				
Afghanistan	3	20	24	28
Brazilië	4	5	6	6
China	15	20	22	25
Egypte	8	9	9	10
Filippijnen	5	6	7	7
Ghana	9	11	11	11
Hongkong	10	10	10	10
India	7	8	8	9
Irak	7	30	34	36
Iran	12	20	21	23
Kaapverdië	11	11	11	11
Marokko	140	153	156	160
Nederlandse Antillen + Aruba	57	69	77	82
Pakistan	9	10	11	11
Somalië	15	21	22	21
Suriname	179	183	185	186
Turkije	166	178	182	186
Vietnam	9	10	11	11
Zuid-Afrika	5	7	7	8
Overige niet-westerse landen	74	104	116	130
Totaal	744	886	929	972
<i>Westers</i>				
14 EU-landen	263	267	271	275
w.o.				
België	33	35	35	36
Duitsland	113	107	106	106
Frankrijk	13	15	16	17
Griekenland	6	6	7	7
Italië	15	16	17	17
Oostenrijk	6	6	6	6
Portugal	9	10	10	11
Spanje	17	17	17	18
Ver. Koninkrijk	41	41	43	45
Australië	3	4	4	5
Canada	3	4	4	4
Hongarije	5	5	5	5
Indonesië	151	141	139	137
Polen	13	16	17	18
Verenigde Staten	14	17	18	18
Voormalig Joegoslavië	37	50	54	56
Voormalige Sovjet-Unie	7	16	22	27
Overige westerse landen	21	25	27	29
Totaal	517	545	560	575
<i>Totaal</i>	1 263	1 431	1 489	1 547

Tabel A.3
Tweede generatie allochtonen naar herkomstgroepering, 1 januari

	1995	2000	2001	2002
	<i>x 1 000</i>			
Werelddelen				
Afrika	109	159	171	183
Amerika	153	192	201	211
Azië	301	323	328	334
Europa	613	659	669	679
Oceanië	9	11	11	12
<i>Niet-westers</i>				
Afghanistan	0	2	2	3
Brazilië	2	3	4	4
China	7	10	10	11
Egypte	4	5	6	6
Filippijnen	2	3	4	4
Ghana	3	5	5	6
Hongkong	7	7	7	8
India	3	4	4	4
Irak	1	4	5	5
Iran	2	3	3	4
Kaapverdië	6	7	8	8
Marokko	79	110	117	125
Nederlandse Antillen + Aruba	30	38	40	43
Pakistan	4	6	6	7
Somalië	2	7	8	8
Suriname	97	119	124	129
Turkije	98	131	138	145
Vietnam	3	4	5	5
Zuid-Afrika	5	6	6	7
Overige niet-westerse landen	31	48	52	57
Totaal	385	523	555	587
<i>Westers</i>				
14 EU-landen	470	473	473	474
w.o.				
België	78	78	78	77
Duitsland	301	294	292	291
Frankrijk	13	14	15	15
Griekenland	4	5	5	5
Italië	16	18	18	18
Oostenrijk	9	10	10	10
Portugal	4	5	5	5
Spanje	11	13	13	13
Ver. Koninkrijk	25	28	29	30
Australië	7	8	8	9
Canada	6	7	8	8
Hongarije	7	7	7	7
Indonesië	262	264	265	265
Polen	11	13	14	14
Verenigde Staten	8	10	10	11
Voormalig Joegoslavië	12	17	18	19
Voormalige Sovjet-Unie	5	7	7	8
Overige westerse landen	14	16	17	17
Totaal	800	822	827	831
<i>Totaal</i>	1 185	1 344	1 381	1 418

Tabel A.4
Alloctononen naar herkomstgroepering en geslacht, 1 januari 2002

	Eerste generatie		Tweede generatie	
	Mannen	Vrouwen	Mannen	Vrouwen
Werelddelen				
Afrika	159	121	93	90
Amerika	151	178	107	104
Azië	172	172	170	163
Europa	279	309	341	339
Oceanië	3	4	6	6
<i>Niet-westers</i>				
Afghanistan	16	12	1	1
Brazilië	2	4	2	2
China	12	13	6	5
Egypte	7	3	3	3
Filippijnen	2	6	2	2
Ghana	6	5	3	3
Hongkong	5	5	4	4
India	5	3	2	2
Irak	22	14	3	3
Iran	13	10	2	2
Kaapverdië	6	6	4	4
Marokko	87	72	63	61
Nederlandse Antillen + Aruba	40	42	22	21
Pakistan	7	4	3	3
Somalië	12	9	4	4
Suriname	86	100	65	64
Turkije	97	89	75	70
Vietnam	6	5	3	3
Zuid-Afrika	4	4	3	3
Overige niet-westerse landen	69	62	29	28
Totaal	503	469	300	287
<i>Westers</i>				
14 EU-landen	127	148	235	239
w.o.				
België	15	21	38	39
Duitsland	42	64	143	148
Frankrijk	7	9	8	7
Griekenland	5	2	3	2
Italië	12	5	9	9
Oostenrijk	2	4	5	5
Portugal	6	5	3	3
Spanje	9	9	7	6
Ver. Koninkrijk	25	20	15	15
Australië	2	2	4	4
Canada	2	2	4	4
Hongarije	2	3	3	3
Indonesië	62	76	135	130
Polen	5	13	7	7
Verenigde Staten	9	9	5	5
Voormalig Joegoslavië	28	27	10	9
Voormalige Sovjet-Unie	11	16	4	4
Overige westerse landen	12	17	9	9
Totaal	261	315	417	414
<i>Totaal</i>	764	783	716	701

Tabel A.5
Eerste generatie allochtonen naar herkomstgroepering en leeftijd, 1 januari 2002

	0-9 jaar	10-19 jaar	20-29 jaar	30-39 jaar	40-49 jaar	50 jaar of ouder	T otaal
<i>x 1 000</i>							
<i>Werelddelen</i>							
Afrika	8,0	33,9	67,7	83,7	46,8	39,4	279,4
Amerika	12,1	29,2	59,6	86,9	75,0	65,8	328,6
Azië	15,0	33,7	45,0	62,5	62,9	124,7	343,9
Europa	21,1	43,1	110,3	153,2	99,4	161,4	588,4
Oceanie	0,4	0,6	1,8	2,1	1,2	0,7	6,8
<i>Niet-westers</i>							
Afghanistan	4,1	7,6	5,5	5,9	3,2	2,2	28,4
Brazilië	0,4	0,8	1,4	2,0	1,1	0,4	6,3
China	1,1	3,7	5,8	5,8	3,7	4,5	24,6
Egypte	0,6	0,3	1,1	3,9	3,0	0,9	9,8
Filippijnen	0,3	0,6	1,5	2,1	1,7	1,0	7,2
Ghana	0,1	0,8	1,7	3,8	4,2	0,6	11,3
Hongkong	0,1	0,5	1,2	2,4	3,6	2,5	10,2
India	0,4	0,5	1,7	2,4	1,7	1,8	8,6
Irak	3,4	7,5	7,1	10,0	5,1	2,8	35,9
Iran	0,8	4,4	3,5	7,1	4,8	2,4	23,0
Kaapverdië	0,1	0,8	1,4	3,1	3,2	2,6	11,2
Marokko	2,4	13,5	41,3	47,1	25,0	30,3	159,6
Nederlandse Antillen + Aruba	6,0	11,3	19,5	17,4	15,0	13,2	82,2
Pakistan	0,5	1,0	2,2	3,3	2,7	1,1	10,8
Somalië	1,1	5,5	5,6	6,0	1,9	1,1	21,1
Suriname	1,9	11,0	28,0	52,8	48,2	44,4	186,3
Turkije	2,7	11,6	42,5	63,9	30,4	34,8	185,9
Vietnam	0,1	0,7	2,8	3,3	2,8	1,3	11,0
Zuid-Afrika	0,6	1,1	2,2	1,9	1,1	0,9	7,9
Overige niet-westerse landen	7,7	21,3	29,7	37,9	22,3	11,5	130,5
Totaal	34,4	104,4	205,8	282,0	184,9	160,2	971,7
<i>Westers</i>							
14 EU-landen	12,1	15,5	40,1	59,2	47,7	100,6	275,2
w.o.							
België	2,0	2,1	5,3	7,3	6,5	12,5	35,7
Duitsland	4,2	5,8	11,3	19,2	16,5	48,7	105,7
Frankrijk	1,2	1,3	4,1	4,1	2,6	3,5	16,8
Griekenland	0,3	0,5	1,2	1,7	1,3	2,0	7,1
Italië	0,4	0,7	2,5	3,9	2,7	6,8	17,0
Oostenrijk	0,2	0,3	0,7	1,0	0,9	2,8	5,9
Portugal	0,4	0,7	2,3	2,4	1,9	3,1	10,8
Spanje	0,6	0,7	3,2	3,9	2,8	6,5	17,7
Ver. Koninkrijk	2,2	2,7	6,3	12,0	9,9	11,9	45,1
Australië	0,3	0,4	1,3	1,4	0,8	0,5	4,7
Canada	0,3	0,5	1,0	1,2	0,9	0,5	4,4
Hongarije	0,1	0,2	1,1	0,8	0,7	2,5	5,4
Indonesië	0,5	1,1	4,2	6,9	24,4	100,3	137,5
Polen	0,5	1,3	4,6	3,7	3,7	4,3	18,3
Verenigde Staten	1,9	2,0	2,9	5,0	3,6	3,0	18,4
Voormalig Joegoslavië	2,4	8,2	10,1	13,9	10,1	11,0	55,8
Voormalige Sovjet-Unie	2,2	4,8	6,3	6,6	3,8	3,3	27,0
Overige westerse landen	1,8	2,1	6,9	7,6	4,6	5,8	28,7
Totaal	22,3	36,1	78,5	106,4	100,3	231,8	575,4
Totaal	56,6	140,5	284,3	388,4	285,2	392,0	1 547,1

Tabel A.6
Tweede generatie allochtonen naar herkomstgroepering en leeftijd, 1 januari 2002

	0-9 jaar	10-19 jaar	20-29 jaar	30-39 jaar	40-49 jaar	50 jaar of ouder	Totaal
<i>x 1 000</i>							
Werelddelen							
Afrika	101,7	57,7	20,3	1,9	0,3	0,8	182,6
Amerika	82,9	70,0	35,4	13,6	4,3	4,6	210,7
Azië	53,7	52,3	58,7	78,2	63,5	27,1	333,6
Europa	145,2	102,2	77,5	67,2	60,9	226,4	679,5
Oceanië	4,9	4,8	1,3	0,2	0,1	0,1	11,6
Niet-westers							
Afghanistan	2,6	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	2,7
Brazilië	2,1	1,1	0,4	0,1	0,1	0,2	4,0
China	5,5	2,8	1,5	0,4	0,4	0,6	11,1
Egypte	3,9	1,8	0,4	0,1	0,1	0,0	6,3
Filippijnen	2,1	1,3	0,4	0,0	0,0	0,0	3,9
Ghana	4,5	1,4	0,1	0,0	0,0	0,0	6,0
Hongkong	1,8	3,0	2,5	0,4	0,0	0,0	7,6
India	2,0	1,0	0,5	0,2	0,2	0,1	4,0
Irak	5,0	0,3	0,1	0,0	0,0	0,0	5,4
Iran	2,8	0,6	0,2	0,1	0,0	0,0	3,8
Kaapverdië	3,0	3,2	1,5	0,2	0,0	0,0	7,8
Marokko	64,2	43,7	15,8	0,9	0,0	0,0	124,5
Nederlandse Antillen + Aruba	17,8	12,6	7,3	3,9	0,7	0,4	42,7
Pakistan	3,5	2,2	0,7	0,0	0,0	0,0	6,5
Somalië	7,7	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	7,9
Suriname	46,9	46,1	23,7	8,1	2,2	1,9	128,9
Turkije	68,3	49,8	24,4	2,2	0,0	0,1	144,8
Vietnam	2,9	1,8	0,3	0,0	0,0	0,0	5,0
Zuid-Afrika	2,7	2,0	0,8	0,3	0,1	0,7	6,5
Overige niet-westerse landen	34,7	14,3	5,3	1,7	0,8	0,6	57,3
Totaal	283,9	189,2	85,8	18,6	4,6	4,6	586,7
Westers							
14 EU-landen	54,9	44,5	44,7	59,6	53,9	216,2	473,7
w.o.							
België	9,6	7,9	6,6	8,5	10,3	34,6	77,5
Duitsland	18,4	14,7	18,1	33,0	36,0	170,4	290,6
Frankrijk	4,2	3,0	2,3	1,9	1,7	2,0	15,1
Griekenland	1,6	1,1	1,1	1,1	0,1	0,1	5,0
Italië	3,2	2,9	4,2	5,8	1,0	1,1	18,2
Oostenrijk	1,1	1,0	1,2	1,5	1,1	3,8	9,7
Portugal	1,8	1,4	1,2	0,7	0,0	0,0	5,1
Spanje	3,3	3,2	3,6	2,7	0,2	0,1	13,2
Ver. Koninkrijk	8,6	7,1	4,9	3,3	2,6	3,3	29,8
Australië	3,6	3,7	1,0	0,2	0,1	0,1	8,8
Canada	3,1	3,2	1,0	0,2	0,2	0,2	7,9
Hongarije	0,7	0,5	0,8	1,6	1,1	2,2	6,9
Indonesië	14,8	34,6	50,7	76,3	62,5	26,2	265,2
Polen	4,0	1,9	1,0	1,1	2,8	3,1	13,9
Verenigde Staten	4,3	2,5	1,1	0,6	0,8	1,4	10,7
Voormalig Joegoslavië	9,4	3,3	4,5	0,8	0,3	0,5	18,9
Voormalige Sovjet-Unie	3,6	0,2	0,1	0,4	1,3	2,3	7,9
Overige westerse landen	6,3	3,5	2,4	1,7	1,4	2,1	17,4
Totaal	104,6	97,9	107,4	142,5	124,5	254,4	831,2
Totaal	388,5	287,0	193,1	161,1	129,1	259,0	1 417,9

Tabel A.7
Bevolkingsaandeel naar herkomstgroepering en leeftijd, 1 januari 2002

	0-9 jaar	10-19 jaar	20-29 jaar	30-39 jaar	40-49 jaar	50 jaar of ouder
	%					
Mannen en Vrouwen						
Totaal	12,4	12,0	12,7	16,4	15,0	31,4
autochtonen	11,9	11,5	11,9	15,9	15,2	33,6
allochtonen	15,0	14,4	16,1	18,5	14,0	22,0
w.v.						
westerse allochtonen	9,0	9,5	13,2	17,7	16,0	34,6
niet-westerse allochtonen	20,4	18,8	18,7	19,3	12,2	10,6
w.o.						
Turkije	21,5	18,6	20,2	20,0	9,2	10,6
Marokko	23,4	20,2	20,1	16,9	8,8	10,7
Suriname	15,5	18,1	16,4	19,3	16,0	14,7
Nederlandse Antillen en Aruba	19,0	19,1	21,5	17,0	12,6	10,9
Mannen						
Totaal	12,9	12,4	12,9	16,9	15,3	29,5
autochtonen	12,3	11,9	12,3	16,4	15,6	31,5
allochtonen	15,4	14,9	15,7	19,0	14,0	20,9
w.v.						
westerse allochtonen	9,6	10,1	13,2	18,0	16,1	33,1
niet-westerse allochtonen	20,3	19,0	17,9	20,0	12,2	10,7
w.o.						
Turkije	21,2	18,4	18,7	21,1	9,8	10,9
Marokko	22,6	19,3	18,3	18,4	8,7	12,8
Suriname	16,6	19,0	16,4	18,7	15,5	13,9
Nederlandse Antillen en Aruba	19,7	19,6	21,8	17,3	12,2	9,4
Vrouwen						
Totaal	12,0	11,6	12,4	15,9	14,7	33,3
autochtonen	11,5	11,1	11,5	15,5	14,8	35,6
allochtonen	14,6	13,9	16,5	18,0	14,0	23,0
w.v.						
westerse allochtonen	8,5	9,0	13,2	17,4	15,9	36,0
niet-westerse allochtonen	20,6	18,7	19,6	18,6	12,1	10,5
w.o.						
Turkije	21,8	18,8	21,9	18,8	8,6	10,2
Marokko	24,4	21,2	22,1	15,1	9,0	8,2
Suriname	14,5	17,3	16,4	19,9	16,5	15,4
Nederlandse Antillen en Aruba	18,3	18,6	21,2	16,7	13,0	12,2

Tabel A.8

Aantal allochtonen naar herkomstgroep en landsdeel, per honderdduizend inwoners, 1 januari 2001

	Noord	Oost	West	Zuid	Nederland totaal
<i>Allochtonen</i>	9 216	13 818	22 740	15 907	17 953
Niet-westers	3 669	6 424	13 429	5 870	9 277
w.o.					
Turkije	412	2 043	2 574	1 495	1 999
Suriname	624	933	3 309	588	1 932
Marokko	262	775	2 640	1 230	1 706
Ned. Antillen/Aruba	400	474	1 038	490	732
Irak	284	277	254	148	239
China	167	176	236	171	202
Somalië	143	127	206	217	185
Afghanistan	159	160	170	162	165
Iran	127	142	189	105	154
Westers	5 546	7 394	9 312	10 037	8 676
w.o.					
Indonesië	1 610	2 318	2 985	2 188	2 526
Duitsland	1 922	2 784	1 856	3 842	2 494
België	136	230	648	1 559	707
Voorm. Joegoslavië	432	365	492	436	447

Tabel A.9

Intensiteitsindex allochtonen, 1996 en 2001 (100 = aandeel gelijk aan aandeel totale bevolking) ¹⁾

	Noord		Oost		West		Zuid	
	1996	2001	1996	2001	1996	2001	1996	2001
<i>Allochtonen</i>	49	51	76	77	126	127	91	89
Niet-westers	36	40	66	69	148	145	60	63
w.o.								
Turkije	21	21	104	102	129	129	73	75
Suriname	34	32	41	48	174	171	30	30
Marokko	16	15	45	45	154	155	76	76
Ned. Antillen/Aruba								
Irak	112	119	111	116	112	106	58	62
China	79	83	86	87	118	117	84	85
Somalië	132	77	77	69	103	111	100	117
Afghanistan	61	96	90	97	113	103	100	98
Iran	77	82	87	92	126	122	67	68
Westers	60	64	86	85	107	107	118	116
w.o.								
Indonesië	63	64	92	92	118	118	86	87
Duitsland	74	77	112	112	74	74	156	154
België	17	19	31	32	90	92	226	220
Voorm. Joegoslavië	86	97	77	82	118	110	90	98

¹⁾ Voor de jaren 1996 en 2001 zijn voor de belangrijkste herkomstgroepen 'intensiteitsindices' berekend.

Indien een bepaalde groep op dezelfde wijze is verdeeld over de landsdelen als de totale bevolking, dan zou voor deze groep voor alle landsdelen de index gelijk zijn aan 100. Een waarde hoger dan 100 duidt op concentratie binnen een landsdeel, een waarde lager dan 100 op ondervertegenwoordiging.

Tabel A.10

Intensiteitsindex eerste en tweede generatie allochtonen van 25 jaar en ouder, 2001 ¹⁾ (100 = aandeel gelijk aan aandeel van totale bevolking van 25 jaar en ouder)

	Noord		Oost		West		Zuid	
	1 ^e gen.	2 ^e gen.	1 ^e gen.	2 ^e gen.	1 ^e gen.	2 ^e gen.	1 ^e gen.	2 ^e gen.
<i>Allochtonen</i>	46	59	71	95	136	100	77	124
Niet-westers	37	31	68	69	147	151	61	53
w.o.								
Turkije	21	19	105	108	128	126	74	76
Suriname	30	28	45	58	174	167	29	33
Marokko	15	23	46	54	154	135	76	104
Ned. Antillen/ Aruba	49	42	64	71	143	147	66	55
Westers	59	62	76	97	119	96	102	130
w.o.								
Indonesië	60	61	93	91	117	122	89	80
Duitsland	75	75	94	123	83	71	153	152
België	18	17	29	33	108	80	187	243
Voorm. Joegoslavië	92	59	81	68	114	113	93	121

¹⁾ Voor 2001 zijn voor de belangrijkste herkomstgroepen 'intensiteitsindices' berekend, uitgesplitst naar eerste en tweede generatie. Indien een bepaalde groep op dezelfde wijze is verdeeld over de landsdelen als de totale bevolking, dan zou voor deze groep voor alle landsdelen de index gelijk zijn aan 100. Een waarde hoger dan 100 duidt op concentratie binnen een landsdeel, een waarde lager dan 100 op ondervertegenwoordiging.

Tabel A.11
Gehuwde allochtone paren naar herkomstland van de allochtone partner op 1 januari 2001

	Totaal	Man en vrouw eerste generatie allochtoon (zelfde land)	Man en vrouw eerste generatie allochtoon (verschillend land) ¹⁾	Man eerste generatie vrouw tweede generatie allochtoon ¹⁾	Man tweede generatie vrouw eerste generatie allochtoon ²⁾
	<i>x 100</i>				
Totaal	7 815	2 103	228	174	163
14 EU-landen	3 112	138	52	45	73
w.o.					
België	481	15	5	6	13
Duitsland	1 971	43	15	19	49
Italië	113	8	5	6	2
Spanje	80	18	3	3	1
Verenigd Koninkrijk	199	22	12	6	2
Europa (min EU)					
Hongarije	49	4	1	1	1
Voormalig Joegoslavië	152	100	4	3	2
Polen	109	8	1	2	3
Roemenië	17	3	1	0	0
Voormalig Sovjet-Unie	71	19	1	0	1
Voormalig Tsjecho-slowakije	27	3	1	0	1
Turkije	709	589	11	40	24
Amerika					
Brazilië	19	1	1	0	0
Colombia	12	1	1	0	0
Nederlandse Antillen en Aruba	137	36	12	5	1
Suriname	456	239	19	16	7
Verenigde Staten	66	10	4	2	1
Azië					
Afghanistan	34	32	2	0	0
China	61	40	9	1	1
Filippijnen	29	3	0	0	0
Hong Kong	38	20	11	1	0
India	28	13	6	0	0
Indonesië	1 538	143	19	29	42
Iran	57	49	5	0	0
Irak	40	29	2	0	0
Israël	13	1	1	1	0
Japan	17	11	1	0	0
Pakistan	30	21	5	1	0
Sri Lanka	16	13	0	0	0
Thailand	22	1	0	0	0
Vietnam	30	25	1	0	0
Afrika					
Algerije	13	3	4	1	0
Egypte	37	13	6	1	0
Ghana	15	8	1	0	0
Kaap Verdië	26	18	2	1	0
Marokko	503	431	10	18	3
Somalië	17	15	1	0	0
Tunesië	14	5	1	1	0
Zuid-Afrika	25	4	1	0	0

¹⁾ Gerangschikt naar geboorteland van de man.

²⁾ Gerangschikt naar geboorteland van de ouders van de man.

N.B. De volledige lijst met landen en aantallen niet afgerond op honderdtallen staat in de Maandstatistiek van de bevolking, pag. 34, december 2001.

man eerste generatie allochtoon vrouw autochtoon	man autochtoon vrouw eerste generatie allochtoon	man tweede generatie allochtoon vrouw autochtoon	man autochtoon vrouw tweede generatie allochtoon	man en vrouw tweede generatie allochtoon ²⁾
829	1 105	1 517	1 505	191
322	441	989	945	108
40	74	159	153	16
127	208	736	694	81
39	11	18	20	3
20	21	6	8	1
50	54	25	26	3
6	8	13	14	1
15	19	4	5	1
7	49	19	20	2
3	8	1	1	0
2	23	12	11	1
3	11	4	5	1
26	8	3	3	6
2	12	1	1	0
1	9	0	0	0
30	30	10	13	1
54	72	22	23	4
13	19	8	8	1
0	0	0	0	0
1	5	3	2	0
1	24	0	0	0
1	2	1	1	0
3	2	1	1	0
211	207	402	425	60
2	1	0	0	0
5	2	0	0	0
5	4	0	0	0
1	4	0	0	0
2	1	0	0	0
1	1	0	0	0
1	19	1	1	0
1	2	0	0	0
4	1	0	0	0
14	1	0	1	0
3	2	0	0	0
2	3	0	0	0
26	11	2	2	1
1	0	0	0	0
6	1	0	0	0
4	9	3	3	0

Tabel A.12
Echtparen naar herkomstgroepering partners

Herkomstgroepering partners	Absoluut aantal	Aandeel
	<i>x 1 000</i>	<i>%</i>
<i>Beide partners eerste generatie allochtoon</i>	233	30
van wie		
uit hetzelfde land	210	27
uit een verschillend land	23	3
<i>Eerste generatie allochtoon met tweede generatie allochtoon</i>	34	4
van wie		
man eerste generatie allochtoon	17	2
vrouw eerste generatie allochtoon	16	2
<i>Eerste generatie allochtoon met autochtoon</i>	193	25
van wie		
man eerste generatie allochtoon	83	11
vrouw eerste generatie allochtoon	111	14
<i>Tweede generatie allochtoon met autochtoon</i>	302	39
van wie		
man tweede generatie allochtoon	152	19
vrouw tweede generatie allochtoon	150	19
<i>Beide partners tweede generatie allochtoon</i>	19	2
Totaal	781	100

Tabel A.13
Levendgeborenen naar leeftijd moeder voor verschillende welvaarts- en herkomstgroepen, 1995–2000

	Leeftijd van de moeder				Totaal
	19 jaar en jonger	20–29 jaar	30–39 jaar	40–49 jaar	
	<i>%</i>				<i>abs.</i>
Welvaartsgroep					
laag	2,7	54,0	41,0	2,3	306 455
hoog	0,5	34,0	63,3	2,3	853 282
Herkomstgroep					
niet-westers	2,9	54,0	40,1	3,1	170 279
westers	0,7	36,8	60,4	2,2	989 458

B. Onderwijs

Tabel B.1a
Eindexamenkandidaten voortgezet onderwijs naar schoolsoort, 2001

	Vbo	Mavo	Havo	Vwo	Totaal
	%				x 1 000
Totaal	29,7	30,1	21,4	18,7	156,7
Man	33,8	29,4	19,2	17,6	78,9
Vrouw	25,6	30,9	23,6	19,9	77,8
Autochtonen	28,0	30,1*	22,3	19,7	126,7
Niet-westerse allochtonen	43,2	31,1	15,3	10,4	19,8
Westerse allochtonen	25,2	29,1	22,7	22,9	10,2
Autochtonen	28,0	30,1	22,3	19,7	126,7
Man	32,5	29,2	19,9	18,5	64,0
Vrouw	23,4	31,0	24,7	21,0	62,6
Niet-westerse allochtonen	43,2	31,1	15,3	10,4	19,8
Man	44,9	30,6*	14,3	10,2*	9,7
Vrouw	41,5	31,6*	16,2	10,7*	10,1
Eerste generatie	48,6	29,5	13,7	8,2	6,1
Tweede generatie	40,7	31,8	16,0	11,4	13,7
w.o.					
Marokkanen	50,6	31,9*	12,6	4,9	4,2
Turken	50,4	31,2*	12,1	6,3	4,4
Surinamers	41,1	32,2*	15,5*	11,2*	4,7
Antillianen en Arubanen	44,8*	26,3	15,4*	13,6	1,5
Westerse allochtonen	25,2	29,1	22,7	22,9	10,2
Man	29,0	29,2*	20,5	21,3	5,2
Vrouw	21,3	29,0*	25,1	24,6	5,0

* De waarde wijkt niet significant af van de waarde van het naast hogere (vetgedrukte) aggregaat.

Bron: Inspectie van het Onderwijs, CBS, IB-groep.

Tabel B.1b
Aantallen eindexamenkandidaten voortgezet onderwijs naar schoolsoort en herkomstgroepering, 1999-2001

	1999	2000	2001
<i>x 1 000</i>			
Totaal vbo	50,2	47,8	46,6
Autochtonen	38,5	36,5	35,4
Niet-westerse allochtonen	8,5	8,5	8,5
Westerse allochtonen	3,2	2,8	2,6
Totaal mavo	47,3	47,8	47,2
Autochtonen	38,3	38,8	38,1
Niet-westerse allochtonen	5,7	5,9	6,2
Westerse allochtonen	3,2	3,1	3,0
Totaal havo	43,4	43,5	33,5
Autochtonen	36,8	36,6	28,2
Niet-westerse allochtonen	3,4	3,8	3,0
Westerse allochtonen	3,1	3,1	2,3
Totaal vwo	30,8	29,9	29,4
Autochtonen	26,4	25,4	25,0
Niet-westerse allochtonen	2,0	2,0	2,1
Westerse allochtonen	2,5	2,5	2,4

Bron: Inspectie van het Onderwijs, CBS, IB-groep.

Tabel B.2a
Slagingspercentages in het voortgezet onderwijs, 2001

	Vbo	Mavo	Havo	Vwo
	%			
Totaal	95	95	90	91
Man	92*	94*	89*	89*
Vrouw	95	95*	89*	89*
Autochtonen	96	96	91	92
Niet-westerse allochtonen	90	85	79	80
Westerse allochtonen	94	94*	87	89
Autochtonen	96	96	91	92
Man	94*	96*	90*	90*
Vrouw	97	96*	90*	90*
Niet-westerse allochtonen	90	85	79	80
Man	85*	84*	76*	77*
Vrouw	90	85*	77*	74*
Eerste generatie	91*	84*	78*	82*
Tweede generatie	90*	85*	79*	80*
<i>w.o.</i>				
Marokkanen	90*	88	80*	81*
Turken	87	74	72	73
Surinamers	92	88	77*	73
Antillianen en Arubanen	92*	91	82*	86
Westerse allochtonen	94	94	87	89
Man	91*	94*	86*	86*
Vrouw	94	94*	86*	87*

* De waarde wijkt niet significant af van de waarde van het naast hogere (vetgedrukte) aggregaat.

Bron: Inspectie van Onderwijs, CBS, IB-groep.

Tabel B.2b
Slagingspercentages voortgezet onderwijs naar herkomstgroepering en gemeentegrootte, 2001

	Vbo	Mavo	Havo	Vwo
	%			
Totaal	95	95	90	91
Vier grote gemeenten	92	87	85	89
Overige gemeenten	95	95	90	91
Totaal autochtonen	96	96	91	92
Vier grote gemeenten	94	94	90*	92*
Overige gemeenten	96	96	91*	92*
Totaal niet-westerse allochtonen	90	85	79	80
Vier grote gemeenten	90*	81	77	77
Overige gemeenten	90*	87	80	82
Totaal westerse allochtonen	94	94	87	89
Vier grote gemeenten	92*	90	84*	91*
Overige gemeenten	94*	95	88*	89*

* De waarde wijkt niet significant af van de waarde van het naast hogere (vetgedrukte) aggregaat.

Bron: Inspectie van het Onderwijs, CBS, IB-groep.

Tabel B.3a
Doorstroom ¹⁾ examenkandidaten van het vbo naar bestemming, 2001

	Geslaagden		Afgewezenen	
	bol	vbo ²⁾	bol	vbo ²⁾
	%			
Totaal	52	2	31	21
Man	42	3	28	21*
Vrouw	64	1	37	21*
Autochtonen	47	2	23	23
Niet-westerse allochtonen	73	2	45	16
Westerse allochtonen	53*	2*	28*	24*
Autochtonen	47	2	23	23
Man	38	3	20	23*
Vrouw	60	1	28	24*
Niet-westerse allochtonen	73	2	45	16
Man	66	2	43*	17*
Vrouw	80	1	49*	15*
eerste generatie	71	2	44*	14*
tweede generatie	74	1	45*	17*
<i>w.o.</i>				
Marokkanen	81	1*	50*	18*
Turken	74*	1*	46*	14*
Surinamers	71	2*	40*	19*
Antillianen en Arubanen	65	2*	40*	16*
Westerse allochtonen	53	2	28	24
Man	46	3	22	22*
Vrouw	63	1	41	29*

* De waarde wijkt niet significant af van de waarde van het naast hogere (vetgedrukte) aggregaat.

¹⁾ Doorstroom naar bbl, deeltijd bol en vavo werd niet waargenomen.

²⁾ Aangenomen mag worden dat de doorstroom naar het voortgezet onderwijs het vbo betreft.

Bron: Inspectie van Onderwijs, CBS, IB-groep.

Tabel B.3b
Doorstroom¹⁾ examenkandidaten van de mavo naar bestemming, 2001

	Geslaagden		Afgewezenen	
	bol	havo ²⁾	bol	mavo ³⁾
	%			
Totaal	72	7	21	56
Man	73	8*	21*	57*
Vrouw	71	7*	21*	55*
Autochtonen	71	7	16	60
Niet-westerse allochtonen	80	9	31	50
Westerse allochtonen	70	10	20*	55*
Autochtonen	71	7	16	60
Man	72	7*	14*	61*
Vrouw	70	7*	17*	58*
Niet-westerse allochtonen	80	9	31	50
Man	80*	9*	32*	51*
Vrouw	79*	9*	30*	49*
Eerste generatie	79*	10*	34*	41
Tweede generatie	80*	8*	29*	54
w.o.				
Marokkanen	85	8*	32*	53*
Turken	81*	9*	35	51*
Surinamers	81*	6	23	53*
Antillianen en Arubanen	75	10*	37*	43*
Westerse allochtonen	70	10	20	55
Man	70*	10*	23*	51*
Vrouw	70*	9*	18*	59*

* De waarde wijkt niet significant af van de waarde van het naast hogere (vetgedrukte) aggregaat.

¹⁾ Doorstroom naar bbl, deeltijd bol en vavo werd niet waargenomen.

²⁾ Aangenomen mag worden dat de doorstroom van geslaagden naar het voortgezet onderwijs de havo betreft.

³⁾ Aangenomen mag worden dat de doorstroom van afgewezenen naar het voortgezet onderwijs de mavo betreft.

Bron: Inspectie van Onderwijs, CBS, IB-groep.

Tabel B.3c
Doorstroom¹⁾ examenkandidaten van de havo naar bestemming, 2001

	Geslaagden			Afgewezenen	
	hbo	bol	vwo ²⁾	bol	havo ³⁾
	%				
Totaal	75	6	3	12	64
Man	77	5	4	12*	65*
Vrouw	74	6	3	12*	63*
Autochtonen	75	6	3*	11*	66
Niet-westerse allochtonen	81	3	3*	13*	59
Westerse allochtonen	73	5*	3*	12*	52
Autochtonen	75	6	3	11	66
Man	76	6	4	12*	67*
Vrouw	73	7	3	11*	65*
Niet-westerse allochtonen	81	3	3	13	59
Man	83	2*	4	14*	60*
Vrouw	79	4*	2	13*	59*
Eerste generatie	84*	2	3*	11*	53
Tweede generatie	80*	4	3*	14*	62
<i>w.o.</i>					
Marokkanen	87	3*	3*	16*	56*
Turken	86	2*	5*	19	53*
Surinamers	83*	3*	2*	10*	65*
Antillianen en Arubanen	66	3*	3*	5*	70*
Westerse allochtonen	73	5	3	12	52
Man	76	5*	4*	9*	52*
Vrouw	70	5*	3*	15*	53*

* De waarde wijkt niet significant af van de waarde van het naast hogere (vetgedrukte) aggregaat.

¹⁾ Doorstroom naar bbl, deeltijd bol en vavo werd niet waargenomen.

²⁾ Aangenomen mag worden dat de doorstroom van geslaagden naar het voortgezet onderwijs het vwo betreft.

³⁾ Aangenomen mag worden dat de doorstroom van afgewezenen naar het voortgezet onderwijs de havo betreft.

Bron: Inspectie van Onderwijs, CBS, IB-groep.

Tabel B.3d
Doorstroom¹⁾ examenkandidaten van het vwo naar bestemming, 2001

	Geslaagden		Afgewezenen		
	wo	hbo	hbo	vwo ²⁾	bol
	%				
Totaal	64	19	7	51	8
Man	69	15	6*	53*	7*
Vrouw	60	22	4*	50*	9*
Autochtonen	63	20	8*	52*	7
Niet-westerse allochtonen	76	11	6*	47	12
Westerse allochtonen	66*	12	7*	54*	11*
Autochtonen	63	20	8	52	7
Man	68	16	6*	54*	6*
Vrouw	58	23	5*	50*	7*
Niet-westerse allochtonen	76	11	6	47	12
Man	79	8	5*	45*	11*
Vrouw	74	13	4*	48*	13*
Eerste generatie	76*	10*	8*	44*	9*
Tweede generatie	76*	11*	5*	47*	13*
<i>w.o.</i>					
Marokkanen	83	10*	4*	45*	18*
Turken	91	4	4*	53*	24
Surinamers	78*	13*	4*	39	12*
Antillianen en Arubanen	63	18	15*	56*	0
Westerse allochtonen	66	12	7	54	11
Man	68	11*	2*	58*	8*
Vrouw	63	13*	2*	52*	12*

* De waarde wijkt niet significant af van de waarde van het naast hogere (vetgedrukte) aggregaat.

¹⁾ Doorstroom naar bbl, deeltijd bol en vavo werd niet waargenomen.

²⁾ Aangenomen mag worden dat de doorstroom van afgewezen kandidaten naar het voortgezet onderwijs het vwo betreft.

Bron: Inspectie van Onderwijs, CBS, IB-groep.

Tabel B.4
Doorstroom ¹⁾ van eindexamenkandidaten in het voortgezet onderwijs, 2001

	Naar							Overig ²⁾	Totaal
	vbo	mavo	havo	vwo	bol	hbo	wo		
	%							x 1 000	
Totaal	0,9	0,9	3,4	1,5	37,5	17,7	10,9	27,1	156,8
Autochtonen	0,9	0,7	3,2	1,5*	35,2	18,8	11,4	28,3	126,7
Niet-westerse allochtonen	1,3	2,3	4,1	1,3	54,0	10,9	6,4	19,7	19,8
Westerse allochtonen	0,9*	0,9*	4,0	1,9	34,2	17,0*	13,5	27,6	10,3
Niet-westerse allochtonen	1,3	2,3	4,1	1,3	54,0	10,9	6,4	19,7	19,8
w.o.									
Marokkanen	1,4*	2,0*	3,7*	0,7	65,5	9,3	3,2	14,2	4,2
Turken	1,4*	4,1	3,7*	1,3*	58,4	7,9	4,2	19,0	4,4
Surinamers	1,3*	2,1*	4,0*	1,4*	53,0*	11,0*	6,4*	20,7	4,7
Antillianen en Arubanen	1,3*	1,0	4,3*	1,4*	47,6	10,4*	7,3*	26,7	1,5

* De waarde wijkt niet significant af van de waarde van het naast hogere (vetgedrukte) aggregaat.

¹⁾ Doorstroom naar bbl, deeltijd bol en vavo werd niet waargenomen.

²⁾ Onder overig is inbegrepen de uitstroom en de eventuele doorstroom naar bbl, deeltijd bol of vavo.

Bron: Inspectie van Onderwijs, CBS, IB-groep

Tabel B.5
Doorstroom havo-examinandi naar hbo per sector, 2001

	Agrarisch	Technisch	Gezond- heidszorg	Econo- misch	Sociaal- agogisch	Kunst	Pedago- gisch
	%						
Totaal	3	18	8	41	11	2	17
Autochtonen	3	18	9	39	11*	2*	18
Niet-westerse allochtonen	1	19*	4	56	12*	1*	8
Westerse allochtonen	1	21	6	44	11*	3	14
Man	3	34	3	49	2	1	7
Autochtonen	3	34*	3*	48	2*	1*	7
Niet-westerse allochtonen	0	33*	2*	60	3*	0	2
Westerse allochtonen	1	38	2*	48*	3*	2*	5*
Vrouw	2	4	13	34	18	2	26
Autochtonen	2	4	14	32	18*	2	27
Niet-westerse allochtonen	1	6	6	53	20*	2*	13
Westerse allochtonen	1*	5*	10	41	18*	4	22

* De waarde wijkt niet significant af van de waarde van het naast hogere (vetgedrukte) aggregaat.

Bron: Inspectie van Onderwijs, CBS, IB-groep.

Tabel B.6
Doorstroom vwo-examinandi naar wo per HOOP-gebied, 2001

	Land- bouw	Natuur	Techniek	Gezond- heid	Economie	Recht	Gedrag en maat- schappij	Taal en cultuur
	%							
Totaal	2	9	16	12	19	13	19	10
Autochtonen	2	9*	17	12*	19	12	19	11
Niet-westerse allochtonen	1	8*	13	13*	26	20	14	6
Westerse allochtonen	1*	9*	15*	11*	18*	17	17	12
Man	2	12	26	8	27	11	9	6
Autochtonen	2	12*	27	7*	26*	10	9*	6
Niet-westerse allochtonen	1	11*	20	9*	32	16	8*	3
Westerse allochtonen	1*	12*	26*	8*	26*	13	9*	6*
Vrouw	2	5	6	16	12	15	28	15
Autochtonen	3	6*	6*	16*	11	14	30	15*
Niet-westerse allochtonen	0	5*	6*	16*	20	24	20	8
Westerse allochtonen	2*	6*	5*	14*	11*	20	24	19

* De waarde wijkt niet significant af van de waarde van het naast hogere (vetgedrukte) aggregaat.

Bron: Inspectie van Onderwijs, CBS, IB-groep.

Tabel B.7
Doorstroom vwo-examinandi naar hbo per sector, 2001

	Agrarisch	Technisch	Gezond- heidszorg	Econo- misch	Sociaal- agogisch	Kunst	Pedago- gisch
	%						
Totaal	3	18	13	41	7	6	11
Autochtonen	3	18*	14	40	7*	6*	12
Niet-westerse allochtonen	1*	18*	7	56	7*	5*	5
Westerse allochtonen	1*	20*	9*	48	6*	8*	7
Man	3	37	4	44	2	5	5
Autochtonen	3*	38*	4*	43	2*	5*	6
Niet-westerse allochtonen	1*	32*	4*	52*	3*	6*	1
Westerse allochtonen	0*	32*	3*	53*	3*	8*	2
Vrouw	2	6	19	40	11	7	15
Autochtonen	3*	5	20	39	11*	6*	16
Niet-westerse allochtonen	0*	9*	9	59	10*	5*	8
Westerse allochtonen	1*	12	14*	45*	9*	8*	10

* De waarde wijkt niet significant af van de waarde van het naast hogere (vetgedrukte) aggregaat.

Bron: Inspectie van Onderwijs, CBS, IB-groep.

C. Arbeid

Tabel C.1
Werkzame beroepsbevolking en netto arbeidsparticipatie van 15–64 jaar naar enkele persoonskenmerken, 2001

	Totaal	Geslacht		Leeftijd					Opleidingsniveau		
		Man	Vrouw	15–24 jaar	25–34 jaar	35–44 jaar	45–54 jaar	55–64 jaar	Laag	Mid- del- baar	Hoog
	<i>x 1 000</i>										
Werkzame beroeps- bevolking											
Totaal	7 064	4 215	2 848	854	1 956	2 017	1 678	559	2 033	3 080	1 947
Autochtonen	5 910	3 537	2 373	715	1 599	1 683	1 426	486	1 618	2 659	1 632
Westerse allochtonen	640	363	276	54	172	188	169	58	169	252	218
Niet-westerse allochtonen w.o.	513	315	198	85	184	146	82	15	246	168	98
Turken	103	69	34	19	42	30	9	4	68	26	9
Marokkanen	75	53	22	15	37	14	7	2	41	25	9
Surinamers	137	69	69	20	43	38	32	4	59	50	28
Antillianen/Arubanen	45	25	20	8	13	13	10	2	19	18	9
Eerste generatie allochtonen											
Totaal eerste generatie	703	414	288	63	215	220	166	40	291	229	181
Westerse allochtonen	278	148	130	15	68	83	87	25	79	96	103
Niet-westerse allochtonen w.o.	425	266	159	48	147	137	78	14	212	133	78
Turken	87	62	25	10	34	29	9	4	61	18	7
Marokkanen	61	46	16	8	31	14	7	2	33	22	7
Surinamers	111	54	56	11	30	35	31	4	51	38	21
Antillianen/Arubanen	37	20	17	6	9	12	9	1	16	14	7
Tweede generatie allochtonen											
Totaal tweede generatie	447	261	186	75	141	113	85	33	123	191	134
Westerse allochtonen	361	214	146	38	104	105	81	32	90	156	115
Niet-westerse allochtonen	86	47	39	36	37	9	4	1	33	35	19

Tabel C.1 (slot)

Werkzame beroepsbevolking en netto arbeidsparticipatie van 15–64 jaar naar enkele persoonskenmerken, 2001

	Totaal	Geslacht		Leeftijd					Opleidingsniveau		
		Man	Vrouw	15–24 jaar	25–34 jaar	35–44 jaar	45–54 jaar	55–64 jaar	Laag	Mid- del- baar	Hoog
	%										
Netto arbeidsparticipatie											
Totaal	65	77	53	45	82	79	72	34	49	72	82
Autochtonen	67	80	55	48	86	81	73	35	51	73	83
Westerse allochtonen	63	73	54	38	78	79	70	34	47	69	76
Niet-westerse allochtonen w.o.	50	60	40	34	60	60	56	22	39	65	72
Turken	48	62	33	36	59	58	39	23	42	67	77
Marokkanen	42	56	26	33	60	42	32	12	31	73	86
Surinamers	62	66	59	37	80	75	73	23	51	73	80
Antillianen/Arubanen	55	62	48	31	64	70	71	37	41	66	84
Eerste generatie allochtonen											
Totaal eerste generatie	55	66	44	38	61	64	61	26	43	65	72
Westerse allochtonen	61	71	53	39	73	75	68	31	48	64	74
Niet-westerse allochtonen w.o.	51	63	39	37	56	59	55	21	41	66	70
Turken	51	67	32	48	56	58	40	23	45	68	80
Marokkanen	42	60	23	37	57	42	32	12	30	77	87
Surinamers	66	72	61	46	77	76	73	24	56	77	79
Antillianen/Arubanen	56	68	46	36	58	69	70	28	43	66	85
Tweede generatie allochtonen											
Totaal tweede generatie	60	67	53	33	81	82	72	37	41	70	79
Westerse allochtonen	65	74	55	38	81	83	72	37	46	72	79
Niet-westerse allochtonen	47	46	48	30	81	77	72	39	31	61	83

Bron: Enquête beroepsbevolking.

Tabel C.2

Werkloze personen en werkloosheidspercentages van 15–64 jaar naar enkele persoonskenmerken, 2001

	Totaal	Geslacht		Leeftijd					Opleidingsniveau		
		Man	Vrouw	15-24 jaar	25-34 jaar	35-44 jaar	45-54 jaar	55-64 jaar	Laag	Mid- del- baar	Hoog
<i>x 1 000</i>											
Werkloze personen											
Totaal	248	106	142	66	56	64	50	13	113	88	46
Autochtonen	168	63	105	46	31	44	37	10	70	65	34
Westerse allochtonen	30	12	18	6	8	8	6	1	11	11	7
Niet-westerse allochtonen w.o.	49	30	19	14	17	11	6	1	32	12	5
Turken	9	6	3	2	4	2	0	1	6	2	0
Marokkanen	8	5	4	2	3	3	0		7	2	
Surinamers	9	6	3	4	3	1	1	0	6	3	1
Antillianen/Arubanen	4	3	2	2	1	1	0		2	1	0
Eerste generatie allochtonen											
Totaal eerste generatie	57	33	24	10	20	16	9	2	32	15	9
Westerse allochtonen	16	8	8	2	5	5	4	1	6	5	4
Niet-westerse allochtonen w.o.	41	25	16	7	15	11	5	1	26	10	5
Turken	7	5	3	1	3	2	0	1	5	1	0
Marokkanen	7	4	3	1	3	3	0		6	1	
Surinamers	6	4	3	2	2	1	1	0	4	2	1
Antillianen/Arubanen	3	2	1	1	1	1	0		2	1	0
Tweede generatie allochtonen											
Totaal tweede generatie	22	10	13	11	4	4	3	0	11	8	3
Westerse allochtonen	14	4	9	4	3	4	3	0	5	6	3
Niet-westerse allochtonen	9	5	3	7	1	0	0	0	6	2	1

Tabel C.2 (slot)

Werkloze personen en werkloosheidspercentages van 15–64 jaar naar enkele persoonskenmerken, 2001

	Totaal	Geslacht		Leeftijd					Opleidingsniveau		
		Man	Vrouw	15-24 jaar	25-34 jaar	35-44 jaar	45-54 jaar	55-64 jaar	Laag	Mid- del- baar	Hoog
	%										
Werkloosheidspercentages											
Totaal	3	2	5	7	3	3	3	2	5	3	2
Autochtonen	3	2	4	6	2	3	3	2	4	2	2
Westerse allochtonen	4	3	6	10	4	4	4	2	6	4	3
Niet-westerse allochtonen w.o.	9	9	9	14	8	7	7	7	11	7	5
Turken	8	8	7	9	8	5	5	18	9	6	4
Marokkanen	10	8	15	11	7	18	6		14	6	
Surinamers	6	8	5	17	7	3	3	2	9	5	3
Antillianen/Arubanen	8	9	7	20	7	6	2		12	8	1
Eerste generatie allochtonen											
Totaal	7	7	8	13	9	7	5	5	10	6	5
Westerse allochtonen	6	5	6	13	6	5	4	3	7	5	4
Niet-westerse allochtonen w.o.	9	9	9	13	10	8	7	7	11	7	6
Turken	8	7	9	8	9	5	5	18	8	7	5
Marokkanen	11	9	16	13	8	18	6		16	6	
Surinamers	5	6	4	14	7	3	2	2	7	4	3
Antillianen/Arubanen	8	8	8	15	10	7	3		10	8	1
Tweede generatie allochtonen											
Totaal	5	4	6	12	3	3	3	1	8	4	3
Westerse allochtonen	4	2	6	9	3	3	3	1	5	3	2
Niet-westerse allochtonen	9	10	8	15	4	2	10	0	15	7	3

Bron: Enquête beroepsbevolking.

Tabel C3
Arbeidsmarktpositie van personen van 15–64 jaar naar herkomstgroepering

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2000 ¹⁾	2001
Totaal	%								
Netto arbeidsparticipatie									
Autochtonen	58	60	61	62	64	66	67	67	67
Westerse allochtonen	54	55	56	58	60	62	63	63	63
Niet-westerse allochtonen w.o.	37	37	39	42	44	45	50	48	50
Turken	29	30	33	35	36	40	44	44	48
Marokkanen	29	29	30	35	36	37	36	34	42
Surinamers	47	49	52	53	58	58	62	63	62
Antillianen/Arubanen	43	44	46	45	49	53	57	55	55
Werkloosheid									
Autochtonen	7	7	6	5	4	3	3	3	3
Westerse allochtonen	11	11	10	9	6	5	5	5	4
Niet-westerse allochtonen w.o.	25	26	22	20	16	14	11	11	9
Turken	30	31	25	22	17	13	10	9	8
Marokkanen	29	32	29	21	20	18	12	13	10
Surinamers	19	19	16	14	12	10	10	9	6
Antillianen/Arubanen	22	23	21	21	15	13	8	8	8
Man									
Netto arbeidsparticipatie									
Autochtonen	73	74	75	76	78	78	79	79	80
Westerse allochtonen	67	67	67	69	72	73	74	75	73
Niet-westerse allochtonen w.o.	45	46	48	49	53	55	60	59	60
Turken	41	43	44	49	50	54	61	61	62
Marokkanen	36	41	41	45	49	51	49	48	56
Surinamers	54	56	59	57	63	63	71	72	66
Antillianen/Arubanen	53	56	54	51	60	67	62	61	62
Werkloosheid									
Autochtonen	5	5	4	3	3	2	2	2	2
Westerse allochtonen	9	9	9	8	5	4	3	3	3
Niet-westerse allochtonen w.o.	27	26	22	21	17	13	10	10	9
Turken	30	28	25	21	16	12	9	8	8
Marokkanen	33	31	28	23	20	17	11	12	8
Surinamers	19	20	15	13	13	10	8	7	8
Antillianen/Arubanen	21	18	19	20	13	12	7	8	9

Tabel C3 (slot)
Arbeidsmarktpositie van personen van 15–64 jaar naar herkomstgroepering

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2000 ¹⁾	2001
Vrouw	%								
Netto arbeidsparticipatie									
Autochtonen	43	45	46	48	50	52	54	54	55
Westerse allochtonen	40	44	46	47	48	51	52	51	54
Niet-westerse allochtonen w.o.	28	28	30	34	35	35	40	36	40
Turken	16	17	21	19	21	24	25	26	33
Marokkanen	20	14	15	22	22	21	19	19	26
Surinamers	40	44	45	49	54	53	55	55	59
Antillianen/Arubanen	34	33	38	40	39	41	52	50	48
Werkloosheid									
Autochtonen	10	10	10	8	6	5	5	5	4
Westerse allochtonen	15	14	12	12	9	7	7	7	6
Niet-westerse allochtonen w.o.	23	27	22	19	16	15	12	12	9
Turken	31	39	26	25	18	15	12	12	7
Marokkanen	18	37	35	16	20	22	15	15	15
Surinamers	20	17	17	15	12	10	11	11	5
Antillianen/Arubanen	23	29	23	21	18	15	8	9	7

¹⁾ Ingaande 2000 is de omzetting van de steekproefaantallen naar populatietotalen herzien.

Bron: Enquête Beroepsbevolking.

Tabel C.4a

Procentuele verdeling van banen naar herkomstgroepering (beperkt), ultimo oktober 1998

	Totaal	Herkomstgroepering			Totaal	Herkomstgroepering		
		Autoch- toon	Niet- wes- terse alloch- tonen	Wes- terse alloch- tonen		Autoch- toon	Niet- wes- terse Alloch- tonen	Wes- terse alloch- tonen
	%							
Totaal	100	100	100	100	100	84,9	6,7	8,4
Generatie								
Autochtoon	84,9	100			100	100		
Eerste generatie	8,5		82,7	35,3	100		65,0	35,0
Tweede generatie, waarvan								
een ouder geboren in buitenland	4,9		6,1	53,0	100		8,4	91,6
beide ouders geboren in buitenland	1,7		11,2	11,7	100		43,3	56,7
Geslacht								
Man	58,1	58,2	59,4	56,6	100	84,9	6,9	8,2
Vrouw	41,9	41,8	40,6	43,4	100	84,8	6,5	8,7
Leeftijd								
15–24 jaar	17,8	17,5	25,9	14,1	100	83,6	9,7	6,7
25–34 jaar	29,5	29,1	35,9	28,5	100	83,7	8,2	8,1
35–44 jaar	25,9	26,0	25,3	26,0	100	85,0	6,5	8,5
45–54 jaar	20,6	21,1	10,6	23,6	100	86,9	3,4	9,7
55–64 jaar	6,1	6,2	2,3	7,8	100	86,7	2,5	10,8
Bedrijfsgrootte								
Bedrijven met 1– 9 werknemers	14,9	15,3	11,8	13,6	100	87,0	5,3	7,7
Bedrijven met 10–99 werknemers	25,3	25,9	20,5	23,0	100	86,9	5,4	7,7
Bedrijven met 100 werknemers en meer	57,9	57,0	65,1	61,2	100	83,5	7,5	8,9
Onbekend	1,9	1,8	2,7	2,2	100	80,8	9,5	9,7
Aantal SV-dagen								
Minder dan 50 dagen	1,2	1,2	1,4	1,1	100	84,8	7,7	7,5
50 tot 100 dagen	6,0	5,9	7,2	5,3	100	84,4	8,0	7,5
100 tot 150 dagen	6,4	6,4	7,3	6,0	100	84,6	7,6	7,8
150 tot 200 dagen	7,6	7,6	8,6	7,6	100	84,1	7,5	8,4
200 tot 260 dagen	17,4	17,1	21,7	16,6	100	83,6	8,4	8,0
260 dagen en meer	61,4	61,7	53,9	63,4	100	85,4	5,9	8,7
BLSV-klassen								
Minder dan EUR 5 000	13,6	13,2	19,8	12,1	100	82,7	9,8	7,5
EUR 5 000 tot 10 000	10,8	10,6	13,7	10,7	100	83,2	8,5	8,3
EUR 10 000 tot 15 000	12,7	12,3	18,1	13,0	100	81,8	9,5	8,6
EUR 15 000 tot 25 000	32,6	32,4	35,3	32,4	100	84,4	7,3	8,4
EUR 25 000 en meer	30,3	31,5	13,2	31,8	100	88,2	2,9	8,9

Bron: SSB, Banenbestand 1998.

Tabel C.4b

Procentuele verdeling van banen naar economische activiteit en herkomstgroepering (beperkt), ultimo oktober 1998

		Totaal	Herkomstgroepering			Totaal	Herkomstgroepering		
			Au- toch- toon	Niet- wes- terse alloch- tonen	Wes- terse alloch- tonen		Au- toch- toon	Niet- wes- terse alloch- tonen	Wes- terse alloch- tonen
		%							
Totaal		100	100	100	100	100	84,9	6,7	8,4
Bedrijfssector									
Landbouw en visserij	SBI 01-05	1,8	1,9	2,4	0,9	100	87,5	8,6	3,9
Industrie en bouwnijverheid	SBI 10-45	21,2	21,7	17,1	20,0	100	86,7	5,4	7,9
Commerciële dienstverlening	SBI 50-74	47,2	45,8	61,0	50,5	100	82,3	8,7	9,0
Niet-commerciële dienstverlening	SBI 75-93	29,7	30,6	19,5	28,7	100	87,4	4,4	8,2
Bedrijfstak									
Landbouw en visserij	SBI 01-05	1,8	1,9	2,4	0,9	100	87,5	8,6	3,9
Delfstoffenwinning	SBI 10-14	0,1	0,1	x	0,2	100	85,0	x	12,2
Industrie	SBI 15-37	14,5	14,4	14,5	15,5	100	84,3	6,7	9,0
Energie- en waterleidingbedrijven	SBI 40-41	0,6	0,6	0,2	0,5	100	90,0	2,3	7,7
Bouwnijverheid	SBI 45	6,0	6,5	2,4	3,8	100	92,0	2,6	5,3
Handel	SBI 50-52	16,6	17,1	13,1	14,9	100	87,2	5,3	7,6
Horeca	SBI 55	3,4	3,0	6,7	4,2	100	76,3	13,3	10,4
Vervoer en communicatie	SBI 60-64	6,2	6,3	4,7	6,3	100	86,3	5,1	8,6
Financiële instellingen	SBI 65-67	3,6	3,7	2,4	3,9	100	86,6	4,5	9,0
Zakelijke dienstverlening	SBI 70-74	17,4	15,7	34,1	21,2	100	76,5	13,2	10,3
Openbaar bestuur	SBI 75	7,1	7,3	4,8	7,3	100	86,9	4,5	8,6
Onderwijs	SBI 80	6,2	6,4	3,1	6,2	100	88,1	3,3	8,5
Gezondheids- en welzijnszorg	SBI 85	12,8	13,3	9,0	11,2	100	87,9	4,7	7,4
Cultuur en overige dienstverlening	SBI 90-93	3,6	3,6	2,6	4,0	100	85,7	4,9	9,4
Bedrijfsklassen									
Voedings- en genotmiddelenindustrie	SBI 15-16	2,2	2,2	2,8	1,8	100	84,5	8,5	6,9
Grafische industrie	SBI 22	1,3	1,3	0,8	1,4	100	86,6	4,0	9,4
Aardolie- en chemische industrie	SBI 23-25	1,7	1,7	1,6	2,1	100	83,6	6,1	10,3
Metaal- en elektrotechnische industrie	SBI 27-35	5,6	5,5	5,3	6,4	100	83,9	6,4	9,7
Autohandel en -reparatie	SBI 50	1,8	1,9	1,0	1,4	100	89,6	3,9	6,5
Groothandel	SBI 51	6,2	6,3	4,6	6,5	100	86,2	5,0	8,8
Detailhandel	SBI 52	8,7	8,9	7,4	7,0	100	87,4	5,7	6,9
Openbaar vervoer en wegvervoer	SBI 60	2,7	2,8	1,4	2,1	100	90,1	3,4	6,5
Uitzendbureaus (staf en uitzend- krachten)	SBI 74501	5,3	4,3	15,7	6,9	100	69,1	19,9	11,0
Schoonmaakbedrijven	SBI 747	2,3	1,7	8,9	2,6	100	64,1	26,3	9,7
Ziekenhuizen	SBI 8511	3,6	3,7	2,2	3,5	100	87,8	4,0	8,2
Verpleeg- en bejaardentehuizen	SBI 8531	4,5	4,8	3,2	3,4	100	89,0	4,7	6,4

Bron: SSB, Banenbestand 1998.

Tabel C.5a
Procentuele verdeling van banen naar herkomstgroepering, ultimo oktober 1998

	Totaal	Herkomstgroepering						
		Autochtoon	Niet-westerse allochtonen					Westerse allochtonen
			Marokko	Turkije	Suriname	Antillen en Aruba	Overig	
	%							
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100
Generatie								
Autochtoon	84,9	100						
Eerste generatie	8,5		82,9	80,0	81,6	77,8	87,6	35,3
Tweede generatie, waarvan								
een ouder geboren in buitenland	4,9		2,1	1,6	7,1	16,9	7,4	53,0
beide ouders geboren in buitenland	1,7		14,9	18,3	11,3	5,4	5,0	11,7
Geslacht								
Man	58,1	58,2	66,6	66,1	49,3	53,6	63,4	56,6
Vrouw	41,9	41,8	33,4	33,9	50,7	46,4	36,6	43,4
Leeftijd								
15-24 jaar	17,8	17,5	39,1	31,0	19,6	23,0	21,4	14,1
25-34 jaar	29,5	29,1	35,5	42,4	33,2	33,5	35,2	28,5
35-44 jaar	25,9	26,0	16,2	19,9	29,5	25,7	30,4	26,0
45-54 jaar	20,6	21,1	6,7	5,2	14,6	15,1	11,2	23,6
55-64 jaar	6,1	6,2	2,5	1,5	3,0	2,8	1,8	7,8
Bedrijfsgrootte								
Bedrijven met 1- 9 werknemers	14,9	15,3	10,8	13,5	7,6	8,5	17,1	13,6
Bedrijven met 10-99 werknemers	25,3	25,9	22,9	23,7	16,8	19,4	21,0	23,0
Bedrijven met 100 werknemers en meer	57,9	57,0	63,9	58,5	73,9	69,9	59,0	61,2
Onbekend	1,9	1,8	2,3	4,3	1,8	2,2	2,9	2,2
Aantal SV-dagen								
Minder dan 50 dagen	1,2	1,2	1,6	1,4	1,1	1,5	1,5	1,1
50 tot 100 dagen	6,0	5,9	7,9	7,1	5,9	7,7	8,0	5,3
100 tot 150 dagen	6,4	6,4	8,3	7,1	6,4	7,3	7,8	6,0
150 tot 200 dagen	7,6	7,6	9,5	8,4	7,9	8,8	8,8	7,6
200 tot 260 dagen	17,4	17,1	23,3	22,3	20,0	21,1	22,6	16,6
260 dagen en meer	61,4	61,7	49,4	53,8	58,7	53,7	51,3	63,4
BLSV-klassen								
Minder dan EUR 5 000	13,6	13,2	26,6	19,8	15,2	18,0	21,3	12,1
EUR 5 000 tot 10 000	10,8	10,6	14,9	13,9	12,0	12,0	15,3	10,7
EUR 10 000 tot 15 000	12,7	12,3	17,4	17,0	17,9	18,2	19,5	13,0
EUR 15 000 tot 25 000	32,6	32,4	33,2	37,6	37,9	35,1	32,0	32,4
EUR 25 000 en meer	30,3	31,5	7,9	11,7	17,1	16,7	12,0	31,8

Bron: SSB, Banenbestand 1998.

Tabel C.5b

Procentuele verdeling van banen naar economische activiteit en herkomstgroepering, ultimo oktober 1998

		Totaal	Herkomstgroepering						
			Au- toch- toon	Niet-westerse allochtonen					Wes- terse alloch- tonen
				Ma- rokko	Tur- kije	Suri- name	Antil- len en Aruba	Overig	
		%							
Totaal		100	100	100	100	100	100	100	100
Bedrijfssector									
Landbouw en visserij	SBI 01-05	1,8	1,9	3,5	5,8	0,4	x	1,8	0,9
Industrie en bouwnijverheid	SBI 10-45	21,2	21,7	18,6	26,7	13,0	15,4	14,0	20,0
Commerciële dienstverlening	SBI 50-74	47,2	45,8	63,8	55,0	57,5	57,3	69,4	50,5
Niet-commerciële dienstverlening	SBI 75-93	29,7	30,6	14,1	12,4	29,0	26,8	14,8	28,7
Bedrijfstak									
Landbouw en visserij	SBI 01-05	1,8	1,9	3,5	5,8	0,4	x	1,8	0,9
Delfstoffenwinning	SBI 10-14	0,1	0,1	x	x	x	x	x	0,2
Industrie	SBI 15-37	14,5	14,4	15,9	23,4	10,7	12,1	12,0	15,5
Energie- en waterleidingbedrijven	SBI 40-41	0,6	0,6	x	x	x	x	x	0,5
Bouwnijverheid	SBI 45	6,0	6,5	2,6	3,2	2,0	2,9	1,8	3,8
Handel	SBI 50-52	16,6	17,1	16,3	13,6	12,3	11,3	12,2	14,9
Horeca	SBI 55	3,4	3,0	6,7	4,3	3,3	3,9	13,5	4,2
Vervoer en communicatie	SBI 60-64	6,2	6,3	3,0	3,5	6,9	5,1	4,0	6,3
Financiële instellingen	SBI 65-67	3,6	3,7	1,4	1,4	4,2	3,0	1,7	3,9
Zakelijke dienstverlening	SBI 70-74	17,4	15,7	36,3	32,2	30,8	34,0	38,0	21,2
Openbaar bestuur	SBI 75	7,1	7,3	3,0	3,2	7,9	6,6	3,0	7,3
Onderwijs	SBI 80	6,2	6,4	2,3	2,2	4,3	3,8	2,5	6,2
Gezondheids- en welzijnszorg	SBI 85	12,8	13,3	6,6	4,5	14,1	13,4	6,5	11,2
Cultuur en overige dienstverlening	SBI 90-93	3,6	3,6	2,2	2,5	2,7	3,0	2,8	4,0
Bedrijfsklassen									
Voedings- en genotmiddelenindustrie	SBI 15-16	2,2	2,2	3,9	4,5	1,6	1,5	2,8	1,8
Grafische industrie	SBI 22	1,3	1,3	x	0,8	0,9	x	0,7	1,4
Aardolie- en chemische industrie	SBI 23-25	1,7	1,7	1,6	2,5	1,2	1,6	1,2	2,1
Metaal- en elektrotechnische industrie	SBI 27-35	5,6	5,5	5,1	8,5	3,9	5,3	4,5	6,4
Autohandel en -reparatie	SBI 50	1,8	1,9	1,1	1,2	1,2	x	0,8	1,4
Groothandel	SBI 51	6,2	6,3	4,6	4,9	4,0	3,9	5,5	6,5
Detailhandel	SBI 52	8,7	8,9	10,7	7,5	7,1	6,4	5,9	7,0
Openbaar vervoer en wegvervoer	SBI 60	2,7	2,8	1,2	1,5	1,9	1,3	0,7	2,1
Uitzendbureaus (staf en uitzendkrachten)	SBI 74501	5,3	4,3	14,8	15,4	13,6	17,3	18,4	6,9
Schoonmaakbedrijven	SBI 747	2,3	1,7	14,2	9,4	6,1	5,0	9,8	2,6
Ziekenhuizen	SBI 8511	3,6	3,7	1,5	1,1	3,1	3,3	1,9	3,5
Verpleeg- en bejaardentehuizen	SBI 8531	4,5	4,8	2,1	1,1	5,4	5,2	2,1	3,4

Bron: SSB, Banenbestand 1998.

Tabel C.6a
Procentuele verdeling van banen van allochtonen naar generatie, ultimo oktober 1998

	Totaal alloch- tonen	Generatie			Totaal alloch- tonen	Generatie		
		Eerste gene- ratie	Tweede generatie			Eerste gene- ratie	Tweede generatie	
			één ouder geboren in bui- tenland	beide ouders geboren in bui- tenland			één ouder geboren in bui- tenland	beide ouders geboren in bui- tenland
	%							
Totaal	100	100	100	100	100	56,3	32,2	11,5
Herkomstgroepering								
Niet-westerse allochtonen	44,3	65,0	8,4	43,3	100	82,7	6,1	11,2
Marokko	7,5	11,0	0,5	9,7	100	82,9	2,1	14,9
Turkije	8,8	12,5	0,4	14,0	100	80,0	1,6	18,3
Suriname	13,2	19,1	2,9	12,9	100	81,6	7,1	11,3
Antillen en Aruba	3,8	5,3	2,0	1,8	100	77,8	16,9	5,4
Overig	11,1	17,2	2,6	4,8	100	87,6	7,4	5,0
Westerse allochtonen	55,7	35,0	91,6	56,7	100	35,3	53,0	11,7
Geslacht								
Man	57,9	59,2	57,2	53,4	100	57,6	31,8	10,6
Vrouw	42,1	40,8	42,8	46,6	100	54,5	32,8	12,7
Leeftijd								
15–24 jaar	19,3	14,1	19,8	43,5	100	41,1	33,0	25,8
25–34 jaar	31,8	33,7	30,3	26,6	100	59,7	30,7	9,6
35–44 jaar	25,7	28,5	22,4	20,8	100	62,6	28,1	9,3
45–54 jaar	17,9	18,5	20,5	7,6	100	58,1	37,0	4,9
55–64 jaar	5,4	5,2	7,1	1,5	100	54,4	42,4	3,2
Bedrijfsgrootte								
Bedrijven met 1– 9 werknemers	12,8	11,9	14,7	12,1	100	52,2	37,0	10,8
Bedrijven met 10–99 werknemers	21,9	21,4	23,3	20,4	100	55,0	34,3	10,7
Bedrijven met 100 werknemers en meer	62,9	64,2	59,9	64,9	100	57,5	30,7	11,8
Onbekend	2,4	2,5	2,1	2,6	100	59,2	28,4	12,4
Aantal SV-dagen								
Minder dan 50 dagen	1,2	1,0	1,3	1,9	100	47,6	34,1	18,3
50 tot 100 dagen	6,1	5,1	6,6	9,9	100	47,0	34,4	18,6
100 tot 150 dagen	6,6	5,7	6,8	10,3	100	48,7	33,3	18,0
150 tot 200 dagen	8,0	7,7	7,9	10,2	100	53,7	31,6	14,6
200 tot 260 dagen	18,9	20,7	16,2	17,5	100	61,8	27,6	10,6
260 dagen en meer	59,2	59,8	61,4	50,1	100	56,9	33,4	9,7
BLSV-klassen								
Minder dan EUR 5 000	15,5	13,6	14,6	27,3	100	49,4	30,4	20,2
EUR 5 000 tot 10 000	12,0	12,5	10,8	13,0	100	58,6	29,0	12,4
EUR 10 000 tot 15 000	15,3	17,1	12,5	13,7	100	63,2	26,5	10,3
EUR 15 000 tot 25 000	33,7	36,2	31,1	28,8	100	60,4	29,8	9,8
EUR 25 000 en meer	23,6	20,6	30,9	17,2	100	49,3	42,3	8,4

Bron: SSB, Banenbestand 1998.

Tabel C.6b

Procentuele verdeling van banen van allochtonen naar economische activiteit en generatie, ultimo oktober 1998

		Totaal alloch- tonen	Generatie		Totaal alloch- tonen	Generatie			
			Eerste gene- ratie	Tweede generatie		Eerste gene- ratie	Tweede generatie		
				één ouder geboren in bui- tenland	beide ouders geboren in bui- tenland			één ouder geboren in bui- tenland	beide ouders geboren in bui- tenland
%									
Totaal		100	100	100	100	100	56,3	32,2	11,5
Bedrijfssector									
Landbouw en visserij	SBI 01-05	1,5	2,0	0,9	0,9	100	74,2	18,8	7,0
Industrie en bouwnijverheid	SBI 10-45	18,7	19,7	18,7	14,0	100	59,2	32,2	8,6
Commerciële dienstverlening	SBI 50-74	55,2	55,8	50,9	63,7	100	57,0	29,8	13,3
Niet-commerciële dienst- verlening	SBI 75-93	24,6	22,5	29,5	21,4	100	51,4	38,6	10,0
Bedrijfstak									
Landbouw en visserij	SBI 01-05	1,5	2,0	0,9	0,9	100	74,2	18,8	7,0
Delfstoffenwinning	SBI 10-14	0,1	0,2	x	x	100	60,3	x	x
Industrie	SBI 15-37	15,0	16,6	13,7	10,9	100	62,2	29,5	8,4
Energie- en waterleiding- bedrijven	SBI 40-41	0,4	0,3	0,5	0,3	100	43,3	46,4	10,3
Bouwnijverheid	SBI 45	3,2	2,6	4,3	2,6	100	46,9	43,6	9,5
Handel	SBI 50-52	14,1	11,4	16,8	19,9	100	45,3	38,5	16,2
Horeca	SBI 55	5,3	5,9	4,1	5,9	100	62,4	24,8	12,8
Vervoer en communicatie	SBI 60-64	5,6	5,2	6,4	5,2	100	52,5	36,9	10,7
Financiële instellingen	SBI 65-67	3,2	2,6	4,0	4,1	100	45,3	40,2	14,5
Zakelijke dienstverlening	SBI 70-74	26,9	30,8	19,6	28,7	100	64,3	23,5	12,2
Openbaar bestuur	SBI 75	6,2	5,2	7,6	7,1	100	47,2	39,7	13,1
Onderwijs	SBI 80	4,8	4,3	6,3	3,3	100	50,3	42,0	7,7
Gezondheids- en welzijnszorg	SBI 85	10,2	10,0	11,4	7,9	100	55,0	36,1	8,9
Cultuur en overige dienst- verlening	SBI 90-93	3,4	3,0	4,2	3,2	100	49,9	39,4	10,7
Bedrijfsklassen									
Voedings- en genotmiddelen- industrie	SBI 15-16	2,3	2,8	1,7	1,4	100	69,4	23,6	6,9
Grafische industrie	SBI 22	1,1	0,9	1,5	1,1	100	46,5	42,5	11,0
Aardolie- en chemische industrie	SBI 23-25	1,9	2,0	1,8	1,3	100	61,3	30,6	8,2
Metaal- en elektrotechnische industrie	SBI 27-35	5,9	6,5	5,2	4,5	100	62,5	28,7	8,9
Autohandel en -reparatie	SBI 50	1,2	1,0	1,6	1,3	100	46,8	41,4	11,8
Groothandel	SBI 51	5,7	5,5	6,2	5,1	100	54,5	35,2	10,3
Detailhandel	SBI 52	7,2	4,9	9,1	13,5	100	37,9	40,6	21,5
Openbaar vervoer en wegvervoer	SBI 60	1,8	1,5	2,3	1,3	100	49,2	42,3	8,6
Uitzendbureaus (staf en uitzend- krachten)	SBI 74501	10,8	12,9	6,2	13,4	100	67,1	18,6	14,3
Schoonmaakbedrijven	SBI 747	5,4	7,7	1,9	3,7	100	80,5	11,6	7,9
Ziekenhuizen	SBI 8511	2,9	2,7	3,5	2,4	100	51,8	38,8	9,4
Verpleeg- en bejaardentehuizen	SBI 8531	3,3	3,4	3,5	2,4	100	57,2	34,4	8,4

Bron: SSB, Banenbestand 1998.

D. Inkomen

Tabel D.1

Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen van huishoudens naar herkomstsgroepering, samenstelling van het huishouden, sociaal-economische categorie en leeftijd van de hoofdkostwinner, 1999

	Aantal huishoudens met 52 weken inkomen							
	totaal		autochtoon		westers allochtoon		niet-westers allochtoon	
	aantal	gemiddeld gestandaardiseerd inkomen	aantal	gemiddeld gestandaardiseerd inkomen	aantal	gemiddeld gestandaardiseerd inkomen	aantal	gemiddeld gestandaardiseerd inkomen
	<i>x 1 000</i>	<i>1 000 euro</i>	<i>x 1 000</i>	<i>1 000 euro</i>	<i>x 1 000</i>	<i>1 000 euro</i>	<i>x 1 000</i>	<i>1 000 euro</i>
Totaal aantal huishoudens								
Totaal	6 424,1	17,3	5 402,5	17,6	580,5	17,7	441,2	13,3
tot 45 jaar	2 934,4	16,8	2 369,3	17,2	248,7	17,0	316,4	13,2
45 tot 65 jaar	2 121,0	19,0	1 794,3	19,4	219,4	19,0	107,3	13,8
65 jaar en ouder	1 368,8	15,6	1 238,9	15,6	112,4	16,4	17,4	11,7
Actief								
Totaal	4 187,0	18,9	3 532,8	19,1	368,3	19,3	285,9	15,2
tot 45 jaar	2 650,9	17,6	2 197,1	17,8	219,7	17,9	234,1	14,7
45 tot 65 jaar	1 488,8	21,0	1 292,4	21,1	145,0	21,3	51,4	17,3
65 jaar en ouder	47,3	25,0	43,4	24,8	3,6	27,8	0,4	23,4
Pensioenontvanger								
Totaal	1 524,8	15,6	1 374,4	15,5	129,8	16,3	20,6	12,3
tot 45 jaar	10,1	12,5	7,5	12,8	1,0	12,6	1,6	10,9
45 tot 65 jaar	208,6	17,2	181,1	17,2	22,2	17,3	5,2	13,8
65 jaar en ouder	1 306,1	15,3	1 185,8	15,3	106,5	16,1	13,8	11,9
Uitkeringsontvanger								
Totaal	646,9	11,5	441,5	12,1	73,9	11,6	131,5	9,3
tot 45 jaar	241,8	9,3	139,1	9,6	24,1	9,4	78,6	8,7
45 tot 65 jaar	390,0	12,8	292,8	13,3	47,5	12,7	49,6	10,2
65 jaar en ouder	15,1	13,2	9,6	14,7	2,3	12,0	3,2	9,6
Eenpersoonshuishoudens								
Totaal	2 021,7	15,1	1 672,6	15,3	209,5	15,6	139,6	12,7
tot 45 jaar	820,8	15,4	639,6	15,8	84,5	15,6	96,6	12,8
45 tot 65 jaar	493,0	15,8	396,2	16,0	63,3	15,9	33,5	12,8
65 jaar en ouder	707,8	14,3	636,7	14,3	61,7	15,1	9,4	10,9
Actief								
Totaal	961,9	17,1	773,8	17,3	104,5	17,6	83,7	14,6
tot 45 jaar	709,9	16,3	566,9	16,6	72,6	16,6	70,4	14,2
45 tot 65 jaar	241,1	19,1	197,1	19,2	30,9	19,6	13,1	16,7
65 jaar en ouder	11,0	24,1	9,9	23,9	1,0	27,0	0,1	22,3
Pensioenontvanger								
Totaal	777,2	14,3	697,9	14,2	69,4	15,1	9,9	11,4
tot 45 jaar	2,3	11,1	1,7	11,2	0,3	11,4	0,3	10,4
45 tot 65 jaar	84,7	15,0	72,8	15,0	9,6	15,3	2,3	12,3
65 jaar en ouder	690,2	14,2	623,4	14,2	59,5	15,0	7,3	11,2
Uitkeringsontvanger								
Totaal	275,4	10,5	194,8	10,8	34,9	10,5	45,7	9,4
tot 45 jaar	105,1	9,4	68,1	9,6	11,3	9,4	25,7	9,1
45 tot 65 jaar	163,7	11,2	123,4	11,4	22,3	11,1	18,0	10,0
65 jaar en ouder	6,6	11,3	3,4	12,8	1,2	10,3	2,0	9,1

Tabel D.1 (slot)

Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen van huishoudens naar herkomstgroepering, samenstelling van het huishouden, sociaal-economische categorie en leeftijd van de hoofdkostwinner, 1999

	Aantal huishoudens met 52 weken inkomen							
	totaal		autochtoon		westers allochtoon		niet-westers allochtoon	
	aantal	gemiddeld gestandaardiseerd inkomen	aantal	gemiddeld gestandaardiseerd inkomen	aantal	gemiddeld gestandaardiseerd inkomen	aantal	gemiddeld gestandaardiseerd inkomen
	<i>x 1 000</i>	<i>1 000 euro</i>	<i>x 1 000</i>	<i>1 000 euro</i>	<i>x 1 000</i>	<i>1 000 euro</i>	<i>x 1 000</i>	<i>1 000 euro</i>
Meerpersoonshuishoudens zonder kinderen								
Totaal	2 602,9	20,1	2 283,0	20,2	226,8	20,6	93,1	16,6
tot 45 jaar	781,0	21,4	663,2	21,7	64,2	21,7	53,6	17,1
45 tot 65 jaar	1 168,9	21,0	1 023,6	21,1	112,7	21,1	32,7	16,4
65 jaar en ouder	653,0	17,0	596,3	17,0	49,9	17,9	6,8	13,1
Actief								
Totaal	1 635,5	22,3	1 429,8	22,4	140,3	22,7	65,4	18,4
tot 45 jaar	750,8	21,6	642,1	21,9	60,5	22,0	48,2	17,8
45 tot 65 jaar	849,3	22,7	755,1	22,7	77,3	23,1	16,9	20,1
65 jaar en ouder	35,4	25,3	32,6	25,1	2,5	28,2	0,2	23,8
Pensioenontvanger								
Totaal	725,5	17,0	660,1	16,9	58,0	17,8	7,4	13,9
tot 45 jaar	0,9	15,3	0,7	15,0	0,1	17,6	0,1	14,9
45 tot 65 jaar	115,2	18,9	101,9	18,9	11,6	19,1	1,7	16,5
65 jaar en ouder	609,4	16,6	557,5	16,6	46,3	17,4	5,6	13,1
Uitkeringsontvanger								
Totaal	208,5	14,5	165,6	14,9	23,6	14,5	19,4	11,3
tot 45 jaar	19,6	12,1	12,7	12,8	2,0	11,8	4,8	10,5
45 tot 65 jaar	180,9	14,7	146,7	15,0	20,6	14,7	13,6	11,6
65 jaar en ouder	8,1	14,9	6,1	15,7	1,0	14,2	0,9	10,6
Meerpersoonshuishoudens met kinderen								
Totaal	1 799,6	15,6	1 446,9	16,1	144,2	16,1	208,5	12,2
tot 45 jaar	1 332,6	14,9	1 066,5	15,4	100,0	15,3	166,2	12,1
45 tot 65 jaar	459,0	17,6	374,5	18,1	43,4	18,0	41,1	12,7
65 jaar en ouder	8,0	15,9	5,9	17,0	0,9	16,5	1,2	10,3
Actief								
Totaal	1 589,6	16,4	1 329,2	16,6	123,5	17,0	136,9	14,0
tot 45 jaar	1 190,2	15,7	988,1	15,9	86,6	16,2	115,5	13,7
45 tot 65 jaar	398,4	18,5	340,2	18,6	36,8	18,9	21,4	15,4
65 jaar en ouder	1,0	23,5	0,8	23,5	0,1	23,3	0,0	24,7
Pensioenontvanger								
Totaal	22,1	14,5	16,4	15,2	2,4	14,6	3,3	11,3
tot 45 jaar	6,9	12,5	5,1	13,0	0,7	12,2	1,2	10,7
45 tot 65 jaar	8,7	15,7	6,4	16,3	1,0	15,3	1,3	12,7
65 jaar en ouder	6,5	15,1	4,9	15,9	0,7	16,0	0,9	10,0
Uitkeringsontvanger								
Totaal	163,0	9,3	81,1	9,8	15,5	9,6	66,4	8,6
tot 45 jaar	117,2	8,7	58,2	9,0	10,8	8,9	48,1	8,3
45 tot 65 jaar	45,3	10,8	22,7	11,9	4,6	11,1	18,0	9,4
65 jaar en ouder	0,4	11,0	0,1	15,2	0,0	10,4	0,3	9,6

Bron: CBS Regionaal inkomensonderzoek 1999.

Tabel D.2

Huishoudens met laag inkomen naar herkomstgroepering, samenstelling van het huishouden, sociaal-economische categorie en leeftijd van de hoofdkostwinner, 1999

	Aantal huishoudens met 52 weken inkomen							
	totaal		autochtoon		westers allochtoon		niet-westers allochtoon	
	aantal	met laag inkomen	aantal	met laag inkomen	aantal	met laag inkomen	aantal	met laag inkomen
	x 1 000	%	x 1 000	%	x 1 000	%	x 1 000	%
Totaal aantal huishoudens								
Totaal	6 424,1	13,7	5 402,5	11,7	580,5	15,4	441,2	36,0
tot 45 jaar	2 934,4	14,2	2 369,3	11,3	248,7	16,6	316,4	34,1
45 tot 65 jaar	2 121,0	11,7	1 794,3	9,9	219,4	13,9	107,3	37,2
65 jaar en ouder	1 368,8	15,8	1 238,9	15,1	112,4	15,8	17,4	62,9
Actief								
Totaal	4 187,0	6,7	3 532,8	5,8	368,3	7,7	285,9	16,5
tot 45 jaar	2 650,9	8,3	2 197,1	7,1	219,7	9,8	234,1	17,8
45 tot 65 jaar	1 488,8	3,8	1 292,4	3,5	145,0	4,4	51,4	10,5
65 jaar en ouder	47,3	5,8	43,4	5,7	3,6	6,6	0,4	x
Pensioenontvanger								
Totaal	1 524,8	15,2	1 374,4	14,7	129,8	14,8	20,6	52,5
tot 45 jaar	10,1	33,2	7,5	29,6	1,0	31,6	1,6	51,5
45 tot 65 jaar	208,6	10,4	181,1	9,7	22,2	11,2	5,2	29,6
65 jaar en ouder	1 306,1	15,9	1 185,8	15,4	106,5	15,4	13,8	61,3
Uitkeringsontvanger								
Totaal	646,9	55,1	441,5	48,9	73,9	55,5	131,5	76,0
tot 45 jaar	241,8	76,6	139,1	73,2	24,1	77,1	78,6	82,3
45 tot 65 jaar	390,0	42,5	292,8	38,2	47,5	44,6	49,6	65,9
65 jaar en ouder	15,1	37,2	9,6	20,8	2,3	50,9	3,2	76,7
Eenpersoonshuishoudens								
Totaal	2 021,7	23,2	1 672,6	21,6	209,5	24,5	139,6	40,5
tot 45 jaar	820,8	19,4	639,6	16,6	84,5	22,2	96,6	35,6
45 tot 65 jaar	493,0	27,5	396,2	25,7	63,3	29,1	33,5	45,6
65 jaar en ouder	707,8	24,7	636,7	24,1	61,7	23,1	9,4	73,1
Actief								
Totaal	961,9	10,0	773,8	8,9	104,5	11,7	83,7	17,8
tot 45 jaar	709,9	10,7	566,9	9,3	72,6	13,3	70,4	19,5
45 tot 65 jaar	241,1	7,6	197,1	7,4	30,9	7,9	13,1	9,1
65 jaar en ouder	11,0	10,8	9,9	10,4	1,0	14,5	0,1	x
Pensioenontvanger								
Totaal	777,2	24,2	697,9	23,9	69,4	22,1	9,9	63,5
tot 45 jaar	2,3	51,1	1,7	52,5	0,3	42,4	0,3	50,9
45 tot 65 jaar	84,7	20,4	72,8	19,7	9,6	20,2	2,3	44,6
65 jaar en ouder	690,2	24,6	623,4	24,3	59,5	22,3	7,3	69,8
Uitkeringsontvanger								
Totaal	275,4	67,3	194,8	64,8	34,9	68,2	45,7	77,2
tot 45 jaar	105,1	77,8	68,1	76,9	11,3	79,0	25,7	79,6
45 tot 65 jaar	163,7	60,7	123,4	58,7	22,3	62,6	18,0	72,5
65 jaar en ouder	6,6	61,6	3,4	42,5	1,2	70,5	2,0	89,0

Tabel D.2 (slot)

Huishoudens met laag inkomen naar herkomstgroepering, samenstelling van het huishouden, sociaal-economische categorie en leeftijd van de hoofdkostwinner, 1999

	Aantal huishoudens met 52 weken inkomen							
	totaal		autochtoon		westers allochtoon		niet-westers allochtoon	
	aantal	met laag inkomen	aantal	met laag inkomen	aantal	met laag inkomen	aantal	met laag inkomen
	x 1 000	%	x 1 000	%	x 1 000	%	x 1 000	%
Meerpersoonshuishoudens zonder kinderen								
Totaal	2 602,9	5,4	2 283,0	4,7	226,8	6,3	93,1	20,6
tot 45 jaar	781,0	4,5	663,2	3,6	64,2	5,6	53,6	14,1
45 tot 65 jaar	1 168,9	5,7	1 023,6	5,0	112,7	6,5	32,7	25,0
65 jaar en ouder	653,0	6,0	596,3	5,4	49,9	6,8	6,8	50,1
Actief								
Totaal	1 635,5	2,9	1 429,8	2,6	140,3	3,3	65,4	9,2
tot 45 jaar	750,8	3,5	642,1	2,9	60,5	4,3	48,2	10,2
45 tot 65 jaar	849,3	2,4	755,1	2,3	77,3	2,5	16,9	6,5
65 jaar en ouder	35,4	4,2	32,6	4,3	2,5	3,3	0,2	x
Pensioenontvanger								
Totaal	725,5	5,4	660,1	5,0	58,0	5,8	7,4	41,2
tot 45 jaar	0,9	16,4	0,7	17,6	0,1	x	0,1	x
45 tot 65 jaar	115,2	2,6	101,9	2,4	11,6	3,2	1,7	11,7
65 jaar en ouder	609,4	6,0	557,5	5,5	46,3	6,4	5,6	50,7
Uitkeringsontvanger								
Totaal	208,5	24,1	165,6	20,7	23,6	25,4	19,4	51,1
tot 45 jaar	19,6	38,7	12,7	32,9	2,0	42,6	4,8	52,6
45 tot 65 jaar	180,9	22,8	146,7	20,2	20,6	23,5	13,6	50,1
65 jaar en ouder	8,1	17,1	6,1	8,8	1,0	28,6	0,9	58,3
Meerpersoonshuishoudens met kinderen								
Totaal	1 799,6	15,0	1 446,9	11,3	144,2	16,5	208,5	39,9
tot 45 jaar	1 332,6	16,6	1 066,5	12,8	100,0	18,9	166,2	39,7
45 tot 65 jaar	459,0	10,1	374,5	6,7	43,4	10,9	41,1	40,0
65 jaar en ouder	8,0	23,5	5,9	17,7	0,9	19,0	1,2	55,3
Actief								
Totaal	1 589,6	8,5	1 329,2	7,3	123,5	9,2	136,9	19,1
tot 45 jaar	1 190,2	9,8	988,1	8,5	86,6	10,8	115,5	19,9
45 tot 65 jaar	398,4	4,7	340,2	4,0	36,8	5,5	21,4	14,5
65 jaar en ouder	1,0	8,3	0,8	7,8	0,1	x	x	x
Pensioenontvanger								
Totaal	22,1	22,4	16,4	18,0	2,4	20,7	3,3	45,1
tot 45 jaar	6,9	29,4	5,1	23,5	0,7	30,8	1,2	54,8
45 tot 65 jaar	8,7	15,2	6,4	12,8	1,0	15,7	1,3	27,2
65 jaar en ouder	6,5	24,3	4,9	19,3	0,7	18,5	0,9	58,1
Uitkeringsontvanger								
Totaal	163,0	74,4	81,1	68,2	15,5	72,7	66,4	82,4
tot 45 jaar	117,2	81,8	58,2	77,9	10,8	81,6	48,1	86,7
45 tot 65 jaar	45,3	55,5	22,7	43,6	4,6	52,2	18,0	71,3
65 jaar en ouder	0,4	43,8	0,1	x	x	x	0,3	52,5

Bron: CBS Regionaal inkomensonderzoek 1999.

Tabel D.3
Aantal huishoudens met (langdurig) laag inkomen naar herkomstgroepering, 1999

	Huishoudens met 52 weken inkomen	w.v.		Gemiddeld besteedbaar inkomen	Gemiddeld gestandaard- diseerd inkomen
		met laag inkomen	met lang- durig laag inkomen		
	<i>x 1 000</i>	<i>%</i>		<i>1 000 euro</i>	
Totaal	6 424,1	13,7	6,1	24,9	17,3
Autochtoon	5 402,5	11,7	5,4	25,3	17,6
Westers allochtoon	580,5	15,4	6,5	24,7	17,7
w.o.					
Voormalig Joegoslavië	22,8	34,8	12,6	20,0	13,5
Indonesië/voormalig Nederlands-Indië	194,3	12,2	4,9	25,9	18,3
Niet-westers allochtoon	441,2	36,0	14,3	20,1	13,3
w.o.					
Turkije	91,0	32,8	13,8	22,0	12,9
Marokko	71,8	40,5	17,6	20,2	12,1
Suriname	120,0	29,4	13,8	20,7	14,5
Nederlandse Antillen en Aruba	37,1	34,2	10,9	19,0	13,9
Kaapverdië	6,9	27,7	10,8	20,0	13,7
Ethiopië	3,3	45,0	19,7	15,1	11,7
Irak	9,2	68,6	17,1	14,5	9,8
Iran	7,7	50,2	18,9	16,4	11,9
Somalië	9,2	61,6	19,7	13,6	10,1
Afghanistan	4,0	74,0	11,7	14,1	9,2
Vietnam	5,1	32,2	14,6	20,6	13,1
Ghana	6,4	27,4	7,9	19,2	14,5
China	8,3	48,5	18,5	18,7	11,9
Hongkong	5,0	39,6	19,4	20,9	13,2
Brazilië	1,6	27,5	7,9	20,2	15,0
Colombia	1,3	49,5	15,7	15,8	12,1
Dominicaanse Republiek	1,8	64,0	22,6	14,1	10,1
Egypte	5,0	41,5	13,6	17,9	12,6
Filipijnen	1,5	27,2	7,4	20,6	14,4
India	4,1	28,3	11,7	23,1	15,8
Pakistan	4,5	41,4	17,6	18,9	12,4
Zuid-Afrika	2,9	15,0	4,7	25,9	19,2
Overige niet-westerse landen	33,2	36,2	11,8	19,0	13,6

Bron: Regionaal inkomensonderzoek 1999.

E. Uitkeringen

Tabel E.1
Personen met een uitkering van 15–64 jaar naar herkomstsgroepering, eind 2000 ¹⁾

	Totaal	Autoch- tonen	Westerse alloch- tonen	Niet-westerse allochtonen					
				Totaal	Marok- kanen	Turken	Surina- mers	Antil- lianen/ Aru- banen	Overig
<i>x 1 000</i>									
Personen met een uitkering									
Totaal	1 479	1 093	151	236	49	61	47	19	61
15-24	65	40	5	20	4	4	3	3	6
25-34	220	140	19	61	13	16	10	5	17
35-44	299	207	27	65	12	16	13	5	20
45-54	398	308	43	48	9	11	12	3	12
55-64	497	399	57	42	11	13	9	2	6
Mannen	768	578	76	114	28	31	19	7	30
15-24	29	18	2	8	2	2	1	1	3
25-34	87	54	8	25	6	6	4	2	8
35-44	134	92	11	31	7	8	5	2	10
45-54	211	166	21	24	5	6	5	1	6
55-64	308	248	34	26	8	9	4	1	4
Vrouwen	711	515	75	121	21	30	28	12	31
15-24	37	22	3	12	2	3	2	2	3
25-34	133	86	12	36	7	10	6	3	9
35-44	165	115	16	34	5	8	8	3	10
45-54	187	142	22	24	4	6	7	2	6
55-64	189	150	23	16	3	4	5	2	3
Personen met een uitkering in % van de desbetreffende groep in de bevolking									
<i>%</i>									
Totaal	14	12	15	24	28	29	21	23	20
15-24	3	3	3	7	7	7	6	11	8
25-34	9	7	8	21	24	24	17	23	18
35-44	12	10	12	27	36	34	22	26	23
45-54	17	16	18	38	50	55	33	29	31
55-64	31	29	33	60	68	72	53	48	48
Mannen	14	13	15	22	29	28	18	17	18
15-24	3	2	3	6	6	5	5	8	7
25-34	7	6	7	17	21	18	13	16	15
35-44	10	9	10	24	34	29	19	20	21
45-54	18	17	18	37	55	58	30	24	29
55-64	38	36	39	67	77	86	50	41	49
Vrouwen	13	12	15	25	26	30	24	28	22
15-24	4	3	4	9	7	8	8	14	9
25-34	11	9	10	25	28	30	21	31	21
35-44	13	11	13	31	39	41	25	32	26
45-54	16	15	18	39	45	53	35	34	32
55-64	23	22	27	52	51	53	56	53	46
Gestandaardiseerd gemiddelde ²⁾									
Totaal	14	12	14	29	36	37	25	27	25

¹⁾ Betreft personen met een uitkering op 31 december 2000 en die teruggevonden konden worden in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) per 1 januari 2000.

Het betreft personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering (WAO, WAZ of Wajong), bijstandsuitkering (ABW) of werkloosheidsuitkering (WW, IOAW of IOAZ)

²⁾ Gecorrigeerd voor verschillen in leeftijds- en geslachtsopbouw in de bevolking.

Tabel E.2

Personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering van 15–64 jaar naar herkomstgroepering, eind 2000 ¹⁾

	Totaal	Autoch- tonen	Westerse alloch- tonen	Niet-westerse allochtonen					
				Totaal	Marok- kanen	Turken	Surina- mers	Antil- lianen/ Aru- banen	Overig
<i>x 1 000</i>									
Personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering									
Totaal	923	760	88	75	17	29	18	3	8
15-24	30	25	2	4	1	1	1	0	1
25-34	101	81	7	13	3	6	2	1	1
35-44	168	135	13	19	4	8	5	1	2
45-54	282	235	28	20	4	6	6	1	3
55-64	343	285	38	20	5	8	5	1	2
Mannen	528	434	49	45	13	17	8	2	5
15-24	15	12	1	2	1	1	0	0	0
25-34	40	32	3	5	2	2	1	0	1
35-44	81	65	6	10	3	4	2	0	1
45-54	165	138	15	12	3	4	3	1	2
55-64	226	187	24	15	5	7	2	0	1
Vrouwen	396	326	39	31	4	12	10	2	3
15-24	15	12	1	2	1	1	0	0	0
25-34	61	49	5	8	2	4	2	0	1
35-44	86	70	7	9	1	4	3	0	1
45-54	117	96	13	8	1	3	3	1	1
55-64	117	98	14	5	0	2	2	0	1
<i>%</i>									
Personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering in % van de desbetreffende groep in de bevolking									
Totaal	9	9	9	8	10	14	8	4	3
15-24	2	2	1	1	2	2	1	1	1
25-34	4	4	3	4	6	8	4	2	1
35-44	7	6	6	8	11	16	8	5	3
45-54	12	12	12	16	20	31	17	9	6
55-64	21	21	22	29	32	45	28	13	11
Mannen	10	10	10	9	13	15	8	4	3
15-24	2	2	1	1	2	2	2	1	1
25-34	3	3	3	4	6	6	3	2	1
35-44	6	6	5	8	13	15	7	5	3
45-54	14	14	13	19	32	38	17	9	8
55-64	28	27	27	39	46	61	30	16	15
Vrouwen	7	7	8	6	5	12	9	4	2
15-24	2	2	1	1	2	2	1	1	1
25-34	5	5	4	5	7	11	5	3	1
35-44	7	7	6	8	7	18	9	5	2
45-54	10	10	11	13	8	25	17	9	5
55-64	14	14	17	16	4	23	25	11	8
Gestandaardiseerd gemiddelde ²⁾									
Totaal	9	8	8	11	12	19	11	6	4

¹⁾ Betreft personen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering (WAO, WAZ of Wajong) op 31 december 1999 en die teruggevonden konden worden in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) per 1 januari 2000.

²⁾ Gecorrigeerd voor verschillen in leeftijds- en geslachtsopbouw in de bevolking.

Tabel E.3
Personen met een bijstandsuitkering van 15–64 jaar naar herkomstgroepering, eind 2000 ¹⁾

	Totaal	Autoch- tonen	Westerse alloch- tonen	Niet-westerse allochtonen					
				Totaal	Marok- kanen	Turken	Surina- mers	Antil- lianen/ Aru- banen	Overig
<i>x 1 000</i>									
Personen met een bijstandsuitkering									
Totaal	390	202	44	145	29	27	25	14	50
15-24	29	11	3	15	3	2	2	2	5
25-34	92	40	9	42	8	9	6	4	15
35-44	106	53	11	42	8	7	7	4	16
45-54	90	52	12	26	5	5	5	2	9
55-64	74	45	10	19	5	4	4	2	4
Mannen	147	69	16	62	14	12	9	5	23
15-24	10	3	1	6	1	1	1	1	3
25-34	34	14	3	17	4	3	2	2	6
35-44	41	18	4	19	4	3	3	1	8
45-54	34	18	4	11	2	2	2	1	4
55-64	28	15	4	9	3	2	1	0	2
Vrouwen	243	132	28	83	16	15	17	9	27
15-24	19	8	2	9	1	2	2	2	3
25-34	58	26	6	25	5	5	4	3	8
35-44	66	35	7	24	4	4	5	2	9
45-54	56	34	7	15	3	3	3	1	5
55-64	46	30	6	10	2	2	3	1	2
<i>%</i>									
Personen met bijstand in % van de desbetreffende groep in de bevolking									
Totaal	4	2	4	14	17	13	12	17	16
15-24	2	1	2	6	5	4	5	10	7
25-34	4	2	4	14	16	12	11	20	15
35-44	4	3	5	18	24	15	13	20	19
45-54	4	3	5	21	29	22	15	19	23
55-64	5	3	6	28	32	23	23	32	33
Mannen	3	2	3	12	14	10	8	12	14
15-24	1	0	1	4	4	3	3	7	6
25-34	3	1	3	11	13	9	8	13	13
35-44	3	2	4	14	19	12	10	15	16
45-54	3	2	4	18	24	19	12	14	20
55-64	3	2	4	23	27	22	15	20	30
Vrouwen	5	3	5	17	19	15	14	23	19
15-24	2	1	2	7	5	5	6	13	8
25-34	5	3	5	18	19	15	14	27	18
35-44	5	3	6	21	30	20	15	26	23
45-54	5	3	6	24	34	25	17	23	26
55-64	6	4	7	33	43	26	30	40	36
Gestandaardiseerd gemiddelde ²⁾									
Totaal	4	2	4	17	22	15	13	19	19

¹⁾ Betreft personen met een bijstandsuitkering op 31 december 1999 en die teruggevonden konden worden in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) per 1 januari 2000.

²⁾ Gecorrigeerd voor verschillen in leeftijds- en geslachtsopbouw in de bevolking.

Tabel E.4
Personen met een WW-uitkering van 15-64 jaar naar herkomstgroepering, eind 2000 ¹⁾

	Totaal	Autoch- tonen	Westerse alloch- tonen	Niet-westerse allochtonen					
				Totaal	Marok- kanen	Turken	Surina- mers	Antil- lianen/ Aru- banen	Overig
<i>x 1 000</i>									
Personen met een WW-uitkering									
Totaal	175	136	20	20	4	7	4	1	4
15-24	7	5	1	2	0	1	0	0	0
25-34	32	22	3	7	2	3	1	0	1
35-44	34	24	4	6	1	2	1	0	2
45-54	35	28	4	3	0	1	1	0	1
55-64	66	56	8	2	1	1	1	0	0
Mannen	100	77	11	12	3	4	2	1	3
15-24	4	3	0	1	0	0	0	0	0
25-34	14	9	1	4	1	1	1	0	1
35-44	16	11	2	4	1	1	1	0	1
45-54	18	14	2	2	0	1	0	0	1
55-64	48	40	6	2	1	1	0	0	0
Vrouwen	75	58	8	8	1	3	2	1	2
15-24	4	3	0	1	0	0	0	0	0
25-34	18	13	2	3	1	2	1	0	1
35-44	17	13	2	2	0	1	1	0	1
45-54	17	14	2	1	0	0	0	0	0
55-64	18	16	2	1	0	0	0	0	0
<i>%</i>									
Personen met een WW-uitkering in % van de desbetreffende groep in de bevolking									
Totaal	2	2	2	2	2	3	2	1	1
15-24	0	0	0	1	1	1	0	0	0
25-34	1	1	1	2	3	4	2	1	1
35-44	1	1	2	3	3	4	2	2	2
45-54	2	1	2	2	2	3	2	2	2
55-64	4	4	5	3	4	3	4	3	3
Mannen	2	2	2	2	3	3	2	1	2
15-24	0	0	0	1	1	1	0	0	0
25-34	1	1	1	2	3	4	2	1	2
35-44	1	1	1	3	4	4	2	2	2
45-54	2	1	2	3	3	5	2	2	3
55-64	6	6	7	5	5	5	5	5	4
Vrouwen	1	1	2	2	1	3	2	1	1
15-24	0	0	0	1	1	1	0	0	0
25-34	1	1	1	2	2	4	2	2	1
35-44	1	1	2	2	1	4	2	2	1
45-54	2	1	2	2	1	2	2	2	2
55-64	2	2	3	2	0	1	3	2	2
Gestandaardiseerd gemiddelde²⁾									
Totaal	2	2	2	2	2	3	2	2	2

¹⁾ Betreft personen met een WW-uitkering op 31 december 1999 en die teruggevonden konden worden in de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) per 1 januari 2000.

²⁾ Gecorrigeerd voor verschillen in leeftijds- en geslachtsopbouw in de bevolking.

Tabel E.5
Bevolking en personen met een uitkering van 15–64 jaar naar herkomstgroep, eind 2000

	Bevolking	Personen met een uitkering naar soort uitkering					
		totaal ³⁾		arbeids- onge- schikt- heid	bijstand	WW	IOAW/ IOAZ
		<i>x 1 000</i>	%	<i>x 1 000</i>	<i>x 1 000</i>	<i>x 1 000</i>	<i>x 1 000</i>
Totaal	10 835	1 501	14	944	392	175	38
<i>w.o.</i> Herkomstgroep onbekend ¹⁾		22		21	2	0	0
Autochtonen	8 823	1 093	12	760	201	136	31
Allochtonen	2 013	386	19	163	189	39	7
Westerse landen	1 012	151	15	88	44	20	4
<i>w.v.</i>							
Indonesie	320	39	12	23	11	6	1
voormalig Joegoslavië	52	12	23	4	8	1	0
Italië	27	4	16	2	1	1	0
Spanje	23	4	16	2	1	1	0
overig westers ²⁾	590	91	16	57	23	12	3
Niet-westerse landen	1 000	235	24	75	145	20	4
<i>w.v.</i>							
Marokko	175	48	28	17	29	4	1
Turkije	212	61	29	29	27	7	2
Suriname	220	47	21	18	25	4	0
Nederlandse Antillen en Aruba	81	18	23	3	14	1	0
Irak	26	8	32	0	8	0	0
Iran	18	5	28	0	5	0	0
China en Tibet	23	3	15	0	3	0	0
Afghanistan	16	5	32	0	5	0	0
Somalie	17	6	34	0	6	0	0
overig niet-westers ²⁾	212	33	16	7	24	3	0

¹⁾ Betreft personen van wie de herkomstgroepering onbekend is, doordat zij in het buitenland wonen of door een andere oorzaak niet in de Gemeentelijke Basisadministratie kunnen worden teruggevonden.

²⁾ Verschil tussen totaal en bekende landen.

³⁾ Omdat sommige personen meer dan één uitkering hebben en een aantal personen met een uitkering in het buitenland woont zijn de hier gepubliceerde totaalcijfers iets lager dan eerder gepubliceerde cijfers over het aantal uitkeringen.

Begrippen

Allochtonen

Om te bepalen of iemand autochtoon of allochtoon is, gebruikt het CBS gegevens over zijn geboorteland en dat van zijn ouders.

In deze publicatie worden doorgaans tot de allochtonen gerekend allen die in Nederland woonachtig zijn en:

- zelf in het buitenland zijn geboren met minstens één in het buitenland geboren ouder (1e generatie);
- zelf in Nederland zijn geboren met eveneens minstens één in het buitenland geboren ouder (2e generatie).

Kort geformuleerd is de definitie:

‘Een allochtoon is een persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren.’

In het buitenland geboren personen van wie beide ouders in Nederland zijn geboren worden in deze definitie niet tot de allochtonen gerekend maar tot de autochtonen, omdat zij in veel opzichten op autochtonen lijken. In het integratiebeleid etnische minderheden van de Nederlandse overheid worden deze personen wél tot de etnische minderheden gerekend. Binnen de deelcategorie ‘niet-westers’ zijn zij echter slechts een kleine groep (zie ook herkomstgroepering).

Bovenstaande definitie van allochtonen is in 1999 vastgesteld als standaard voor CBS-publicaties. Bij de onderwijsstatistieken gelden afwijkende definities, die zijn gebaseerd op specifieke regelgeving (Cumi-leerlingen, allochtonen in de Basiseducatie).

Onder ‘in Nederland woonachtige personen’ moet in de regel worden verstaan: personen die legaal in Nederland verblijven en zijn opgenomen in de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA).

Asielmigranten

Asielzoekers, statushouders en uitgenodigde vluchtelingen die opgenomen zijn in het bevolkingsregister.

Asielverzoek

Schriftelijke wens om in de zin van het Verdrag van Genève van 1951 als vluchteling te worden erkend.

Asielzoekers

Personen die in Nederland een aanvraag om toelating als vluchteling hebben ingediend.

Banen

Een baan is een bezette arbeidsplaats. Het aantal banen is gelijk of hoger dan het aantal personen met een baan omdat een persoon meerdere banen kan hebben. De in 'Banen naar herkomstgroepering' beschreven uitkomsten, met als peildatum de laatste werkdag in oktober, betreffen de banen van werknemers in de leeftijdsklasse 15–64 jaar en woonachtig in Nederland. Onder een werknemer wordt verstaan iemand die arbeid verricht op basis van loon of salaris. Zelfstandigen en personen met een baan maar die niet woonachtig zijn in Nederland behoren niet tot de onderzoekspopulatie. De banen van dagblad/tijdschriftbezorgers, alfahulpen en andere banen die niet worden waargenomen in de bedrijfsadministraties, zijn niet volledig opgenomen in het Banenbestand en zijn daardoor ook in deze cijfers beperkt vertegenwoordigd.

Banenbestand, Sociaal Statistisch Bestand (SSB)

Het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) is een verzameling van bestanden die onderling gekoppeld kunnen worden en waarvan de statistische informatie, afkomstig uit meerdere bronnen, onderling is geharmoniseerd. Een van de bestanden van het SSB is het Banenbestand, met informatie over alle banen die in het betreffende verslagjaar zijn waargenomen.

Bedrijfssector, bedrijfstak en bedrijfsklasse

Voor de indeling van bedrijven naar economische activiteit wordt de Standaard bedrijfsindeling van 1993 (SBI 1993) gebruikt. In deze CBS-indeling wordt de economische activiteit van een bedrijf gekenmerkt door het voortgebrachte product, de in het productieproces gebruikte grondstoffen en hulpdiensten plus de aard van het productieproces. Het gaat hierbij niet alleen om activiteiten van het bedrijfsleven, maar ook om activiteiten van niet op winst gerichte instellingen en de overheid. De Standaard bedrijfsindeling heeft een hiërarchische opbouw. In deze publicatie is het hoogste niveau een indeling in

vier bedrijfssectoren. Deze zijn onderverdeeld in bedrijfstakken, die op hun beurt weer gesplitst zijn in bedrijfsklassen. De onderscheiden groepen zijn genummerd met bijbehorende SBI-codes.

Beroepsbevolking

Tot de beroepsbevolking van 15–64 jaar worden gerekend:

- personen die ten minste 12 uur per week werken, of
- personen die werk hebben aanvaard waardoor ze ten minste 12 uur per week gaan werken, of
- personen die verklaren ten minste 12 uur per week te willen werken, daarvoor beschikbaar zijn en activiteiten ontplooiën om werk voor ten minste 12 uur per week te vinden.

Van de beroepsbevolking worden personen die ten minste 12 uur per week werken tot de *werkzame beroepsbevolking* gerekend en degenen die niet of minder dan 12 uur werken tot de *werkloze beroepsbevolking*.

Besteedbaar inkomen

Het besteedbaar inkomen is het bruto-inkomen verminderd met de premies sociale zekerheid en andere betaalde overdrachten (o.a. alimentatie voor ex-partner) en de loon-, inkomsten- en vermogensbelasting. Het bruto-inkomen omvat winst uit onderneming, bruto-inkomsten uit arbeid, inkomsten uit vermogen en bruto-ontvangen overdrachten (zoals uitkeringen in verband met werkloosheid, arbeidsongeschiktheid en pensioen).

Tot het huishoudensinkomen wordt het inkomen gerekend van alle personen in het huishouden.

Brugklassers

Het hoofdstuk over brugklassers is gebaseerd op de gegevens uit de schoolloopbaanonderzoeken Voortgezet Onderwijs Cohort 1989 (VOCL '89) en Voortgezet Onderwijs Cohort 1993 (VOCL '93). Dit onderzoek is gehouden onder leerlingen die in resp. 1989/'90 of 1993/'94 in de brugklas zaten. Deze leerlingen worden gevolgd gedurende hun middelbare schoolcarrière en hun eerste schreden op de arbeidsmarkt.

Niet alleen aan de leerlingen worden vragen gesteld, maar ook aan hun ouders en aan docenten. Met de interpretatie van de antwoorden moet enige voorzichtigheid betracht worden, omdat de neiging kan bestaan tot sociaal wenselijke antwoorden.

Het CBS heeft de afgelopen jaren een traditie opgebouwd op het gebied van dergelijke longitudinaal onderzoek van het onderwijs. Aan de VOCL '89 en VOCL '93 gingen vooraf: cohort 1977 (SMVO), cohort 1982 (SLVO) en het eerste (het zogenaamde 'van Heekcohort') dat is begonnen in 1965. In het schooljaar 1999/'00 is een nieuw cohort gestart (VOCL '99).

Bruto arbeidsparticipatie

De bruto arbeidsparticipatie of participatiegraad laat zien welk gedeelte van de bevolking van 15–64 jaar beschikbaar is voor de arbeidsmarkt (d.w.z. voor ten minste 12 uur per week betaald werk hebben of 12 uur per week willen gaan werken) en dus behoort tot de beroepsbevolking.

Cumi-leerlingen

Hiermee worden leerlingen in het onderwijs bedoeld die tot bepaalde culturele minderheden behoren. Het zijn kinderen van wie de ouders behoren tot de doelgroepen van het integratiebeleid etnische minderheden of afkomstig zijn van een niet-Engelstalig land buiten Europa met uitzondering van Indonesië (zie ook 'leerlingenstatistiek').

1.9 leerling

1. Een leerling is een zogenoemde '1.9 leerling' als geldt dat:
vader of moeder of verzorger/-ster heeft als opleiding maximaal VBO en
2. de meest verdienende ouder/verzorger is arbeider of heeft geen inkomen uit arbeid en
3. één van de ouders behoort tot de doelgroepen van het integratiebeleid etnische minderheden of afkomstig is van een niet-Engelstalig land buiten Europa met uitzondering van Indonesië.

Doelgroepen van het integratiebeleid etnische minderheden

Tot de doelgroepen van het integratiebeleid etnische minderheden behoren alle in ons land woonachtige personen die geboren zijn in Turkije, Marokko, Suriname, de Nederlandse Antillen, Aruba, Griekenland, Italië, voormalig Joegoslavië, Portugal, Spanje, Kaapverdië en Tunesië, alsmede de in ons land woonachtige kinderen van genoemde personen. Daarnaast behoren de in ons land verblijvende Molukkers, vluchtelingen (statushouders), woonwagenbewoners en zigeuners tot de doelgroepen van het integratiebeleid etnische minderheden.

De doelgroepen van dit beleid zijn door de regering vastgesteld in de Minderhedennota van 15 september 1983.

Doelgroepen van de Wet SAMEN

Tot de doelgroepen van de Wet Stimulering Arbeidsdeelname Minderheden (SAMEN) behoren met ingang van 1 januari 1998 alle in ons land woonachtige personen die geboren zijn in voormalig Joegoslavië, Turkije, Zuid- en Midden-Amerika, Afrika, Azië (inclusief de Molukken, met uitzondering van Japan en voormalig Nederlands-Indië). Ook de in ons land woonachtige kinderen van genoemde personen behoren tot de doelgroepen van de Wet SAMEN.

De doelgroepen worden vastgesteld door de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

Eerste generatie allochtonen

Alle in ons land woonachtige personen die niet in Nederland zijn geboren en ten minste één in het buitenland geboren ouder hebben.

Enquête Beroepsbevolking (EBB)

De EBB is een doorlopend steekproefonderzoek onder personen die woonachtig zijn in Nederland met uitzondering van personen in inrichtingen, instellingen en tehuizen. Als gevolg van de wijze van steekproeftrekking is bij de EBB vooraf niet bekend of op een adres personen van allochtone herkomst wonen. Daarom wordt aan de respondenten het geboorteland gevraagd. Met ingang van de EBB 1994 wordt ook gevraagd naar het geboorteland van de ouders.

Examenresultaten

De gepresenteerde resultaten vormen een onderdeel van de uitkomsten van een lopend onderzoek dat het CBS uitvoert in het kader van gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid. Het onderzoek wordt gefinancierd door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

De gegevens zijn gebaseerd op het examenresultatenregister van de Informatie Beheergroep (IBG). Deze registratie bevat alle examengegevens van circa 90% van de totale groep eindexamenkandidaten. De gegevens over de herkomstgroepering komen uit de gemeentelijke basisadministratie (GBA). De gegevens uit beide bestanden zijn samengevoegd en opgehoogd tot de totale populatie eindexamenkandidaten. Door koppeling van bestanden kan echter selectiviteit naar herkomstgroepering optreden. Het absolute aantal allochtonen kan hierdoor iets onderschat zijn.

Het voortgezet algemeen volwassenen onderwijs (vavo) is in de analyses buiten beschouwing gelaten. Ook de opleidingen die vallen onder het ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij en overige landbouwopleidingen behoren niet de onderzoekspopulatie.

Het voorbereidend beroepsonderwijs (vbo) is inclusief het leerwegondersteunend onderwijs lwoo. In de bestanden is het onderscheid tussen deze twee onderwijsvormen niet te maken.

Met doorstroom van eindexamenkandidaten wordt de doorstroom uit het examenjaar naar vervolgonderwijs bedoeld. Leerlingen die na het eindexamen een jaar iets anders gaan doen en daarna doorstromen naar vervolgonderwijs zijn dus niet waargenomen.

De doorstroom werd bepaald door het examenresultatenregister te koppelen aan het lesgeldregister en het centraal register inschrijvingen hoger onderwijs, beide bestanden afkomstig van de Informatie Beheergroep. Uit het lesgeldregister kan worden bepaald of een leerling zich het volgende schooljaar heeft ingeschreven in het voortgezet onderwijs, danwel de voltijd beroepsopleidende leerweg (bol). Helaas konden leerlingen die doorstromen naar de beroepsbegeleidende leerweg (bbl) danwel de deeltijd beroepsopleidende leerweg niet worden waargenomen. Bij de doorstroom naar het hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs werden zowel voltijd- als deeltijdstudenten meegenomen.

Gezinsherenigende migratie

Bij gezinsherenigende migratie gaat het om gezinnen die al voor de immigratie bestonden, waarbij één of meer gezinsleden zich bij al langer in Nederland woonachtige gezinsleden voegen.

Gezinsvormende migratie

Van gezinsvormende migratie is sprake als men zich in Nederland vestigt met het oog op een huwelijk of niet-gehuwd samenwonen.

Grote-stedenbeleid

De vijftientwintig gemeenten die in 1997 waren betrokken in het 'grote-stedenbeleid' zijn de volgende: Amsterdam, Rotterdam, 's-Gravenhage, Utrecht (de G4) en verder Groningen, Nijmegen, Eindhoven, Arnhem, Enschede, Tilburg, Breda, Almelo, 's-Hertogenbosch, Maastricht, Leeuwarden, Deventer, Zwolle, Hengelo, Helmond, Dordrecht, Heerlen, Haarlem, Leiden, Schiedam en Venlo (de G21).

Deze gemeenten krijgen extra geld om diensten in te kopen bij Arbeidsvoorziening (bijvoorbeeld scholing of sollicitatietraining) ten behoeve van moeilijk plaatsbare uitkeringsgerechtigden.

Herkomstgroepering

Indeling van allochtonen geschiedt op basis van het geboorteland van henzelf en van hun ouders.

In aanvulling op de standaarddefinitie van allochtonen (zie aldaar) gebruikt het CBS ook een vaste indeling van allochtonen naar herkomstgroepering.

Gezien de grote verschillen in sociaal-economische en -culturele situatie worden steeds twee hoofdcategorieën naar herkomstgroepering onderscheiden: westerse en niet-westerse allochtonen.

Westerse allochtonen: Europa (excl. Turkije), Noord-Amerika, Japan, Oceanië en Indonesië.

Niet-westerse allochtonen: Afrika, Azië (excl. Japan en Indonesië), Zuid- en Midden-Amerika en Turkije.

Binnen de groep niet-westerse allochtonen worden zoveel mogelijk ook nog vier grote doelgroepen van het minderhedenbeleid van de overheid onderscheiden, te weten Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen/Arubanen. Afhankelijk van mogelijkheden en doel worden soms meer herkomstlanden onderscheiden.

De verschillen met de indelingen van doelgroepen van het minderhedenbeleid zijn beperkt.

De doelgroep van de Wet SAMEN van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid omvat de gehele categorie niet-westers plus het voormalige Joegoslavië dat onder 'westers' valt.

De doelgroepen van het integratiebeleid minderheden van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, voor zover deze zijn af te bakenen via het geboorteland, omvatten de vier onderscheiden herkomstlanden binnen niet-westers, verder Tunesië en Kaapverdië, die zijn ondergebracht bij 'overige niet-westers' en tot slot Zuid-Europa en het voormalige Joegoslavië die onder 'westers' vallen.

Bij het bepalen van het land van herkomst wordt prioriteit gegeven aan het geboorteland van de persoon zelf. Is dat Nederland dan wordt vervolgens gekeken naar het geboorteland van de moeder. Is dat ook Nederland dan is tot slot het geboorteland van de vader bepalend. Uitzondering hierop zijn degenen die zelf in het buitenland zijn geboren, maar twee in Nederland geboren ouders hebben. Deze personen worden op basis van de definitie van allochtonen door het CBS tot de autochtonen gerekend, maar door de ministeries van BZK en SZW tot de doelgroepen van het minderhedenbeleid.

Een ander klein maar wezenlijk verschil met de werkwijze van de ministeries is dat in hun procedure (de zogenaamde BiZA-methode) gekeken wordt of het geboorteland een doelgroep-land is, terwijl het CBS alleen kijkt of het een buitenland is. Zodra volgens de CBS-methode een geboorteland buitenland is, is dat het land van herkomst van de betreffende persoon. In de procedure van de ministeries wordt pas gestopt als een geboorteland niet alleen buitenland is, maar ook doelgroep-land van het minderhedenbeleid. Deze methode leidt voor sommige mensen bij een andere afbakening van doelgroepen tot een ander herkomstland. De CBS-methode leidt steeds tot hetzelfde herkomstland.

Immigranten

Personen die aangifte doen van het feit dat zij zich voor een bepaalde tijd in Nederland vestigen. Aan het inschrijvingscriterium wordt voldaan indien de verwachte verblijfsduur in Nederland in het halfjaar volgend op de vestiging ten minste vier maanden bedraagt

Inkomens Panel Onderzoek (IPO)

Het IPO verschaft de gegevens voor de Inkomensstatistiek. Vanaf 1989 bedraagt de steekproefomvang ongeveer 75 duizend huishoudens met in totaal 220 duizend individuen. De administraties van de belastingen vormen de voornaamste bron van de gegevens. Deze zijn aangevuld met administratieve gegevens over individuele huursubsidie en studiefinanciering. Kinderbijslag en diverse sociale premies zijn berekend.

Integratiebeleid etnische minderheden

Beleid van de overheid gericht op een gelijkwaardige plaats en volwaardige ontplooiingskansen van etnische minderheden in onze samenleving. De doelstelling van dit beleid is gerealiseerd op het moment dat de desbetreffende doelgroepen van het beleid een evenredig aandeel hebben in de verdeling van 'maatschappelijke goederen' als arbeid, onderwijs en huisvesting. (Zie ook minderheidsgroepering en doelgroepen het integratiebeleid etnische minderheden).

Laag inkomen

De lage-inkomensgrens is vastgesteld op basis van het bijstandsniveau van een alleenstaande vanaf 1977. In deze periode was de koopkracht van de bijstand in 1979 het hoogst. Dit niveau is als uitgangspunt gekozen. Hiermee

wordt bereikt, dat de sociale minima in alle onderzoeksjaren tot de huishoudens met een laag inkomen worden gerekend. De grens wordt elk jaar aangepast aan de prijsontwikkeling. Zo vertegenwoordigt de grens voor alle jaren een welvaartsniveau dat overeenkomt met de koopkracht van een bijstandsuitkering in 1979. Verder is rekening gehouden met het aantal mensen dat afhankelijk is van het inkomen. Zo heeft een echtpaar een hoger inkomen nodig dan een alleenstaande om op een vergelijkbaar welvaartsniveau te komen. De lage-inkomensgrens is dan ook afgestemd op het type huishouden. Voor de meeste voorkomende typen huishoudens bedroeg de lage inkomensgrens in 1998 (nettomaandinkomen exclusief huursubsidie): 770 euro (alleenstaande), 1 030 euro (echtpaar zonder kinderen), 1 260 euro (echtpaar met één kind), 1 380 euro (echtpaar met twee kinderen), 990 euro (eenoudergezin met één kind) en 1 150 euro (eenoudergezin met twee kinderen).

Leerlingenstatistiek

De gegevensverzameling voor de statistiek van allochtone leerlingen vindt plaats door middel van vragenlijsten die aan alle onderwijsinstellingen in het reguliere onderwijs worden toegestuurd, met uitzondering van de niet-Nederlandse scholen in ons land.

Minderheden

Die allochtone groeperingen die in onze samenleving in een achterstandssituatie verkeren en daarom tot de doelgroepen van het minderhedenbeleid van de overheid worden gerekend (ministeries van BZK en SZW). Met name gaat het hierbij om achterstanden bij arbeid, onderwijs en huisvesting. (zie ook 'allochtonen', 'herkomstgroeperingen' en 'Wet SAMEN').

Netto arbeidsparticipatie

De netto arbeidsparticipatie of arbeidsdeelname toont aan welk gedeelte van de bevolking van 15–64 jaar daadwerkelijk betaald werk heeft van minstens 12 uur per week en dus behoort tot de werkzame beroepsbevolking.

Permanent Onderzoek LeefSituatie (POLS)

Vanaf 1997 zijn diverse afzonderlijke onderzoeken op het terrein van de leefsituatie geïntegreerd in het Permanent Onderzoek LeefSituatie (POLS), een groot steekproefonderzoek. De kern ervan bestaat uit een basisvragenlijst met vragen over sociaal-economische en demografische kenmerken en enkele hoofdindicatoren van de leefsituatie. Het basisgedeelte wordt vervolgens ge-

splitst in een aantal deelsteekproeven voor verdere inhoudelijke onderzoeken over gezondheid, criminaliteit, arbeidsomstandigheden, milieu, wonen, politiek, tijdsbesteding en maatschappelijke participatie.

Regionaal Inkomensonderzoek (RIO)

Sedert 1946 houdt het Centraal Bureau voor de Statistiek regelmatig onderzoek naar de regionale inkomensverdeling waarbij gegevens vanaf het niveau van gemeente worden gepubliceerd. De basisgegevens zijn voornamelijk afkomstig van de Belastingdienst en van de Gemeentelijke basisadministraties. Deze basisgegevens zijn verder aangevuld met gegevens over de huursubsidie en de studiefinanciering. De steekproef bestaat uit 5,0 miljoen personen en 1,9 miljoen huishoudens. Hierdoor is het mogelijk om voor de 538 gemeenten (per 01-01-1999) gegevens samen te stellen.

Statistiek Basiseducatie

De gegevens over basiseducatie worden verkregen via twee jaarlijkse enquêtes onder alle instellingen voor basiseducatie. De instellingen ontvangen in januari en mei een enquêteformulier. In deze enquêtes wordt informatie gevraagd over de beschikbare cursussen, de deelnemers, de financiering en de personele sterkte. De onderzoeksperiode betreft telkens een kalenderjaar.

Tweede generatie allochtonen

Alle in ons land woonachtige personen die in Nederland zijn geboren, maar ten minste één ouder hebben die buiten Nederland is geboren.

Uitkeringen:

De uitkomsten betreffen in Nederland wonende personen met een van de volgende uitkeringen:

- arbeidsongeschiktheidsuitkering krachtens de WAO, WAZ of Wajong;
- bijstandsuitkering op grond van de ABW;
- werkloosheidsuitkeringen krachtens de WW;
- wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) en de wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ).

De uitkomsten zijn samengesteld door gegevens over uitkeringsontvangers te combineren met informatie uit de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA). De GBA bevat informatie over het geboorteland van de persoon zelf en van beide ouders.

Voor uitkeringen krachtens de ABW, IOAW of IOAZ geldt het volgende. Indien de uitkering aan een paar is verstrekt, is zowel de aanvrager van de uitkering als de partner meegeteld. In beginsel ontvangen aanvrager en partner ieder de helft van de uitkering. Omdat sommige personen meer dan één uitkering hebben en een aantal personen met een uitkering in het buitenland woont zijn de hier gepubliceerde totaalcijfers iets lager dan eerder gepubliceerde cijfers over het aantal uitkeringen.

Vier grote steden

De gemeenten Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht.

Vluchtelingenlanden

Afghanistan, Ethiopië, Ghana, Irak, Iran, Somalië, Sri Lanka en Vietnam

Vruchtbaarheid (Total Fertility Rate)

De Total Fertility Rate (TFR) drukt het gemiddeld aantal kinderen uit dat vrouwen zouden krijgen als de in een bepaald jaar waargenomen leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers over een langere periode zouden gelden. De TFR is dus een maat voor het gemiddeld kindertal. Er zijn echter allerlei omstandigheden die deze interpretatie kunnen bemoeilijken. Als bijvoorbeeld generaties vrouwen het krijgen van kinderen uitstellen, dan daalt de TFR. Dit betekent niet dat het gemiddeld kindertal daadwerkelijk afneemt. Bij 'inhaal' zal de TFR in latere jaren weer stijgen.

Werkloosheidspercentage

De werkloze beroepsbevolking in procenten van de beroepsbevolking

Werkloze beroepsbevolking

Alle mensen zonder werk (of met werk van minder dan twaalf uur per week) die minstens twaalf uur per week willen werken, daarvoor direct beschikbaar zijn en bovendien actief zoeken naar werk. In deze publicatie komt alleen de werkloze beroepsbevolking van 15–64 jaar aan de orde.

Werkzame beroepsbevolking

Alle mensen die ten minste twaalf uur per week werken (werknemers, zelfstandigen en meewerkende gezinsleden). In deze publicatie komt alleen de werkzame beroepsbevolking van 15–64 jaar aan de orde.

Wet SAMEN

De Wet Stimulering arbeidsdeelname minderheden (de Wet SAMEN) moet bevorderen dat het aantal werknemers uit de etnische minderheden binnen ondernemingen en instellingen een evenredige afspiegeling gaat vormen van het arbeidsaanbod in de regio (de 18 regio's van de arbeidsvoorziening). De werkgever is verplicht jaarlijks te melden hoeveel werknemers hij heeft uit de doelgroep. Als er te weinig mensen uit de doelgroep bij hem werken moet de werkgever ook aangeven wat hij gaat doen om dat aantal te verhogen.

De Wet SAMEN is per 1 januari 1998 in werking getreden en is in feite een gewijzigde 'Wet bevordering evenredige arbeidsdeelname allochtonen' (WBEAA).